

Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot

Aikuiskasvatustieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Eeva Seppälä

27.4.2026
Turku

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: aikuiskasvatustiede

Tekijä: Eeva Seppälä

Otsikko: Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot

Ohjaaja: yliopistonlehtori Jenni Tikkanen

Sivumäärä: 79 sivua, 1 liite

Päivämäärä: 27.4.2026

Tutkimuksessa tutkittiin haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita heidän elämänsä aikana. Haavoittuvassa asemassa olevilla yksilöillä on vähemmän resursseja kuin etuoikeutetumassa asemassa olevilla, minkä takia myös erilaisista haasteista selviäminen, toiveikkouden ylläpitäminen sekä tulevaisuuden suunnittelu voi olla heille haastavampaa. Erityisesti nuoriin aikuisiin kohdistetaan yhteiskunnallisesti myös erilaisia odotuksia normatiivisesta elämäntilasta, koulutuksessa ja työelämässä menestymisestä sekä siitä, että heidän tulisi olla hyvin itsenäisiä, resilienttejä ja yritteliäitä yksilöitä. Samaan aikaan kun nuorilta aikuisilta odotetaan hyvin pystyvää ja positiivista asennetta, yhteiskunnallisessa keskustelussa puolestaan korostetaan erilaisia nuorten aikuisten tulevaisuuteen kohdistuvia epävarmuuksia ja riskejä. Tutkimuksen tavoitteena oli siis ymmärtää, miten haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa, kun olosuhteet niin yksilöllisesti kuin yhteiskunnallisesti vaikuttavat tarjoavan enemmän pessimistisiä kuin toiveikkaita odotuksia heidän tulevaisuudellensa.

Käytetty aineisto koostui kymmenen 22–30-vuotiaan haavoittuvassa asemassa olevan nuoren aikuisen haastatteluista. Aineisto oli osa laajempaa Young_AduLLLt-hanketta ja se oli kerätty vuonna 2017. Nuoret aikuiset olivat haastatteluhetkellä haavoittuvassa asemassa erilaisista lähtökohdista, mutta heitä yhdisti se, että he olivat kaikki kokeneet haasteita koulutus- ja työmarkkinasiirtymien kanssa. Tutkimuksen analyysi toteutettiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä, jonka lopputuloksena muodostui kuusi pääluokkaa, jotka käsitelivät sitä, kuinka orientoituneita tai suunnitelmallisia nuoret aikuiset olivat oman tulevaisuuteensa suhteen, kuinka neutraaleita, myönteisiä tai kielteisiä heidän tulevaisuusorientaationsa olivat sekä millaisia toiveita ja tavoitteita heillä oli tulevaisuudellensa.

Suurin osa haavoittuvassa asemassa olevista nuorista aikuisista pystyi orientoitumaan omaan tulevaisuuteensa, mutta heidän suunnitelmansa eivät olleet kovinkaan selkeitä tai pitkäjänteisiä. Heidän tulevaisuusorientaationsa olivat pääsääntöisesti myönteisiä, ja he olivat olleet niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä yritteliäitä oman arkensa ja tulevaisuutensa rakentamisen suhteen. Havaittavissa oli myös haasteita tulevaisuuteen orientoitumisen kanssa sekä kielteisiä ja toivottomia tulevaisuusorientaatioita, mutta ne sijoittuvat pääasiassa nuorten aikuisten menneisyyden haastavimpiin hetkiin. Nuorten aikuisten toiveet ja tavoitteet tulevaisuudelleen olivat heidän elämänvaiheelleen tyypillisesti ja normatiivisen elämäntilaston odotusten mukaisesti hyvin koulutus- ja työkeskeisiä. Kuitenkin pyrkimällä tekemään koulutukseen ja työhön liittyviä ratkaisuja vahvasti omien mielenkiintojen perusteella, omaa tulevaisuutta pyrittiin mahdollisesti rakentamaan myös omilla ehdoilla eikä vain ympäristä tulevien odotusten mukaisesti.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että aineiston nuoret aikuiset olivat ainakin osittain sisäistäneet heihin kohdistettuja odotuksia, mutta tämä ei kuitenkaan vaikuttanut aiheuttavan heille huomattavia paineita tai muuta negatiivista oireilua varsinkaan enää haastatteluhetkellä. He eivät olleet sisäistäneet yhteiskunnallisen keskustelun tuottamia uhkakuvia nuorten aikuisten tulevaisuudesta, kuten työllistymisen haasteista, vaan suhtautuivat omaan tulevaisuuteensa varsinkin haastatteluhetkellä myönteisesti. Niin haavoittuvan aseman kuin ehkä myös nuoren aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisen epävarmuuden myötä he kuitenkin vaikuttivat kaipaavan tukea varsinkin itseensä sekä omiin orastaviin ideoihinsa luottamisessa sekä pitkäjänteisemmässä suunnitelmallisuudessa.

Avainsanat: haavoittuva asema, nuoret aikuiset, tulevaisuusorientaatiot, normatiivinen elämäntilasto

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Nuori aikuisuus elämänvaiheena	8
2.1	Normatiivisen elämänkulun näkökulma	8
2.2	Nuori aikuisuus normatiivisessa elämänkulussa	11
2.3	Kasvava epävarmuus nuoren aikuisuuden elämänvaiheessa	12
2.4	Haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset	17
3	Nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot	20
3.1	Tulevaisuusorientaatio käsitteenä	20
3.2	Optimistiset ja suunnitelmalliset tulevaisuusorientaatiot	22
3.3	Huolestuneet ja lyhytjänteiset tulevaisuusorientaatiot	26
3.4	Nuorten aikuisten toiveita ja tavoitteita tulevaisuudelleen	29
3.5	Tulevaisuuteen orientoituminen haavoittuvassa asemassa	32
4	Tutkimuksen toteutus	35
4.1	Tutkimuksen tavoite	35
4.2	Aineiston kuvaus	36
4.3	Aineiston analyysi	37
4.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	40
5	Tulokset	42
5.1	Tulevaisuuteen orientoituminen ja suunnitelmallisuus	42
5.2	Neutraalit tulevaisuusorientaatiot	47
5.3	Myönteiset tulevaisuusorientaatiot	49
5.4	Kielteiset tulevaisuusorientaatiot	53
5.5	Nuoren aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisiä toiveita ja tavoitteita	56
5.6	Oman mielenkiinnon ja tahdon seuraaminen	62
6	Pohdinta	66
6.1	Tuloksien tarkastelu	66
6.2	Tuloksien soveltaminen ja jatkotutkimusehdotukset	72

Lähteet	75
Liitteet	80
Liite 1. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä muodostuneet pääluokat, alaluokat sekä esimerkkejä pelkistetyistä ilmauksista	80

1 Johdanto

Nuorten ja nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioista on oltu kiinnostuneita monipuolisesti eri näkökulmista ja eri tieteenaloilla. Tämän voidaan ajatella osoittavan aiheen tärkeyden sekä potentiaalin sille, mitä tulevaisuusorientaatiot voivat kertoa nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnista sekä miten tulevaisuusorientaatioihin vaikuttamalla voitaisiin tukea heidän siirtymäänsä nuoruudesta aikuisuuteen. Nuoruus ja nuori aikuisuus ovat herkästi hyvin epävarmaa sekä tulevaisuuteen kauaskantoisesti vaikuttavaa aikaa yksilön elämäkulussa, ja kyky orientoitua omaan tulevaisuuteen nähdäänkin yhtenä tärkeänä ennustajana sen suhteen, millainen kyky nuorella tai nuorella aikuisella on selviytyä varsinkin epävarmoissa olosuhteissa. (Lindstrom Johnson ym., 2014, 1–2, 8, 10.) On siis perusteltua kiinnittää huomiota siihen, miten varsinkin haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset orientoituvat omaan tulevaisuuteensa.

Nuorten ja nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita on tutkittu erityisesti koulutuksen ja työn näkökulmista niiden ollessa heidän elämänvaiheelleen hyvin tyypillisiä teemoja (Lindstrom Johnson ym., 2014, 5). Kouluttautuminen ja työllistyminen ovat asioita, joita nuorilta aikuisilta odotetaan ja heihin kohdistetaan paljon paineita siitä, miten heistä tulisi mahdollisimman ”hyviä kansalaisia” (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824). Nuorilta aikuisilta odotetaan yhä enemmän itsenäistä vastuunkantamista omasta elämästään, koulutus- ja urapoluilla menestymistä sekä hyvin pystyvää ja positiivista asennetta olosuhteista huolimatta (Franceschelli & Keating, 2018, 3–4; Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 417–418; Brunila ym., 2020, 149; Kinnari, 2020, 313–314; Valiente ym., 2020, 525; Becker ym., 2021, 947–948). Näistä odotuksista poikkeaminen nähdään helposti ongelmana, johon pyritään yhteiskunnallisesti myös löytämään ratkaisuja, ja nuoret aikuiset ovatkin usein sosiaali-, koulutus- ja työvoimapolitiikan kohteina (Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 414; Kinnari, 2020, 305, 308; Mertanen ym., 2020).

Vaikka nuoriin aikuisiin kohdistetaan paljon paineita menestyksen ja onnellisuuden saavuttamisen suhteen, ristiriitaisesti yhteiskunnallinen keskustelu nuorten aikuisten tulevaisuudesta on kuitenkin ollut hyvin negatiivisesti sävytynyttä. Varsinkin vuoden 2008 globaalin finanssikriisin jälkeen keskustelu nuorten aikuisten tulevaisuudesta on ollut mitä useammin negatiivisessa valossa ja uhkakuvien kautta tapahtuvaa. (Franceschelli & Keating, 2018, 1–2; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 828; Happonen & Kiilakoski, 2025.) Nikunen ja Korvajärvi (2022, 826) esittävät, miten tällaiset vallitsevat pessimistiset puheet ja asenteet

niputtavat nuoret aikuiset herkästi yhtenäiseksi joukoksi, jolla on yhteinen kohtalo epävarmasta ja synkästä tulevaisuudesta varsinkin työllistymisen suhteen. Todellisuudessa nuoret ja nuoret aikuiset eivät ole näin homogeeninen joukko, vaan he tulevat monipuolisesti erilaisista lähtökohdista. Puhe nuorista aikuisista ja heidän tulevaisuudestaan onkin usein muiden kuin heidän itsensä tuottamaa, ja nuorten aikuisten omia näkemyksiä heidän tulevaisuudestaan ei ole huomioitu tarpeeksi esimerkiksi heihin kohdistettuja poliittisia toimia suunniteltaessa (Myllyniemi 2017, 5; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 825).

Toivoton kuva nuorten aikuisten tulevaisuudesta ei ole kuitenkaan rakentunut pelkästään negatiivissävyyteisille asenteille ja puheelle, vaan 2000-luvun taloudelliset kriisit ovat tutkitusti vaikuttaneet nuorten ja nuorten aikuisten elämään merkittäväillä ja negatiivisilla tavoilla. Esimerkiksi vuoden 2008 jälkeinen nuorisotyöttömyys on ollut Euroopassa todellinen haaste. Näistä olosuhteista huolimatta aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, miten nuorten aikuisten omat näkemykset ja asenteet omasta tulevaisuudestaan eivät usein ole yhtä pessimistisiä kuin mitä esimerkiksi mediassa ja politiikassa tuotetusta puheesta saatetaan ymmärtää. Vaikka nuoret aikuiset ovat tutkitusti olleet optimistisempia oman tulevaisuutensa suhteen kuin mitä voitaisiin ehkä olettaa, ovat epävarmuuden kokemukset sekä haasteet esimerkiksi työllistyä olleet todellisia kaikissa sosioekonomisissa asemassa. (Franceschelli & Keating, 2018, 1–2, 4; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 825.)

Eriyistä huomioita voidaan kuitenkin kiinnittää haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin aikuisiin ja heidän tulevaisuusorientaatioihinsa, sillä heillä ei välttämättä ole samanlaisia resursseja erilaisista haasteista ja epävarmuuksista selviämiseen kuin etuoikeutetummassa asemassa olevilla (Appadurai, 2004, 64, 66; Walker & Unterhalter, 2007, 15; Spini ym., 2017, 2; Brunila ym., 2020, 151; Zelinka ym., n.d.). Millaisia tulevaisuusorientaatioita haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla aikuisilla siis on, kun olosuhteet niin yhteiskunnallisesti kuin yksilöllisesti omassa elämäkylässä tuntuvat tarjoavan enemmän pessimistisiä kuin toiveikkaita odotuksia ja mahdollisuuksia tulevaisuudelle (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824)? Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siis siitä, millaisia tulevaisuusorientaatioita aineiston haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla aikuisilla on ollut heidän elämäkylkunsä aikana heidän itsensä kertomana. Tutkimuksessa tarkastellaan aineistolähtöisesti sitä, millaisia asenteita, toiveita, tavoitteita sekä suunnitelmia haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla aikuisilla on tulevaisuudelleen, jotta heidän mahdollisia haasteitansa voitaisiin myös ymmärtää ja tukea paremmin.

Tämän tutkimuksen ensimmäisessä luvussa käsitellään tutkimuksen viitekehystä, jossa paneudutaan normatiivisen elämäntilanteen, nuoren aikuisuuden, haavoittuvan aseman ja tulevaisuusorientaation käsitteisiin ja ilmiöihin. Tämän jälkeen esitellään tutkimuskysymys, käytetty aineisto ja analyysimenetelmä sekä pohditaan tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Tutkimuksen tulokset esitellään luvussa 5. Luvussa 6. tuloksia tarkastellaan suhteessa haavoittuvan aseman, normatiivisen elämäntilanteen ideaalin, nuoren aikuisuuden elämäntilanteeseen sekä kasvavan epävarmuuden kokemuksen ilmiöihin. Luvun 6. lopuksi pohditaan vielä tutkimustuloksien soveltamista, luotettavuutta sekä jatkotutkimusehdotuksia.

2 Nuori aikuisuus elämänvaiheena

2.1 Normatiivisen elämäntulon näkökulma

Tässä tutkimuksessa haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita käsitellään elämäntulon näkökulmasta, koska se tarjoaa hyvin kokonaisvaltaisen käsityksen yksilön elämäntulkuun ja tulevaisuuteen vaikuttavista tekijöistä sekä siitä, miten omaan elämäntulkuun ja tulevaisuuteen sekä niiden rakentamiseen saatetaan suhtautua. Elämäntulon käsitteellä pyritään ymmärtämään ihmisen yksilöllisen elämäntulon sekä sosiaalisen epätasa-arvon rakentumista yhdistämällä niin historian, sosiaalitieteiden kuin psykologian näkökulmia (Spini ym., 2017, 1; Piispa ym., 2022, 77). Elämäntulon näkökulma ottaa yksilöllisen käytöksen ja kehityksen lisäksi huomioon ulkoisten tekijöiden kuten sosiokulttuuristen muutoksien, yhteiskunnallisten rakenteiden ja ihmissuhteiden vaikutukset yksilön elämäntulon kehitykseen (Elder & Giele, 2009, 1–4).

Elderin urauurtavassa elämäntulon käsitteessä nähdään viisi keskeistä peruseriaatetta, joista elämäntulku rakentuu ja joiden kautta elämäntulkua voidaan ymmärtää ja tulkita.

Ensimmäisenä periaatteena elämäntulku nähdään kumuloituvana prosessina, jossa aikaisemmat valinnat, tapahtumat ja kokemukset vaikuttavat myös tulevaisuuteen ja sen mahdollisuuksiin. Toisena periaatteena elämäntulku rakentuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja sosiaaliset suhteet sekä niiden kautta karttuva pääoma vaikuttavat yksilön elämäntulkuun. Kolmantena periaatteena elämäntulku on sidoksissa yhteiskunnalliseen aikaan ja paikkaan, ja esimerkiksi poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset olosuhteet muovaavat sitä, millaisia mahdollisuuksia tai rajoitteita elämäntulon rakentumiselle on. Elämäntulon neljäntenä periaatteena korostetaan yksilöiden omaa toimijuutta ja tietoista oman elämän suunnittelua sekä asettamiensa toiveiden ja tavoitteiden tavoittelua. Viidentenä periaatteena elämäntulon keskeisenä piirteenä pidetään siirtymiä, joiden kautta yksilö siirtyy elämänvaiheesta toiseen kuten siirtyminen koulutuksesta työelämään tai perheen perustaminen. Tällaiset siirtymät ovat usein merkittäviä käännekohtia yksilön elämässä ja muuttavat elämäntulon suuntaa. (Elder, 1994; Elder & Giele, 2009; Piispa ym., 2022, 77–78.)

Edellä käsitellyt viisi peruseriaatetta voidaan jakaa ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin.

Elämäntulkuun vaikuttavat ulkoiset tekijät, kuten historialliset tapahtumat, yhteiskunnalliset rakenteet ja sosiaaliset suhteet, ohjailevat elämäntulkua usein sosiaalisesti hyväksytyjen valintojen suuntaan. Elämäntulkuun vaikuttavat myös sisäiset tekijät, kuten yksilön sisäiset

halut, käsitys omista mahdollisuuksista sekä yksilön oma toimijuus, mutta näitä ei voida kuitenkaan ymmärtää ja käsitellä täysin irrallaan niiden sosiaalisesta ja yhteiskunnallisesta kontekstista. Esimerkiksi rakenteelliset tekijät vaikuttavat siihen, millaisia mahdollisuuksia yksilöllä on toteuttaa omaa toimijuuttaan tai millaiseksi yksilön toiveet ja tavoitteet elämälleen muotoutuvat. Sisäiset tekijät ovat usein linjassa ulkoisten tekijöiden asettamien odotuksien kanssa, mutta sisäiset tekijät voivat myös haastaa ulkoisten tekijöiden asettamaa suuntaa ja ohjata ulkoisista tekijöistä poikkeaville poluille. Elämäkulku on siis niin biologinen, psyykinen kuin sosiaalinen kokonaisuus, jossa esitetyt viisi peruseräpäätettä ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. (Elder, 1998, 2; Piispa ym., 2022, 78–81.)

Elämäkulun tapahtumat sekä niin ulkoiset kuin sisäiset tekijät voivat siis avata tai rajata yksilöiltä erilaisia mahdollisuuksia (Elder, 1998, 7; Piispa ym., 2022, 80). Ikäluokkien ja sukupolvien kautta jaetuilla kokemuksilla, kuten esimerkiksi talouden suhdanteilla tai historiallisilla tapahtumilla, on todettu olevan yhteys varsinkin lasten ja nuorten elämäkulun muotoutumiseen ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin (Elder, 1994; Elder & Giele, 2009, 4–5; Franceschelli & Keating, 2018, 4). Samankaltaisten rajoitteiden ja mahdollisuuksien lisäksi myös odotukset ja ihanteet elämäkululle voivat olla hyvin samankaltaisia (Piispa ym., 2022, 77). Tietty ikä ja elämänvaihe asettavat siis tietynlaisia odotuksia sille, millaisia asioita yksilöltä missäkin elämänvaiheessa odotetaan (Elder & Giele, 2009, 5). Tällaista hyvin ikäsidonnaista oletusta elämäkulun tapahtumien ”normaalista” järjestyksestä voidaan kutsua normatiiviseksi elämäkuluksi (Elder, 1998).

Normatiivinen elämäkulku on sosiaalinen konstruktio ja jaettu käsitys siitä, minkä ikäisenä ja missä järjestyksessä tiettyjen elämäkulun tapahtumien ja siirtymien tulisi tapahtua. Elämäkulun hyvin ikäsidonnaiset siirtymät vaikuttavat muun muassa instituutioista sekä poliittisista toimista, jotka ohjaavat käytöstä yhteiskunnallisesti toivottuun ja sosiaalisesti hyväksytyyn suuntaan. (Elder, 1998; Kovacheva ym., n.d.) Tällaisia instituutioita ovat muun muassa koulutus, työmarkkinat, perhe ja lääketiede sekä poliittisia toimia esimerkiksi aktivoiva työvoimapolitiikka ja sosiaaliturva. Esimerkiksi perinteinen perheen instituutio ja lääketiede asettavat normeja sille, minkä ikäisenä ja missä muodossa perheen perustaminen olisi kaikista hyväksytyintä. Puolestaan koulutus- ja työvoimapolitiikka asettavat odotuksia sille, miten yksilön tulisi palvella työmarkkinoiden tarpeita olemalla mahdollisimman osaava, resilientti ja kykenevä yksilö, jonka siirtymä koulutuksesta työelämään olisi mahdollisimman saumaton. (Furstenberg, 2005, 156; Kohli, 2007, 245; Brunila ym., 2020; Kinnari, 2020.)

Nykyisin vallitseva käsitys normatiivisesta elämäkulusta rakentuu hyvin vahvasti varsinkin palkkatyön, työmarkkinoiden ja työllistymisen ympärille (Kohli, 2007, 255, 258–260).

Normatiivisen elämäkulun konstruktio luo hyvin standardisoidun käsityksen elämäkulusta (Elder, 1998; Kohli, 2007, 255). Elämäkulun tapahtumille ja siirtymille nähdään olevan oikeanlainen ajoitus ja järjestys, josta yksilö voi olla myöhässä, ajallaan, liian ajoissa tai toimia epätavanomaisessa järjestyksessä. ”Oikea-aikaisten” tapahtumien ja siirtymien nähdään tukevan yksilön elämäkulun rakentumista yksilön hyvinvointia ja menestystä tukevampaan suuntaan. Väärään aikaan tai epäjärjestyksessä olevilla elämäkulun tapahtumilla usein taas oletetaan olevan haitallisia vaikutuksia yksilölle. Esimerkiksi ensimmäisen raskauden tapahtuessa hyvin nuorena, tai jos koulutuksen ja työelämän välinen siirtymä on hyvin haastava, ajatellaan sen vaikuttavan yksilön elämään negatiivisesti aiheuttaen lisää haasteita myös tulevaisuudessa. (Elder, 1998, 6; Furstenberg, 2005, 155–157.)

Normatiivisen elämäkulun ideaalin voidaan nähdä institutionalisoituneen sen säännellessä yksilöiden elämäkulkua hyvin vahvasti. Normatiivinen elämäkulku tarjoaa säännöt sille, miten yksilöiden tulisi rakentaa omaa elämäänsä ja tulevaisuuttansa. Nämä säännöt ilmenevät niin informaaleina normeina ja uskomuksina esimerkiksi ihmissuhteiden ja median välityksellä kuin myös formaaleina rakenteina esimerkiksi koulutuksen ja sosiaaliturvan muodossa. Normatiivisen elämäkulun käsityksen rakentuminen ei kuitenkaan johdu vain yksilön ulkopuolisista tekijöistä. Yksilöt myös itse ilmentävät ja ylläpitävät normatiivisen elämäkulun oletusta, koska se tarjoaa suuntaa ja rakennetta omalle elämäkululle ja tätä kautta myös ennustettavuuden ja turvallisuuden tunnetta. (Kohli, 2007, 254–256.)

Sosiaalisesti muodostunut käsitys normatiivisesta elämäkulusta ei kuitenkaan estä elämäkulun muodostumista hyvin ainutlaatuiseksi, mutta vaikuttaa hyvin vahvasti siihen, mitkä asiat omassa elämäkulussa nähdään mahdollisina ja sallittuina (Hakoköngäs & Tähtinen, 2022, 86).

Vaikka normatiivinen elämäkulku voi tarjota turvaa tuovia rakenteita, se voi myös aiheuttaa paineita suoriutua elämästä ympäristön olettamalla tavalla, ja lannistaa, jos näitä odotuksia ei pystytä täyttämään (Kohli, 2007, 254–256; Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 417–418; Brunila ym., 2020, 152). Normatiivinen elämäkulku on myös hyvin heteronormatiivinen ja keskiluokkainen käsitys sekä perustuu vahvasti länsimaiseen kulttuuriin ja modernia yhteiskuntaa palveleviin hieman vanhanaikaisiin odotuksiin ennen postmodernia yhteiskuntaa ja sen mukana tulleita muutoksia. Enää ei siis ole yksiselitteistä kuinka vallitseva

normatiivisen elämäntavan ideaali on kasvavan individualismin ja monimuotisempien elämäntavojen rinnalla. (Kohli, 2007, 254, 257.) Normatiivisen elämäntavan ideaalin heikentymistä ja kasvavaa epävarmuutta nuorten aikuisten elämässä käsitellään lisää luvussa 2.3.

2.2 Nuori aikuisuus normatiivisessa elämäntavossa

Nuoruudella ja nuorella aikuisuudella viitataan lapsuuden ja aikuisuuden väliseen siirtymään. Nuoren aikuisuuden elämäntavoihin ajallisena, sosiaalisena kuin institutionaalisenä konstruktiona voidaan nähdä suhteellisen uutena käsitteenä ja lopputuloksena postmodernin yhteiskunnan aiheuttamista muutoksista ihmisen tyypilliselle elämäntavolle. Nuoruuden elämäntavoihin jatkuu pitempään kuin ennen ja myös perinteinen käsitys aikuisuudesta on ollut muutoksessa, jolloin siirtymä näiden elämäntavoihin välillä ei ole enää yhtä yksielitteinen kuin ennen. (Westerback & Rissanen, 2022, 238; Benasso, n.d.; Weiler ym., n.d.)

Nuoren ja nuoren aikuisen määrittely ei siis ole selkeää, ja varsinkin ikävuosien perusteella määriteltynä ne ovat eri lähteissä hyvin päällekkäisiä käsitteitä. Eurostat määrittelee nuoriksi 15–29-vuotiaat (Eurostat, n.d.) ja nuoriksi aikuisiksi 15–34-vuotiaat (Eurostat, 2025). Suomen Tilastokeskus määrittelee nuoret varsinkin nuorisotyöttömyyden yhteydessä 15–24-vuotiaiksi (Tilastokeskus, n.d.) ja Suomen nuorisolaki puolestaan määrittelee kaikki alle 29-vuotiaat nuoriksi (Nuorisolaki 1285/2016, 3 §). Myös suomalaiset Nuorisobarometrit määrittelevät nuoret 15–29-vuotiaiksi (Myllyniemi, 2017, 11; Happonen & Kiilakoski, 2025, 12). Tässä tutkimuksessa nuorilla aikuisilla viitataan 18–34-vuotiaisiin. Määrittelyksi valikoitu laajempi ikähaarukka, koska tällä haluttiin tuoda esiin nuoren aikuisuuden elämäntavoihin moniulotteisuutta. Alarajaksi valittiin kuitenkin 18-vuotiaat, koska voidaan ajatella, että täysi-ikäisenä tulee ottaa jo enemmän vastuuta omasta tulevaisuudesta ja siihen orientoitumisesta, johon liittyviä kokemuksia ja asenteita nimenomaan haluttiin tutkia.

Vaikka nuori aikuisuus ei ole selkeärajanomainen käsite, siihen voidaan yhdistää sille tyypillisiä teemoja, jotka kumpuavat nuoreen aikuisuuteen liittyvistä muutoksista sekä normatiivisen elämäntavan mukaisista odotuksista. Nuoreen aikuisuuteen liittyy paljon biologisia, psykologisia ja sosiaalisia muutoksia, jotka vaikuttavat yksilön minäkuvaan, identiteettiin ja asenteisiin omasta elämästä ja tulevaisuudesta, toisin sanoen tapaan ajatella itsestä ja maailmasta (Lindstrom Johnson ym., 2014, 1, 7). Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen sisältää

paljon myös rooli- ja statusmuutoksia esimerkiksi kotoa poismuuttamisen, omasta taloudellisesta tilanteesta huolehtimisen sekä opiskelusta työelämään siirtymisen muodossa (Elder & Giele, 2009, 19). Nuoren aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisiä teemoja ovatkin koulutus, työ, toimeentulo, oman identiteetin rakentaminen, asumiseen liittyvien ratkaisujen tekeminen sekä parisuhde ja perheen perustaminen (Rambla & Kovacheva, 2023, 46–47; Weiler ym., n.d.). Sen lisäksi, että nuoren aikuisuuden elämänvaiheelta odotetaan tiettyjä asioita, niiden odotetaan myös tapahtuvan ilman sen suurempia epäselvyyksiä tai haasteita. Nuorilta aikuisilta odotetaan lineaarista elämäntapaa, selkeitä elämänvaiheita sekä saumattomia siirtymiä varsinkin koulutus- ja työelämässä, vaikka tämä ei ole realistista läheskään kaikille. (Kohli, 2007, 255, 258–260; Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 418.)

Normatiivisen elämäntapaa voidaan nähdä vaikuttavan erityisen vahvasti nuorena aikuisuudessa, koska elämänvaiheena siihen liittyy paljon merkittäviä muutoksia ja päätöksiä. Erilaisiin niin positiivisiin kuin negatiivisiin elämäntapahtumiin ja -siirtymiin liittyy usein stressiä ja epävarmuutta (Elder & Giele, 2009, 18), joihin yksilöt saattavat myös hakea suuntaa ja ratkaisuja ympäriltä tulevasta odotuksista. Nuoreen aikuisuuteen liittyvät siirtymät ja roolimutokset tarjoavat myös yhteiskunnalle mahdollisuuden vaikuttaa ja hallinnoida yksilöiden elämäntapaa ja tulevaisuutta varsinkin yhteiskuntaa ja taloutta palvelemaan suuntaan, jolloin koulutuksen ja työllistymisen teemat korostuvat (Elder & Giele, 2009, 19; Kinnari, 2020, 309; Mertanen ym., 2020, 160).

2.3 Kasvava epävarmuus nuoren aikuisuuden elämänvaiheessa

Vaikka nuoreen aikuisuuteen liitetään edelleen vahvasti perinteisiä odotuksia, niiden rooli nuorten aikuisten elämäntapaa rakentumisessa on ollut muutoksessa. Noin 60-luvulta eteenpäin naiset ovat päässeet osallistumaan aktiivisemmin työelämään, avioliittojen määrä ja hedelmällisyyden on ollut laskussa sekä keski-ikä sille, milloin mennään ensimmäistä kertaa naimisiin tai saadaan ensimmäinen lapsi, on ollut nousussa (Kohli, 2007, 258, 261). Yleisen koulutustason noustessa ja opiskeluaikojen pidentyessä työelämään siirtyminen tapahtuu usein vuosia myöhemmin verrattuna aikaisempiin sukupolviin (Piispa ym., 2022, 81). Koulutuksen ja työn välisen siirtymän pitkeytyessä usein myös muut perinteiset elämäntapahtumat esimerkiksi perheen perustamisesta pitkeytyvät (Westerback & Rissanen, 2022, 238). Elämäntapaa ei ole myöskään yhtä lineaarista kuin ennen, vaan siirtymät työelämästä takaisin koulutuksen pariin tai aikuisiällä muutto takaisin omien vanhempien luo,

esimerkiksi työttömyyden, parisuhteen päättymisen tai mielenterveyden haasteiden takia, ovat yhä yleisempiä (Piispa ym., 2022, 81; Rambla & Kovacheva, 2023, 46). Elämäkulut ovat siis monipuolistuneet ja varsinkin nuoret kokevat monitahoisempia ja pidempiä siirtymiä nuoruudesta aikuisuuteen (Kohli, 2007, 261; Brunila ym., 2020, 149; Rambla & Kovacheva, 2023, 46). Voidaan puhua normatiivisen elämäkulun destandardisaatiosta (Kohli, 2007).

Normatiivisen elämäkulun vallitsevaa roolia ei voida siis pitää enää itsestäänselvytenä (Kovacheva ym., n.d.). Normatiivisen elämäkulun destandardisaatiota on tapahtunut varsinkin perheen instituutiossa, ja käsitys perheen perustamisesta kronologisena ja ikäsidonlaisena osana elämäkulkua on muuttunut. Kuitenkin esimerkiksi työn merkitys nuoren aikuisen elämänvaiheessa on pysynyt yhtä tärkeänä, ellei muuttunut jopa tärkeämmäksi kuin aikaisemmin. (Kohli, 2007, 264.) Normatiivisen elämäkulun destandardisaation lisäksi voidaan puhua myös paljon laajemmasta epävarmuuden kasvusta. Yhteiskunnan modernisaation myötä muutosnopeus on kasvanut ja erilaisten rakenteiden heikentyminen on luonut yksilöiden elämään yhä enemmän epävarmuutta. Yksilöillä on vähemmän kontrollin tunnetta elämästään, ja epävarmuuden kokemukset ovat laskeneet optimistisuutta varsinkin sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen suhteen. Voidaan puhua riskiyhteiskunnasta, jossa tulevaisuutta tarkastellaan varsinkin riskien ja uhkien näkökulmasta, ja jonka myötä huoli ja epävarmuuden kokemukset ovat kasvaneet. (Bernardi & Oris, 2017, 2; Brown ym., 2017, 501–502.) Niin sanotun uuden aikuisuuden piirteenä onkin pidetty kasvavaa epävarmuutta (Westerback & Rissanen, 2022, 238).

Syitä normatiivisen elämäkulun destandardisoitumiselle sekä kasvavalle epävarmuuden kokemukselle voidaan selittää vielä tarkemmin muun muassa työn luonteen ja talouden suhdanteiden muutoksilla, mutta myös laajemmalla sosiokulttuurisella muutoksella liittyen uusliberalistisen ja individualistisen ajatusmaailman kasvuun. Vaikka työ on pysynyt hyvin keskeisenä osana nuorten aikuisten elämää, niin sen luonne on muuttunut ja pitkät urat samalla työnantajalla sekä vakituinen ja täyspäiväinen työllistyminen ovat muuttuneet pirstaloituneimmiksi uriksi ja osa-aikatöiksi (Kohli, 2007, 263). Vakituista työtä on entistä vaikeampi löytää ja prekaarit työsuhteet ovat yhä yleisempiä kaikissa sosioekonomisissa asemassa (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 825; Westerback & Rissanen, 2022, 237.) Syitä näille muutoksille on etsitty muun muassa globalisaatiosta, digitalisaatiota ja työn automatisoitumisesta (Pyöriä ym., 2019, 140–141, 146, 148).

Työelämän ja työn luonteen muutoksien lisäksi epävarmuuden kokemusta on lisännyt talouden haasteiden myötä työttömyys. Vuoden 2008 globaalin finanssikriisin jälkeen nuorten aikuisten työttömyys on ollut EU:ssa ajoittain hälyttävän korkeaa ja nuorten aikuisten tulevaisuus on vaikuttanut aidosti epävakaa (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 825).

Esimerkiksi vuosien 2005–2019 välistä ajanjaksoa tarkastellessa EU:n korkein nuorisotyöttömyysasteen (20–24-vuotiaat) nousu sijoittuu vuosien 2008 ja 2013 välille, jolloin nuorisotyöttömyysaste nousi 15 prosentista 25 prosenttiin (Dohmen ym., 2020, 6–7; Eurostat, 2026a). EU:ssa koko työvoiman työttömyysaste (20–64-vuotiaat) samalta ajanjaksolta oli vuonna 2008 7 prosenttia ja vuonna 2013 11 prosenttia (Dohmen ym., 2020, 7). Myös Suomessa nuorisotyöttömyysaste nousi vuosien 2008–2009 aikana 8,8 prosentista 13,8 prosenttiin (Tilastokeskus, 2024b, viitannut Happonen & Kiilakoski, 2025, 32).

Nuorisotyöttömyysastetta tarkastellessa tulee kuitenkin ottaa huomioon, miten se laskee mukaan myös esimerkiksi päätoimiset opiskelijat, jotka eivät edes etsi työtä, jolloin työttömien määrä vääristyy hieman korkeammaksi. Silti nuorisotyöttömyysasteen ja työttömyysasteen erot kertovat siitä, miten talouden suhdanteiden muutokset vaikuttavat herkästi varsinkin nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Varsinkin kouluttamattomat nuoret ja nuoret aikuiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa talouden kriiseissä. (Myllyniemi, 2017, 57; Dohmen ym., 2020, 6–7, 8, 31.)

Euroopan yhtenä suurimpana taloudellisena haasteena ei ole siis pidetty nuorisotyöttömyyttä ilman syytä (Eurofound, 2012). Nuorisotyöttömyys nähdään uhkana sosiaaliselle koheesiolle ja riskinä pitkäaikaisille negatiivisille vaikutuksille taloudessa (Brunila ym., 2020, 156). Varsinkin koulutuksen puute nähdään yhtenä suurimpana altistajana työttömyydelle ja työttömyyden puolestaan heikentävän merkittävästi hyvinvointia (Myllyniemi, 2017, 59; Pyöriä ym., 2019, 160). Pitkäaikaistyöttömyyttä pidetään erityisen haitallisena, koska yksilön osaamisen nähdään heikkenevän työttömyyden aikana ja tämän takia työmarkkinoilta pysyvän syrjäytymisen olevan todennäköisempää (Tilastokeskus, n.d.). Nämä huolet näkyvät myös nuoriin aikuisiin kohdistetuissa politiikkatoimissa (Mertanen ym., 2020, 251; Valiente ym., 2020, 525). Nuorisotyöttömyyden uhka ja kasvu ovat johtaneet EU:ssa erilaisiin poliittisiin toimenpiteisiin ylikansallisista ohjaavista suosituksista lyhytaikaisempiin ja paikallisempiin tuki- ja ohjaustoimiin, joilla on pyritty tukemaan nuori aikuisia haastavissa koulutus- ja työmarkkinasiirtymissä sekä ehkäisemään heidän työttömyyttään (Brunila ym., 2020, 150; Mertanen ym., 2020).

Näissä sosiaali-, koulutus- ja työvoimapolitiikan toimenpiteissä ratkaisua talouden ja työttömyyden haasteisiin on usein etsitty nimenomaan nuorten ja nuorten aikuisten työllistettävyyden, toisin sanoen yksilöiden ja heidän ominaisuuksiensa, kehittämisestä (Kinnari, 2020, 305, 307; Valiente ym., 2020, 525; Rambla & Kovacheva, 2023, 45). Tämä on muovannut rakenteellisen ja taloudellisen nuorisotyöttömyyden ongelman entistä yksilökeskeisemmäksi, yksilön henkilökohtaiseksi osaamisen puutteeksi. Nuoristyöttömyyden näkemistä yksilön omana koulutuksellisenä ongelmana voidaan pitää myös EU:n kriisinhallintakeinona haastavassa tilanteessa, mikä on antanut luvan tarkastella työllistymisen haasteita yksilöllisenä ongelmana laajempien rakenteellisten ongelmien sijaan. Näin vastuuta ongelman ratkaisusta on voitu siirtää yhteiskunnalta enemmän yksilöiden harteille. (Brunila ym., 2020, 149; Kinnari, 2020, 305, 307; Valiente ym., 2020, 525; Rambla & Kovacheva, 2023, 45.)

Tällaiset poliittiset toimet ovat osa laajempaa diskurssia, joka luo ideaalia aktiivisesta, pystyvistä ja menestyvistä kansalaisista, joka palvelee varsinkin työmarkkinoiden tarpeita (Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 417–418; Brunila ym., 2020, 149; Kinnari, 2020, 313–314; Valiente ym., 2020, 525). Samalla rakentuu ideaalia saumattomasta elämäntavasta ja tulevaisuudesta varsinkin koulutuksen ja työllistymisen suhteen. Vallitseva ajatus monissa nuoriin aikuisiin kohdistetuissa politiikkatoimissa onkin se, miten heitä voitaisiin ohjata kohti yhteiskunnan odotusten mukaista normatiivista elämäntavasta ja siihen sopivaa identiteettiä (Brunila ym., 2020, 150; Kinnari, 2020). Vaikka erilaisten koulutukseen ja työhön liittyvien politiikkatoimien tarkoituksena on usein auttaa varsinkin haavoittuvassa asemassa olevia, ne voivat usein myös luoda entistä vahvempaa kuilua normaaleina ja epänormaaleina pidettyjen elämäntavojen välille lisäten nuorten aikuisen kokemaa painetta suoriutua elämästä tietyllä tavalla (Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 417–418).

Edellä käsiteltyjen lisäksi laajempi sosiokulttuurinen muutos kasvavasta individualismista ja sosiaalisesta irrallisuudesta (Hakoköngäs & Tähtinen, 2022, 85) on muuttanut nuorta aikuisuutta ja normatiivisen elämäntavun roolia. Vaikka eri elämäntavoihin on edelleen perinteisiä odotuksia, on yhteiskunta yksilöllistynyt. Esimerkiksi sosiaalisella asemalla, sukupuolella, perheen lähtökohdilla tai etnisellä taustalla ajatellaan olevan entistä vähemmän merkitystä ja yksilöillä enemmän valtaa ja vapautta tehdä yksilöllisiä päätöksiä ja rakentaa omaa elämäntavuaan. Uusliberalistisesta ajattelutavasta, joka korostaa muun muassa yksilön vastuuta, itseensä johtamista ja kehittämistä, valinnanvapautta, kilpailua sekä tehokkuutta, on tullut vallitseva ideologia varsinkin länsimaisissa kulttuureissa. Nuoriin aikuisiin kohdistetut

poliittiset toimet perustuvat usein näihin uusliberalistisiin periaatteisiin itsensä kehittämisestä ja yksilön vastuusta, ja nuorten aikuisten minuus onkin rakentunut entistä vahvemmin sisäänpäin katsovaksi. (Franceschelli & Keating, 2018, 3–4; Becker ym., 2021, 947–948.)

Individualismi kasvusta huolimatta siitä, kuinka paljon nykyajan nuorilla aikuisilla on autonomiaa omasta elämästään, on esitetty erilaisia argumentteja. On esitetty, että yksilökeskeisemmän kulttuurin myötä perinteiset odotukset eivät enää määrittäisi siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen yhtä vahvasti. Tämän voidaan ajatella vapauttavan yksilöitä normatiivisen elämäntilanteesta ja antavan heille enemmän valinnanvapautta ja päätösvaltaa omasta elämästään. (Walther, 2006, 199; Franceschelli & Keating, 2018, 3; Piispa ym., 2022, 82.) Osalle valinnanvapaus on kuitenkin haaste ja tekee oman suunnan löytämisestä entistä vaikeampaa aiheuttaen myös epävarmuuden ja ulkopuolisuuden tunnetta. Vaikka siis osan nuorten aikuisten elämäntilannetta raamittavien tekijöiden rooleista on heikentynyt, samaan aikaan valinnanvapauden kasvu on asettanut uudenlaisia paineita löytää oma yksilöllinen suunta ja kantaa vastuuta sen kehittymisestä hyvin itsenäisesti. (Franceschelli & Keating, 2018, 3; Piispa ym., 2022, 82.) Vapauden vaatima itseohjautuvuus vaatii resursseja ja kyvykkyyttä (Walker & Unterhalter, 2007, 15), joita kaikilta nuorilta aikuisilta ei kuitenkaan löydy. Ja vaikka uusliberalismi pyrkii motivoimaan yksilöitä itsensä kehittämiseen ja onnellisuuden saavuttamiseen, sen luomat paineet ja sosiaalinen irrallisuus voivat pikemminkin heikentää yksilöiden hyvinvointia (Becker ym., 2021, 947).

Vaikka nuorten aikuisten elämäntilanteet ovat monipuolistuneet, silti tämä elämäntilanne liittyy edelleen vahvasti perinteisiin koulutuksen, työn, ihmissuhteiden ja asumisen teemoihin (Rambla & Kovacheva, 2023, 46–47). Esimerkiksi Kohli (2007, 259, 263–264) argumentoi, että normatiivisen elämäntilanteen destandardisoituminen sekä individualismin kasvu eivät ole niin voimakkaita ilmiöitä kuin usein väitetään. Esimerkiksi jotkin normatiivisen elämäntilanteen instituutiot, kuten kumppanin kanssa yhdessä asuminen, pitävät pintansa tai ovat jopa vahvistuneet, kuten työ. Nuoret aikuiset kohtaavat siis monia ristiriitaisia odotuksia tulevaisuutensa rakentamiselle (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 828). Toisaalta odotetaan perinteistä ja normatiivista elämäntilannetta, mutta toisaalta odotetaan yksilöllisiä ratkaisuja ja vastuunkantoa. Toisaalta yhteiskunnalliset olosuhteet esimerkiksi työmarkkinoilla voivat olla epävakaita, ja riskejä ja uhkakuvia vielä korostetaan mediassa ja politiikassa, mutta toisaalta nuorilta aikuisilta odotetaan resilienssiä, vahvaa itsensä johtamista sekä hyvin pystyvää asennetta näiden olosuhteiden keskellä. Nykyajan nuori aikuisuus voi siis olla hyvin

ristiriitaista, joka saattaa entisestään aiheuttaa epävarmuuden kokemusta ja haastaa sitä, miten omaan tulevaisuuteen uskalletaan suhtautua.

2.4 Haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset

Vaikka epävarmuutta omasta elämäkulusta ja tulevaisuudesta koetaan yhä enemmän lähtökohdista riippumatta, erityistä huomioita voidaan kiinnittää haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin aikuisiin. Nuoren aikuisuuden ollessa jo valmiiksi epävarmaa ja haavoittuvaa aikaa, erityisen haavoittuvaa se voi olla jo valmiiksi epäsuotuisammassa asemassa oleville. Tässä tutkimuksessa käytetty haavoittuvan aseman käsitteen määrittely tai käyttö ei ole kuitenkaan yksiselitteistä sen ollessa hyvin monitahoinen ilmiö. (Brown ym., 2017, 498, 500; Spini ym., 2017, 1–2.) Yksilöillä on käytettävissä elämäkulkunsa aikana erilaisia resursseja taloudellisista resursseista sosiaalsiin, psykologisiin ja institutionaalisiin resursseihin, ja ne jakautuvat yksilöiden tai ryhmien kesken hyvin eri tavoin riippuen niin ulkoisista kuin sisäisistä tekijöistä elämäkulun aikana (Spini ym., 2017, 2). Esimerkiksi se, millaisessa taloudellisessa suhdanteessa tai historiallisessa ajassa eletään tai millainen etinen tai perhetausta yksilöllä on, voi vaikuttaa resurssien jakautumiseen.

Tässä tutkimuksessa haavoittuvuus ymmärretään Spinin ym. (2017, 2) esittämän mallin mukaisesti. He esittävät haavoittuvuuden resurssien puutteena yhdellä tai useammalla elämän osa-alueella, joka voi tietyissä olosuhteissa ja stressitekijöiden läsnäollessa asettaa yksilön haavoittuvaan asemaan. Tällaisessa asemassa riskinä on, että epäsuotuisille olosuhteille ja stressitekijöille ollaan alttiimpia altistumaan yhä uudestaan sekä se, että stressitekijöihin ei pystytä vastaamaan niiden vaatimalla tavalla, jolloin tällaisten tilanteiden seuraukset ovat mahdollisesti myös negatiivisempia (Brown ym., 2017, 503). Kuka tahansa voi kokea itsensä ajoittain haavoittuvaiseksi kohdatessa vastoinkäymisiä ja tämä voi aiheuttaa negatiivisia seurauksia ja toivottomampaa suhtautumista omaa elämää ja tulevaisuutta kohtaan.

Haavoittuvassa asemassa kyse on kuitenkin nimenomaan siitä, että resurssiensa puute ja alttius negatiivisille seurauksille johtuu pitkälti sosiaalisesti ja rakenteellisesti rakentuneesta epätasa-arvosta (Zelinka ym., n.d.). Esimerkiksi pitempään jatkuneet mielenterveyden haasteet ovat voineet johtaa haasteisiin koulutukseen tai työelämään kiinnittymisessä jo valmiiksi haastavassa työmarkkinatilanteessa, ja yksilöllä itsellään, hänen sosiaalisella lähipiirillään tai yhteiskunnalla ei välttämättä ole ollut tarpeeksi resursseja löytää niin yksilön

tilannetta kuin haitallisia ja epätasa-arvoa ylläpitäviä rakenteita laajemmin purkavia ratkaisuja.

Raja haavoittuvan ja ei-haavoittuvan aseman välillä ei ole kuitenkaan tarkkarajainen ja yksilöt saattavat kokea oman asemansa ja tilanteensa hyvin eri tavoin. Haavoittuvassa asemassa olevia yhdistää kuitenkin se, että heillä on elämässään enemmän sellaisia rajoitteita ja olosuhteita, joiden puitteissa heidän täytyy neuvotella omasta asemastaan, elämänsästä ja tulevaisuudestaan. Heillä on vähemmän sellaisia resursseja ja mahdollisuuksia, joiden avulla he voisivat mutkattomammin pohtia ja muokata omaa elämänsä ja tulevaisuuttaan toivomaansa suuntaa. Kyky suunnitella omaa elämänsä ja tulevaisuutta sekä tavoitella asettamiaan toiveita ja tavoitteita vaatii erityisesti haavoittuvassa asemassa olevilta enemmän resursseja ja resilienssiä sekä laskelmoivuutta sen suhteen, millaisia päätöksiä uskalletaan tehdä sekä millaisia asioita tulevaisuudelta uskalletaan toivoa. (Appadurai, 2004, 64, 66; Walker & Unterhalter, 2007, 15; Brunila ym., 2020, 151.)

Haavoittuvuuden käsitettä voidaan käyttää niin yleisellä tasolla kuin suhteessa johonkin tiettyyn ilmiöön (Brown ym., 2017, 498). Nuorten aikuisten kohdalla haavoittuvuuteen liittyvät keskustelut ja poliittiset toimet kohdentuvat useimmiten koulutuksen ja työllistymisen haasteisiin (Zelinka ym., n.d.). Vaikka haavoittuvuuden käsitteellä ja siihen liittyvillä poliittisilla toimilla on yleensä myös empatiaan ja solidaarisuuteen pohjautuva tarkoitusperä, haavoittuvuus nähdään usein ennen kaikkea normatiivisesta elämänsästä poikkeavana yhteiskunnallisena riskinä, johon tulee puuttua. Usein siinä, että haavoittuvuudesta ollaan huolissaan, on kyse enemmänkin siitä, että ollaan huolissaan haavoittuvuuden aiheuttamista riskeistä. (Brown ym., 2017, 497–498, 500, 505.) Esimerkiksi työttömyyden kohdalla ollaan usein enemmän huolissaan yhteiskunnan ja talouden laajemmista haasteista kuin yksilön hyvinvoinnista ja elämän laadusta (Brunila ym., 2020, 156). Haavoittuvuuteen kohdennetuilla poliittisilla toimilla pyritään jälleen ohjaamaan yksilöiden elämänsä suuntaan, joka ei olisi yhteiskunnalle haitallista ja olisi normatiivisten odotusten mukaista. (Brown ym., 2017, 500–501.)

Sen lisäksi, että haavoittuva asema voidaan nähdä keinona hallita yksilöiden elämänsä toivottuun suuntaan, puhe haavoittuvuudesta luo usein myös hyvin passiivista kuvaa haavoittuvassa asemassa olevista, vaikka heillä on aina myös oma toimijuutensa (Zelinka ym., n.d.). Olosuhteet oman toimijuuden toteuttamiseen vaikuttavat kuitenkin ulkoisista tekijöistä, ja haavoittuvassa asemassa olevilla on vähemmän sellaisia resursseja, joilla pyristellä erilaisia

rajoitteita vastaan, jolloin oman toimijuuden toteuttaminen voi olla aidosti haastavampaa (Elder, 1998, 2). Haavoittuva asema ei kuitenkaan tarkoita sitä, että haavoittuvassa asemassa olevat eivät kykenisi toteuttamaan omaa toimijuuttaan, orientoitumaan omaan tulevaisuuteensa ja viemään eteenpäin omaa elämänsä kulkuaan. Erilaiset elämänsä kulun reitit ja tulevaisuusorientaatiot ovat mahdollisia haavoittuvassa asemassa olevillekin, mutta nämä reitit saattavat olla heille huomattavasti haastavampia, vaatia suurempia riskejä sekä vahvempaa kyvykkyyttä suunnitella ja tavoitella. (Appadurai, 2004, 69.)

Passiivisuuden diskurssin lisäksi haavoittuvuuden käsite saattaa ylläpitää käsitystä siitä, että normatiivisesta elämänsä kulusta poikkeaminen tarkoittaisi automaattisesti negatiivisia seurauksia. Furstenberg (2005, 155–157) kuitenkin esittää, miten erilaisten haasteiden kokeminen ja normatiivisesta elämänsä kulusta poikkeaminen nähdään usein niin tieteellisessä tutkimuksessa kuin arkisemmassa keskustelussa haitallisempina kuin mitä se todellisuudessa on. Esimerkiksi teini-ikäisenä raskautuminen aiheutti usein huomattavasti lievempiä seurauksia nuorten äitien koulutus- ja työelämänsä poluille kuin mitä niin äidit itse kuin esimerkiksi poliittiset päättäjät usein saattoivat olettaa. Se, miten lapsen saaminen vaikutti nuorten äitien elämään, riippui kuitenkin paljon siitä, millaisia resursseja heillä oli käytettävissään. Vaikka tämänkaltaisissa tilanteissa riski haavoittuvuudelle ja kumuloituville negatiivisille seurauksille on suurempi, niin monesti erilaiset haasteet opettavat myös vastuunkantoa, tarjoavat käännekohtan elämänsä kulun suunnalle sekä kasvattavat resilienssiä, jolloin yksilöllä voi tulevaisuudessa olla enemmän sellaisia resursseja, jotka auttavat häntä vastoinkäymisten kohtaamisessa. Haavoittuvassa asemassa olevat ovat suuremmissa riskissä, mutta haavoittuva asema ei tarkoita automaattisesti sitä, että normatiivisesta elämänsä kulusta poikkeavien tapahtumien vaikutus olisi ainoastaan ja vahvasti negatiivinen. (Furstenberg, 2005, 157–158, 162–164, 169; Brown ym., 2017, 497.)

Vaikka haavoittuvuuden käsitteen käyttö voi aiheuttaa passiivista ja ylikorostuneen negatiivista diskurssia, niin haavoittuvaan asemaan on silti tärkeää kiinnittää huomiota. Se voi olla niin yksilölle itselleen haitallinen kokemus kuin myös yhteiskunnalle ilmiö, jonka kumuloituessa haasteet voivat olla mittavia. Tässä tutkimuksessa halutaan kuulla haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten kokemuksia ja näkemyksiä heidän itsensä kertomana, jotta sen tarkasteleminen, kuinka haasteelliseksi he itse kokevat oma asemansa, olisi mahdollista. Tässä tutkimuksessa aineiston nuorten aikuisten haavoittuva asema toimii kontekstina sille, miten he orientoituvat omaan tulevaisuuteensa.

3 Nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot

3.1 Tulevaisuusorientaatio käsitteenä

Tulevaisuus on tärkeä osa oman elämänkulun käsittelyä ja suunnittelua, ja käsitykset tulevaisuudesta vaikuttavat toimintaan ja päätöksiin nykyhetkessä (Westerback & Rissanen, 2022, 237). Tulevaisuutta voidaan käsitellä tulevaisuusorientaatioiden käsitteen kautta, ja tässä tutkimuksessa tulevaisuusorientaatioiden käsite soveltuu myös elämänkulun näkökulmaan. Oman tulevaisuuden käsittely ja suunnittelu vaatii jo koetun elämänkulun ja omien mahdollisuuksien tarkastelua, ja tulevaisuusorientaatiot ohjautuvat vahvasti menneestä sekä niin yksilön sisäisistä tekijöistä kuin laajemmin vallalla olevista käsityksistä. (Hakoköngäs & Tähtinen, 2022, 84; Piispa ym., 2022, 78).

Tulevaisuusorientaation käsitteellä ei yksiselitteistä määrittelyä, mutta tässä tutkimuksessa sovelletaan ymmärrystä tulevaisuusorientaatioiden kognitiivista sekä motivationaalisista ja affektiivisista tekijöistä sekä Lindstrom Johnsonin ym. (2014) esittämää mallia tulevaisuusorientaatioista. Tulevaisuusorientaatiot voidaan määritellä yksilön käsityksiksi ja asenteiksi omasta tulevaisuudestaan sekä kyvyksi tehdä tulevaisuuteen suuntautuneita suunnitelmia sekä asettaa tavoitteita ja pyrkiä toimimaan niiden mukaan.

Tulevaisuusorientaatiot ovat tärkeä osa identiteetin muodostumista varsinkin nuoruudessa ja siirtymässä aikuisuuteen, koska ne ohjaavat käsitystä omasta itsestä ja pystyvyydestä. (Appadurai, 2004, 69; Lindstrom Johnson ym., 2014, 1–2; Westerback & Rissanen, 2022, 238.)

Tulevaisuusorientaation käsitteen tausta on 1980-luvun kehityspsykologiassa. Alkuperäisen yksilökeskeisemmän käsitteellistämisen mukaan tulevaisuusorientaatiot koostuvat varsinkin kognitiivisista sekä motivationaalisista ja affektiivisista tekijöistä. Kognitiivisina tekijöinä pidetään sitä, kuinka paljon tulevaisuutta ylipäätänsä ajatellaan sekä kuinka laajasti ja millaisella aikajänteellä sitä käsitellään. Motivationaalisina ja affektiivisina tekijöinä pidetään sitä, millaisena omaa tulevaisuutta pidetään ja kuinka paljon siihen uskotaan itsellä olevan vaikutusvaltaa. Kognitiiviset sekä motivationaaliset ja affektiiviset tekijät ovat yhteydessä toisiinsa ja vaikuttavat yksilön käytökseen oman tulevaisuutensa suhteen. (Lindstrom Johnson ym., 2014, 3–4.)

Tulevaisuusorientaatiot eivät kuitenkaan kehity tyhjiössä ja vain yksilöllisten tekijöiden perusteella. Tulevaisuuteen orientoituminen on kompleksinen ja monivaiheinen prosessi, joka

kehittyä yksilön ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa (Lindstrom Johnson ym., 2014, 10). Lindstrom Johnson ym. (2014, 6) esittävät omat mallinsa tulevaisuusorientaatioista, niiden sisällöstä sekä niiden muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä varsinkin nuoruudessa ja nuorena aikuisuudessa. Mallissaan he pyrkivät huomioimaan alkuperäistä yksilökeskeisempää käsitystä laajemmin myös jo eletyn elämänkulun sekä sosiokulttuuristen tekijöiden vaikutukset. Heidän mallissaan tulevaisuusorientaatiot muodostuvat odotuksista (expectations), toiveista ja tavoitteista (aspirations) sekä suunnittelusta (planning). Odotukset kuvaavat nuoren käsitystä siitä, millainen hänen tulevaisuutensa voisi olla; kuinka toiveikas yksilö on oman tulevaisuutensa suhteen sekä kuinka paljon hän uskoo kohtaloon ja elämässä ajelehtimiseen tai vaihtoehtoisesti mahdollisuuksiin vaikuttaa itse omaan tulevaisuuteensa. Toiveet ja tavoitteet kuvaavat sitä, millaisia toiveita ja tavoitteita yksilöllä on. Suunnittelu tai suunnittelemattomuus kertovat nuoren kyvystä suunnitella omaa toimintaansa ja tarttua toimeen sen suhteen, että omat toiveet ja tavoitteet myös toteutuisivat. Niin odotukset, toiveet ja tavoitteet sekä suunnitelmallisuus vaikuttavat varsinkin aikaisen elämän kokemuksista sekä niin yksilöllisistä kuin ympäristöllisistä tekijöistä kehittyen läpi elämän.

Tulevaisuusorientaatioiden sisällön (edellä mainitut kolme tekijää) lisäksi Lindstrom Johnson ym. (2014, 7) korostavat mallissaan sitä, miten ympäristö voi luoda niin mahdollisuuksia kuin rajoitteita tulevaisuusorientaatioiden muotoutumiselle. Heidän mallissaan yksilö ja ympäristö toimivat vuorovaikutuksessa, ja ympäröivät rakenteet ja ilmapiiri vaikuttavat nuorten kognitiiviseen sekä motivationaaliseen ja affektiiviseen maailmaan ja näin ollen myös heidän tulevaisuusorientaatioihinsa (Lindstrom Johnson ym., 2014, 6–7; Franceschelli & Keating, 2018, 2). Luonnollisesti esimerkiksi iällä, sukupuolella, sosioekonomisella asemalla, koulutustasolla, maantieteellisellä sijainnilla, perheen odotuksilla, muiden vertaisten toiminnalla ja minäkuvalla on yhteys niin toisiinsa kuin tulevaisuusorientaatioiden muotoutumiseen (Lindstrom Johnson ym., 2014, 1–3, 6; Franceschelli & Keating, 2018, 2, 5, 14). Esimerkiksi nuorilla, jotka ovat eläneet hyvin epävakaisissa olosuhteissa, ja tätä kautta kokeneet vähäistä kontrollin tunnetta omasta elämästään, voi olla heikompi minäpystyvyys ja itseluottamus kuin vakaammassa olosuhteissa eläneillä nuorilla. Tällaisissa tilanteissa nuorilla voi olla myös huomattavasti pessimistisemmät selitystyylit oman elämänsä tapahtumille ja tulevaisuudelleen. Usko oman toiminnan vaikutuksiin saattaa olla hyvin vähäinen ja elämänkulun ja tulevaisuuden uskotaan rakentuvan paljon vahvemmin ulkoisten tekijöiden sanelemana. (Lindstrom Johnson ym., 2014, 7.)

Tulevaisuusorientaatioita on tutkittu paljon varsinkin siitä näkökulmasta, millaisia ne ovat; millä tavalla omasta tulevaisuudesta ajatellaan, (suhtaudutaanko omaan tulevaisuuteen esimerkiksi erityisen optimistisesti tai pessimistisesti) sekä siitä näkökulmasta, kuinka paljon ja miten omaa tulevaisuutta ajatellaan ja käsitellään suhteessa nykyhetkeen ja menneisyyteen. Voidaan puhua myös tulevaisuusorientaatioiden aikajänteestä eli siitä ajatellaanko tulevaisuudesta hyvin lyhytjänteisesti esimerkiksi hyvin ”päivä kerrallaan” -asenteen muodossa vai pitkäjänteisesti esimerkiksi pitkälle tähtäävien suunnitelmien muodossa. Nuorten ja nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita on tutkittu varsinkin koulutuksen ja työn näkökulmista, esimerkiksi kuinka optimistisia tai pessimistisiä nuoret ovat koulutus- ja uramahdollisuuksistaan. (Lindstrom Johnson ym., 2014, 2, 4–6, 8.) Tulevaisuusorientaatioita voidaan tutkia myös siitä näkökulmasta, miten yksilöt suhtautuvat laajemmin yhteiskunnan ja maailman tulevaisuuteen (Myllyniemi, 2017). Tässä tutkimuksessa on keskitytty kuitenkin yksilöiden orientaatioihin heidän omasta henkilökohtaisesta tulevaisuudestaan.

Sillä, millaisia tulevaisuusorientaatioita nuorilla on, on yhteys nuorten hyvinvointiin ja tulevaisuuteen hyvin pitkäjänteisesti. On siis tärkeää ymmärtää nuorten tulevaisuusorientaatioita, jotta nuorille ja nuorille aikuisille voitaisiin myös suunnitella ja kohdentaa sellaista tukea, joka palvelisi heidän tarpeitaan ja tukisi heidän hyvinvointiaan ja siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen mahdollisimman hyvin. (Lindstrom Johnson ym., 2014, 1–2.) Seuraavissa luvuissa käsitellään aikaisempia tutkimustuloksia siitä, kuinka optimistisia, pessimistisiä, suunnitelmallisia tai lyhytjänteisiä tulevaisuusorientaatioita sekä millaisia toiveita ja tavoitteita nuorilla ja nuorilla aikuisilla on havaittu. Suomalaisista Nuorisobarometreistä on tarkasteltu varsinkin vuoden 2016 ja 2024 barometrejä, koska vuoden 2016 barometrin teemana oli tulevaisuus ja vuoden 2024 barometrissä vertailtiin kaikkien siihenastisten Nuorisobarometri tuloksia, jolloin tuloksia on myös tulevaisuuteen liittyvistä teemoista.

3.2 Optimistiset ja suunnitelmalliset tulevaisuusorientaatiot

Muuttuvista yhteiskunnallisista olosuhteista sekä kasvavasta epävarmuudesta huolimatta nuorilla ja nuorilla aikuisilla on ollut aikaisemmissa tutkimuksissa usein huomattavasti enemmän optimistisia kuin pessimistisiä orientaatioita tulevaisuudelleen (mm. Myllyniemi, 2017, 6, 36; Franceschelli & Keating, 2018, 1, 7; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824, 829; Westerback & Rissanen, 2022, 237, 242). Franceschellin ja Keatingin tutkimuksessa (2018, 1,

7) brittiläiset nuoret olivat optimistisia omasta tulevaisuudestaan siitä huolimatta, että yhteiskunnallisesti taloudellinen tilanne oli ollut jo pitkään haastava ja puhe nuorten työllistymisestä ja tulevaisuuden mahdollisuuksista negatiivissävytteistä. Nikusen ja Korvajärven (2022, 824, 829) tutkimuksessa 18–30-vuotiailla suomalaisilla nuorilla aikuisilla, niin opiskelijoilla, työssäkäyvillä kuin työttömällä, oli yllättävän positiivisia odotuksia tulevaisuudelleen. Myös vuoden 2016 Nuorisobarometrissä 83 prosenttia nuorista suhtautui omaan tulevaisuuteensa erittäin optimistisesti tai optimisesti (Myllyniemi, 2017, 6, 36). Samassa barometrissä nuoret vastasivat huomattavasti useammin avoimeen kysymykseen unelmistaan kuin avoimeen kysymykseen peloistaan (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 161), jonka voidaan ajatella kertovan siitä, että nuorilla on ollut enemmän myönteisiä unelmia ja kuin pelkoja tulevaisuutensa suhteen.

Myönteisiin tulevaisuusorientaatioihin liittyy usein myös se, että oman tulevaisuuden suunnittelemisen suhteen pystytään olemaan selkeämpiä ja pitkäjänteisempiä (Lindstrom Johnson ym., 2014, 2–6). Luottamus tulevaan toimii pohjana sille, että tulevaisuutta uskalletaan myös suunnitella (Myllyniemi, 2017, 6; Happonen & Kiilakoski, 2025, 7). Tulevaisuuteen keskittyminen ja sen pitkäjänteisempi suunnittelu on usein yhteydessä tunnollisuuteen sekä harkitsevuuteen sen suhteen, millaisia vaikutuksia omalla toiminnallaan on omaan elämänsuuntaan. Esimerkiksi nuorilla aikuisilla, joilla on kyvykkyyttä käsitellä omaa elämänsuuntaa ja tulevaisuuttaan pitkäjänteisemmin, on usein myös parempi akateeminen menestys. (Lindstrom Johnson ym., 2014, 4–6.) Optimistisuuden ja suunnitelmallisuuden välinen yhteys ei ole kuitenkaan yksiselitteinen ja moni nuori elää suhteellisen lyhytjänteisesti eikä tee suunnitelmia kovinkaan pitkälle tulevaisuuteen, vaikka he suhtautuisivatkin tulevaisuuteensa myönteisesti (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 160).

Se, että nuoret ja nuoret aikuiset ovat optimistia tulevaisuutensa suhteen normatiivisen elämänsuunnan paineista ja epävakaa olosuhteista huolimatta, voi aluksi vaikuttaa vain hyvältä asialta. On kuitenkin tärkeää kyseenalaista tätä ristiriitaa ja pohtia, mistä toiveikkuus ja välillä hyvin vahvakin optimismi voi johtua. Ristiriitaa nuorten optimismin ja ympäröivän epävakauden välillä voidaan selittää muun muassa nuorten uskolla kovaan työhön ja tätä kautta mahdollisuuteen vaikuttaa omaan elämäänsä (Franceschelli & Keating, 2018, 8, 11; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 833–834). Franceschellin ja Keatingin (2018, 8, 9, 11) tutkimuksessa lähes kaikki nuoret erilaisista sosioekonomisista asemista tai muuten erilaisista lähtökohdista korostivat ahkeruuden ja vastuunoton merkitystä oman tulevaisuuden rakentamisen suhteen. Kovaa työtä, kunnianhimoisuutta ja omaa koulutusta pidettiin

tärkeämpiä tekijöinä oman tulevaisuuden suhteen kuin sukupuolta, etnistä taustaa tai vanhempien koulutusta, joita ei pidetty juurikaan merkityksellisinä. Myös Nikusen ja Korvajärven (2022, 827) tutkimuksessa havaittiin, miten omalle ahkeruudelle annettiin suurempi merkitys oman tulevaisuuden rakentumisen suhteen, kuin esimerkiksi sukupuolen asettamille vaikutuksille ja rajoitteille. Vuoden 2016 Nuorisobarometrissä 85 prosenttia nuorista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että elämässä menestyminen on itsestä kiinni (Myllyniemi, 2017, 57, 60–61).

Vahvaa uskoa oman ahkeruuden vaikutukseen Franceschelli ja Keating selittävät uusliberalistisen ajattelutavan kasvulla. Uusliberalistiset uskomukset yksilön omasta vastuusta sekä menestymisen ja kilpailukyvyn tärkeydestä ovat yhä iskostuneempia jo nuoriinkin. (Franceschelli & Keating, 2018, 1–2; Brunila ym., 2020, 159.) Kuten jo aikaisemmin käsitelty, uusliberalismi ja siihen perustuvat sosiaali-, koulutus- ja työvoimapolitiittiset toimet korostavat yritteliäisyyttä, itsensä kehittämistä, psyko-emotionaalista vahvuutta, aktiivisuutta sekä itsensä johtamista (Kinnari, 2020, 306, 310–312, 314; Brunila ym., 2020; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 827–828). Nämä ovat kaikki hyvin yksilön pystyvyyteen keskittyviä piirteitä ja uusliberalistinen ajatus- ja arvomaailma antaakin ymmärtää, että ahkeruudella ja lahjakkuudella voi selättää rakenteellisia haasteita ja saavuutta menestystä lähtökohdista huolimatta (Franceschelli & Keating, 2018, 4; Brunila ym., 2020, 159). Huomioitavaa kuitenkin on, että optimismi ja usko omaan ahkeruuteen voivat kuitenkin ilmetä eri tavoin. Hyvin etuoikeutetussa asemassa olevilla nuorilla optimisuus ja usko kovaan työhön voi heijastaa heidän etuoikeutettua asemaansa ja sen tarjoamia monipuolisia ja saavutettavimpia mahdollisuuksia, kun taas hyvin haastavista lähtökohdista tulevilla nuorilla toiveikkuus ja yritteliäisyys voivat olla enemmänkin ainoa mahdollisuus selviytyä ja syy jaksaa jatkaa eteenpäin luovuttamisen sijasta (Franceschelli & Keating, 2018, 14).

Uusliberalistisen ilmapiirin lisäksi nuorten optimistisuudelle esitetty myös muita argumentteja. Optimismilla voi olla tärkeä psykologinen funktio tarjoten varmuutta ja suuntaa epävarmuuksien keskellä. Optimismilla voidaan pyrkiä sopeutumaan todellisen tilanteen ja tulevaisuuden haaveiden välisiin epäjohdonmukaisuuksiin. Varsinkin haastavissa olosuhteissa voidaan tiedostamattomasti sisäistää optimistisempi narratiivi omasta elämäkulusta ja tulevaisuudesta, koska se sopii yhteen toiveeseen paremmasta tulevaisuudesta eikä näin ollen aiheuta kognitiivista tai affektiivista ristiriitaa yksilölle. Optimismi voi siis olla enemmänkin selviytymisstrategia kuin aitoa uskoa omaan pystyvyyteen ja tulevaisuuteen. Optimismi voi

siis olla tärkeä keino käsitellä vastoinkäymisiä, epäonnea sekä haastavia olosuhteita luoden lohtua ja toivoa paremmasta. (Franceschelli & Keating, 2018, 3, 5, 12.)

Optimistisuutta ja innokkuutta voidaan pitää myös nuoruuden ja nuoren aikuisuuden luonnollisena piirteenä, ja vanhetessa orientoituminen tulevaisuuteen muuttuu usein realistisemmaksi. Vahvasti optimistiset näkemykset tulevaisuudesta eivät aina ole tietoinen mekanismi, vaan välillä myös tiedon, kokemuksen ja koulutuksen puutetta siitä, mitä on realistista saavuttaa. (Franceschelli & Keating, 2018, 3, 12.) Vaikka toiveikkaat ja optimistiset tulevaisuusorientaatiot usein liitetään myös kykyyn suunnitella omaa tulevaisuutta pitkäjänteisesti (Lindstrom Johnson ym., 2014, 2–6), niin optimistisuus voi johtua myös hyvin lyhytjänteisestä asenteesta, jossa nähdään, että juuri tällä hetkellä ei ole mitään hätää ja kaikki tulee olemaan hyvin myös tulevaisuudessa. Hyvin lyhytjänteinen ”go with the flow” -asenne voi kertoa liiallisesta rentoudesta ja itsevarmuudesta, jolla saatetaan peitellä sitä, että oman tulevaisuuden suunnittelu tai siihen ylipäättään orientoituminen voi olla hyvin haastavaa tai ahdistavaa, jolloin aiheen käsittelyä pyritään mahdollisesti myös välttelemään (Myllyniemi, 2017, 50; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 834). Myllyniemi (2017, 52) selittää nuorten optimistisuuden ja huolettomuuden sekä ympäröivän epävarmuuden ristiriitaa myös sillä, miten nuoret ovat saattaneet myös turtua ympäristön maalaamiin uhkakuviiin, jolloin ne eivät myöskään enää aiheuta niin vahvaa epätoivoa, varsinkaan, jos uhkakuvat eivät ole toteutuneet nuoren elämässä.

Toiveikkailla ja varsinkin hyvin optimistisilla tulevaisuusorientaatioilla voi olla niin positiivisia kuin negatiivisia seurauksia. Myönteiset tulevaisuusorientaatiot voivat olla yhteydessä muun muassa parempaan hyvinvointiin, pienempään syrjäytymisen riskiin, kykyyn selvitä haasteista, parempiin koulutuksellisiin ja urallisiin lopputulemiin sekä vähempään päihteiden käyttöön, liikalihavuuteen ja masennukseen (Lindstrom Johnson ym., 2014, 2, 4–6; Westerback & Rissanen, 2022, 238). Erittäin optimistisilla tulevaisuusorientaatioilla ei ole kuitenkaan aina vain positiivisia vaikutuksia. Voidaan puhua niin sanotusta julmasta optimismista, mitä esimerkiksi uusliberalismi voi aiheuttaa. Julma optimismi on lupaus ”hyvästä elämästä” ja siitä, että ahkeruudella kaikki voivat liikkua yhteiskunnan meritokraattisessa järjestelmässä ylöspäin. Tällaisen optimismin voidaan ajatella olevan julmaa, koska se tiivistää sosiaalisen maailman kompleksisuuden yksilön omaan toimintaan, vaikka monet yksilöiden tulevaisuutta määrittelevät tekijät ovat rakenteellisia ja monille tämän kaltaisen optimismin tarjoamia lupauksia on lähes mahdotonta saavuttaa. Tällaisen hyvin yksilökeskeisen ajatusmaailman vallitessa yksilön voi olla

haastavaa hahmottaa rakenteellisesti rajoittavia tekijöitä, ja haasteisiin ja epäonnistumisiin lähdetään hakemaan syyllistä vahvasti yksilöstä itsestään. (Franceschelli & Keating, 2018, 4–5; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 836.) Tämä voi aiheuttaa liiallista itsensä tarkkailua, neuroottisuutta, loppuun palamista sekä epävarmuuden tunnetta elämässä selviytymisestä (Kinnari, 2020, 315). Optimismi ei ole kuitenkaan julmaa kaikille ja myönteinen asenne sekä usko oman toiminnan vaikutukseen voivat aidosti tukea hyvinvointia, auttaa epävarmoissa olosuhteissa eteenpäin sekä suojata merkityksettömyyden tunneilta (Myllyniemi, 2017, 36; Franceschelli & Keating, 2018, 12; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 828).

3.3 Huolestuneet ja lyhytjänteiset tulevaisuusorientaatiot

Vaikka optimistiset tulevaisuusorientaatiot ovat olleet yleisiä nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa, se ei poissulje kielteisempien tulevaisuusorientaatioiden olemassaoloa (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 828). Yhteiskunnan paineet ja epävarmuus ovat kasvattaneet pessimismisiä, psyko-emotionaalista pahoinvointia, syrjäytymisen riskiä, irrallisuuden tunnetta sekä motivaation puutetta varsinkin niiden keskuudessa, jotka ovat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa (Brunila ym., 2020, 152). Vuonna 2024 nuorten tulevaisuususkko oli alhaisin Nuorisobarometrien mittaushistoriassa ja pessimistisesti omaan tulevaisuuteen suhtautui 6 prosenttia ja erittäin pessimistisesti 2 prosenttia nuorista. Erittäin pessimistinen suhtautuminen omaan tulevaisuuteen ei siis ollut edelleenkään kovin yleistä, mutta optimistisuuden lasku näkyy varsinkin siinä, miten 29 prosenttia nuorista vastasi, ettei suhtaudu optimistisesti eikä pessimistisesti omaan tulevaisuuteensa. Sama kysymys on kysytty myös vuosien 2008, 2014, 2016, 2018 ja 2021 Nuorisobarometreissä, joissa vastaus on ollut 11–14 prosentin välillä eli neutraalit vastaukset ovat tuplaantuneet vuoden 2024 barometrissä. Vuoden 2024 Nuorisobarometrissä 61 prosenttia nuorista vastasi suhtautuvansa tulevaisuuteensa erittäin optimisesti tai optimistisesti, joka on myös merkittävästi pienempi määrä kuin esimerkiksi vuoden 2008 Nuorisobarometrissä, jolloin optimistisuus on ollut Nuorisobarometrien mittaushistorian korkein ollessaan 86 prosenttia. Optimistisuus on siis laskenut, vaikka pessimistisyys ei ole suoranaisesti noussut. (Happonen & Kiilakoski, 2025, 61, 80–82.)

Vaikka äärimmäisen pessimistisiä tulevaisuusorientaatioita vaikuttaa ilmenevän vähän, nuorilla on silti erilaisia huolia ja pelkoja oman tulevaisuutensa suhteen. Vuoden 2016 Nuorisobarometrissä eniten huolta ja epävarmuutta oman tulevaisuuden suhteen aiheutti

toimeentulo ja 24 prosenttia vastasi tämän aiheuttavan erittäin paljon tai melko paljon huolta. Toiseksi eniten huolta ja epävarmuutta koettiin liittyen työhön, joka luonnollisesti liittyy toimeentuloon. Noin puolet kokivat huolta ja epävarmuutta siitä, onko heillä työtä tulevaisuudessa, ja noin joka kolmas siitä, miten he tulevat jaksamaan työelämässä. Työttömät olivat vielä enemmän huolissaan työn saamisesta. Työmarkkinoiden epävarmuuden lisäksi nuorten huoli työllistymisestä kertoo toisaalta myös siitä, kuinka merkittävä asia työ heille on. (Myllyniemi, 2017, 20, 50, 57, 66, 68.)

Vuoden 2016 Nuorisobarometrissä toimeentulon ja työllistymisen lisäksi huolta kannettiin myös omasta ja läheisten terveydestä, onnettomuuksien sattumisesta sekä yksinäisyydestä. Mielenterveyden haasteisiin liittyviä suoria huolia esiintyi yllättävän vähän suhteessa nuorten mielenterveysongelmien lisääntymiseen, mutta epävarmuutta itsestä ja huolta siitä, että omassa elämässä jäätäisiin jumiin eikä työelämässä päästäisi etenemään ja taloudellista itsenäisyyttä saavuttamaan, esiintyi enemmän. (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 159, 165, 169, 171.) Nikusen ja Korvajärven tutkimuksessa nuorten aikuisten huolet ja pelot tulevaisuudelle olivat vastaavia vuoden 2016 Nuorisobarometrin kanssa. Eniten huolta kannettiin työttömyydestä, taloudellisista haasteista, mieluisalle alalle opiskeluun pääsystä sekä parisuhteen päättymisestä. Vahvempia pelkoja koettiin usein toistaiseksi epätodennäköisistä tapahtumista, kuten oman tai läheisen terveyden heikkenemisestä. (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 832, 834–835.) Kuitenkin niin vuoden 2016 Nuorisobarometrissä (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 161) kuin Nikusen ja Korvajärven tutkimuksessa (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 832, 834) selkeät pelot tulevaisuudesta olivat huomattavasti harvinaisempia kuin tulevaisuuteen liittyvät haaveet.

Vaikka syvästi pessimistiset tulevaisuusorientaatiot ovat nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa huomattavasti harvinaisempia niin niitä on silti havaittavissa muun muassa Nuorisobarometreissä (Happonen & Kiilakoski, 2025, 80). Myös Nikusen ja Korvajärven (2022, 834) tutkimuksessa kolme haastateltavaa neljästäkymmenestä pohti, olivatko he huomattavasti kykenemättömämpiä verrattuna muihin ja odottivat tulevaisuudeltaan tämän takia vähemmän. Ne nuoret aikuiset, jotka syyttivät hyvin vahvasti itseään omista puutteistaan, välttelivät myös tulevaisuuden pohtimista ja suunnitelmia ei juurikaan ollut. Itsetunnon ollessa siis alhaalla tulevaisuuteen orientoituminen ja sen suunnitteleminen voi olla haastavampaa, koska usko omiin kykyihin ja omien toiveiden ja tavoitteiden saavuttamiseen on alhaisempaa. Yksilön omien henkilökohtaisten epävarmuuksien lisäksi myös ympäristön epävakaus, kuten haastava työmarkkinatilanne, voi aiheuttaa sitä, että omaa tulevaisuutta

käsitellään hyvin lyhyen aikajänteen kautta eikä tulevaisuutta pystytä tai uskalleta suunnitella pitkäjänteisemmin (Westerback & Rissanen, 2022, 238, 244). Toisaalta epävarmuuden kokemukset ja uhkakuvat voivat olla tulevaisuuteen varautumista samalla tavalla kuin optimististen tulevaisuuden suunnitelmien tekeminen (Myllyniemi, 2017, 49), joten negatiiviset tulevaisuusorientaatiot eivät aina kuitenkaan tarkoita, että tulevaisuuteen ei kyettäisi orientoitumaan tai sitä suunnittelemaan.

Pessimistisyyttä voi ilmetä myös niin sanottuna toiveikkaana pessimisminä, jossa tulevaisuuteen uskalletaan suhtautua toiveikkaasti, mutta myös todennäköisyydet ja realiteetit tunnustetaan ja ihan kaiken ei uskota olevan mahdollista vain oman ahkeruuden myötä. Monet nuoret ja nuoret aikuiset kyllä siis ymmärtävät, miten itsestään riippumattomat tekijät ja olosuhteet, kuten etninen tausta tai rakenteellinen työttömyys, voivat vaikuttaa omaan elämäntulkintaan ja tulevaisuuteen. On kuitenkin yhä yleisempää, että sosiaalisten ja rakenteellisten tekijöiden vaikutus hämärtyy yksilökeskeisen ajatusmaailman yleistymisen myötä ja erilaisia haasteita lähdetään herkemmin selittämään yksilön omien puutteiden kautta. (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 832, 834–835; Happonen & Kiilakoski, 2025, 81.)

Vaikka nuorten aikuisten syvästi pessimistiset tulevaisuusorientaatiot eivät ole yleisiä, niin heidän huoliinsa omasta tulevaisuudestaan sekä vuoden 2024 Nuorisobarometrin kaltaisiin tuloksiin tulevaisuususkon laskusta tulee reagoida, koska näillä on merkittäviä vaikutuksia yksilöiden hyvinvointiin. Pessimistinen asenne voi olla hyvin lamaannuttavaa ja jumittaa tilanteeseen, jossa ei nähdä enää toivoa (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 836). Niin psyykkisen ja fyysisen terveyden haasteet kuin sosiaaliset ja taloudelliset haasteet voivat olla syynä pessimistisyyden muotoutumiselle, mutta myös pessimistisyyden myötä aiheutuneita ja kumuloituneita haasteita. Tällaiset haasteet voivat vaikuttaa varsinkin opiskelu- ja työkykyyn, ja kun koulutus- ja työkokemusta ei kerrytetä, voi se aiheuttaa entisestään haasteita koulutus- ja työmarkkinasiirtymissä ja näin ollen edistää sosiaalista syrjäytymistä ja pahoinvointia, jotka nähdään niin yhteiskunnallisena haasteena kuin yksilön elämänlaatua heikentävinä tekijöinä. (Eurofound, 2012, 25.) Yksilöiden elämän mielekkyyden ja hyvinvoinnin kannalta olisi siis tärkeää löytää luottamusta tulevaisuuteen ja uskoa siihen, että asiat voivat muuttua myös paremmiksi (Myllyniemi, 2017, 6, 35; Happonen & Kiilakoski, 2025, 7).

Jotta nuorten ja nuorten aikuisten huolestuneisiin ja pessimistisiin tulevaisuusorientaatioihin voitaisiin reagoida, tulisi niiden syitä myös ymmärtää. Kuten aikaisemmin jo käsitelty, yhtenä syynä toivottomuuteen voi olla yksilökeskeisyys. Jos syitä haasteisiin etsitään vain yksilöstä

itsestään, tämä voi aiheuttaa epäonnistumisen ja toivottomuuden tunnetta (Baillergeau & Duyvendak, 2017, 265). Se kuitenkin vaihtelee, kuinka paljon nuoret aikuiset selittävät elämänsä haasteita ja tulevaisuuden toivottomuutta itseensä tai ympäristöön liittyvillä tekijöillä. Esimerkiksi Nikusen ja Korvajärven tutkimuksessa nuoret aikuiset selittivät toivottomuuttaan taas hieman enemmän ympäröivien tekijöiden kuin omien puutteiden kautta. Oman tulevaisuuden nähtiin olevan sidottuna enemmän yleisiin trendeihin, rakenteisiin ja tuuriin kuin yksilön omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja ominaisuuksiin. (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824, 833, 838.) Syitä nuorten aikuisten huoliin ja toivottomuuteen voidaan etsiä myös siitä, miten kasvavan epävarmuuden kokemuksen myötä nuorten aikuisten luottamus hyvinvointivaltioon on mahdollisesti laskenut, jolloin valtion tarjoamaan sosiaaliseen ja taloudelliseen tukeen ei uskalleta enää luottaa samalla tavalla (Myllyniemi, 2017, 20; Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 171). Nuoret aikuiset saattavat myös kokea, että heidän elämänsä ja tulevaisuuteensa vaikuttavat ulkoiset tekijät ovat niin vallitsevia, että niiden sanelemia tulevaisuuden mahdollisuuksia on vaikea lähteä haastamaan. Esimerkiksi vuoden 2024 Nuorisobarometrissä yhä harvemmillä nuorella oli uskoa siihen, että yksilö voi vaikuttaa omaan menestymiseensä (Happonen & Kiilakoski, 2025, 81).

Yksi syy nuorten aikuisten kokemaan pessimistisyyteen voi olla myös se, miten uusliberalismin lupaama menestyminen ei olekaan omasta ahkeruudesta huolimatta toteutunut. Se, että itsensä kehittämistä, joustavuudesta, kovasta työstä ja positiivisuudesta huolimatta ei olekaan työllistytty, voi lisätä entisestään erilaisuuden ja epäonnistumisen tunnetta ja vähentää motivaatiota yrittää myös jatkossa (Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 418). Yksi syy sille, että nuoret aikuiset vaikuttavat suhtautuvan tulevaisuuteen usein huomattavasti optimistisemmin kuin pessimistisemmin, voi johtua myös siitä, miten negatiivisuutta ja pessimistisyyttä ei arvosteta varsinkaan uusliberalistisessa ajatus- ja arvomaailmassa (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 828). Nuoret aikuiset saattavat siis kertoa suhtautuvansa tulevaisuuteensa luottavaisemmin, koska tämä on vastaus, jota heiltä myös odotetaan. Heiltä odotetaan joustavaa ja positiivista asennetta haastavissakin tilanteissa. (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 167, 172).

3.4 Nuorten aikuisten toiveita ja tavoitteita tulevaisuudelleen

Se, mitä nuoret aikuiset toivovat ja tavoittelevat tulevaisuudeltaan liittyy hyvin usein normatiivisen elämänkulun mukaisiin ja aikuisuuden merkkipaaluina pidettyihin asioihin

(Lindstrom Johnson ym., 2014, 2; Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 162, 164, 171; Westerback & Rissanen, 2022, 240–244; Happonen & Kiilakoski, 2025). Niin vuoden 2016 kuin 2024 Nuorisobarometreissä tärkein asia tulevaisuudelle oli läheiset ystävyysuhteet (Happonen & Kiilakoski, 2025, 73). Ystävien jälkeen niin vuoden 2016 kuin 2024 Nuorisobarometrissä eniten nuorten toiveita ja tavoitteita liittyi työhön ja toimeentuloon (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 159; Happonen & Kiilakoski, 2025, 72). Osa työhön liittyvistä toiveista ja tavoitteista oli kunnianhimoisempia ja liittyivät vahvemmin rahaan ja valtaan, mutta suurin osa toiveista liittyi vaatimattomammin vakituisen ja itseään kiinnostavaan työhön, kohtuulliseen toimeentuloon sekä työn ja vapaa-ajan väliseen tasapainoon (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 159, 162). Myös Nikusen ja Korvajärven (2022, 831) tutkimuksessa puolet 40 haastatellusta nuoresta aikuisesta mainitsi yhdeksi tavoitteekseen menestyneen uran, mutta menestyksellä viitattiin usein nimenomaan siihen, että he saisivat olla työllistyneitä läpi elämän, eikä niinkään rahalliseen tai vallalliseen menestymiseen. Työn ja kohtuullisen toimeentulon lisäksi suurin osa kuvaili haluavansa elää hyvin tavallista elämää. Tavallisella elämällä tarkoitettiin usein sitä, että saisi opiskella ja valmistua itseään kiinnostavalta alalta, tehdä koulutustaan vastaavaa työtä sekä päästä työelämään mutkattomasti kiinni. Huomioitavaa kutienkin on, miten ”tavallinen elämä” voi tarkoittaa hyvin erilaisia asioita eri ihmisille riippuen esimerkiksi sosioekonomisesta asemasta. Esimerkiksi työ on monille keskeinen tulevaisuuden tavoite, mutta työ voi edustaa eri asioita riittävän toimeentulon saamisesta korkeina pidettyihin urallisiin saavutuksiin.

Vaikka materialistiset toiveet ja tavoitteet, kuten oma asunto, auto tai erittäin korkea elintaso, ovat tärkeitä pienemmälle osaa nuorista aikuisista, niitä kuitenkin esiintyy (Myllyniemi, 2017, 28; Happonen & Kiilakoski, 2025, 72–73). Nikusen ja Korvajärven tutkimuksessa (2022, 824, 831, 836–838) nuoret aikuiset mainitsivat rahallisia ja materialistisia tavoitteita, mutta usein näihin tavoitteisiin liitettiin kuitenkin myös työ ja siinä menestyminen välineenä niiden saavuttamiseen. Mainintoja materialistisista toiveista ja tavoitteista oli kuitenkin huomattavasti vähemmän, ja niiden sijaan monet nuoret aikuiset kertoivat tavoitteekseen onnellisuuden. Myös onnellisuuteen kuitenkin usein liitettiin se, että pystyttäisiin työllistymään ja tätä kautta turvaamaan oma talous sekä olemaan osana yhteiskunnan toimintaa. Työn odotettiin olevan osa onnellisuutta ja tulevaisuudessa haluttiin työ, mikä olisi merkityksellistä ja mikä antaisi mahdollisuuden kehittää itseään. Onnellisuuden nähtiin rakentuvan laajasti myös muiden elämän osa-alueiden kautta, mutta suurin osa näki työn todella tärkeänä tekijänä. Vaikka toiveita tietynlaisesta elintasosta esiintyy nuorten aikuisten

keskuudessa ja vakaata työsuhdetta arvostetaan, nämä eivät ole kuitenkaan automaattisesti tarkoittaneet sitä, että mitä tahansa työtä oltaisiin valmiita tekemään tai omasta hyvinvoinnista tai työn kiinnostavuudesta tinkimään (Myllyniemi, 2017, 30; Happonen & Kiilakoski, 2025, 71).

Vuoden 2016 Nuorisobarometrissä työn ja toimeentulon jälkeen yleisin toive tulevaisuudelle oli parisuhde ja perheen perustaminen. Näistä kahdesta pysyvää parisuhdetta pidettiin kuitenkin usein lasten saamista tärkeämpänä (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 163; Myllyniemi, 2017, 28), mikä on yhtenevä argumentin kanssa siitä, että perinteisen perheen instituutio on heikentynyt (Kohli, 2007, 264). Myös vuoden 2024 Nuorisobarometrissä lapsien saamista pidettiin vähemmän tärkeänä kuin vuoden 2016 Nuorisobarometrissä (Happonen & Kiilakoski, 2025, 70, 72). Ystävien, työllistymisen, mieluisan työn, toimeentulon, parisuhteen ja lapsien lisäksi nuorten aikuisten perinteisiä toiveita ja tavoitteita ovat olleet muun muassa niin oma kuin läheisten terveys, mahdollisuus harrastaa, matkustaminen, itselleen mielekäs arki sekä mahdollisuus tehdä ympäristöystävällisiä kulutusvalintoja (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 159, 163–164; Westerback & Rissanen, 2022, 240–244; Happonen & Kiilakoski, 2025, 69–70). Vuoden 2016 ja 2024 Nuorisobarometreissä koulutus ei itsessään noussut erityisen tärkeäksi toiveeksi tulevaisuudelle, mutta suurin osa nuorista oli sitä mieltä, että koulutus olennaisesti parantaa työllistymismahdollisuuksia, mikä korostaa koulutuksen keskeistä roolia heidän elämänvaiheessansa sekä välineenä päästä työelämään (Myllyniemi, 2017, 58; Happonen & Kiilakoski, 2025, 6–7).

Näiden hyvin perinteisten toiveiden ja tavoitteiden lisäksi aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu myös valtavirrasta ja odotuksista hieman poikkeavia toiveita ja tavoitteita. Nikusen ja Korvajärven (2022, 832) tutkimuksessa noin kolmasosa nuorista aikuisista korosti onnellisuutta ja tyytyväisyyttä omaan elämäänsä tärkeimpänä tulevaisuuden tavoitteenaan, missä ei itsessään ole mitään poikkeavaa. Osa kuitenkin näki onnellisuuden olevan täysin riippumatonta ulkoisesta menestyksestä ja muiden mielipiteistä, eikä onnellisuuden nähty olevan merkittävästi yhteydessä työhön. Osa kuvaili esimerkiksi harrastuksien ja niihin liittyvien unelmien tuovan onnellisuutta, vaikka ne eivät olisi mitenkään tavoitteellisia tai toimisi elinkeinona. Esiin tuotiin työelämän ja toimeentulon asettamia vaatimuksia ja rajoituksia elämälle ja tulevaisuuden haaveiden toteuttamiselle, mutta työn roolia onnellisen elämän saavuttamisessa ei korostettu. Myös Westerbackin ja Rissanen (2022, 240–244) tutkimuksessa ilmeni tulevaisuusorientaatioita, jotka keskittyivät enemmän omannäköiseen

elämän luomiseen esimerkiksi omien arvojen seuraamisen tai omassa tahdissa etenemisen muodossa. Tämä haastoi perinteisiä käsityksiä elämäkulusta ja pehmeät arvot, kuten mielenrauha, stressittömyys, kiireettömyys ja paineettomuus, kuvastivat näkemyksiä toivotusta tulevaisuudesta.

Räikeästi perinteitä ja yhteiskunnan odotuksia rikkovia tulevaisuusorientaatioita esiintyy kuitenkin huomattavasti vähemmän. Vaikka osalla nuorista aikuisista tulevaisuuden toiveet ja tavoitteet liittyisivät vahvemmin omanlaiseen elämään rakentamiseen kuin yhteiskunnan odotuksien täyttämiseen, eivät hekään vältty yhteiskunnan paineilta täysin ja ne voidaan silti kokea hyvin uuvuttavina. (Westerback & Rissanen, 2022, 240–244.) On luonnollista tarkastella omaa elämäkuluaan suhteessa muihin vertaisiin sekä yhteiskunnan oletuksiin ja tapahtumiin, vaikka nuorilla aikuisilla sanotaankin olevan nykyään enemmän valinnanvapautta (Hakoköngäs & Tähtinen, 2022, 85). Individualistisemmasta kulttuurista ja elämäkulkujen monipuolistumisesta huolimatta suomalaisten nuorten aikuisten toiveet ja tavoitteet tulevaisuudelleen ovat pysyneet hyvin samanlaisina ja erityisesti työkeskeisinä läpi Nuorisobarometriä mittaushistorian (Myllyniemi, 2017, 30).

3.5 Tulevaisuuteen orientoituminen haavoittuvassa asemassa

Kyvyn orientoitua omaan tulevaisuuteensa ja asettaa itselleen tavoitteita ja suunnitelmia nähdään yhtenä tärkeänä ennustajan sen suhteen, millainen kyky nuorella aikuisella on selviytyä epäsuotuisissa ja haitallisissa olosuhteissa, ja tulevaisuusorientaatioilla on usein hyvin kauaskantoisia vaikutuksia nuoren aikuisen elämäkulkuun (Lindstrom Johnson ym., 2014, 1–2; Baillergeau & Duyvendak, 2017, 262). Luottamus tulevaan lisää onnellisuutta ja tyytyväisyyttä omaan elämään erityisesti niiden kohdalla, jotka ovat haavoittuvassa asemassa (Myllyniemi, 2017, 35). Kuitenkin varsinkin haavoittuvassa asemassa olevilla saattaa olla niin yksilöllisesti kuin sosiokulttuurisesti ympärillään sellaisia tekijöitä, jotka saattavat muovata heidän tulevaisuusorientaatioistaan hyvin toivottomia ja lyhytjänteisiä, mikä ei palvele heidän hyvinvointiaan ja haasteista selviytymistä. Esimerkiksi Westerbackin ja Rissanen (2022, 241) tutkimuksessa nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot olivat sitä lyhytjänteisempiä ja tulevaisuuteen ylipäättään orientoitumisen sitä vaikeampaa, mitä epävarmemmat olosuhteet nuorella aikuisella oli. Epävarmuuksien keskellä yksilön resurssien merkitys korostuu (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 159) ja mahdollisuus tulevaisuuden suunnittelun voidaan nähdä hyvin etuoikeutettuna (Westerback & Rissanen, 2022, 239). Unelmointi, suunnittelu ja

luottamus tulevaan vaativat yksilöltä resursseja, mutta kun suunnitelmia, tavoitteita ja toiveikkuutta on, ne toimivat usein eteenpäin vievänä voimana ja resurssina hyvin kumuloituvasti, jolloin omaan tulevaisuuteen on jälleen hieman helpompi suhtautua luottavaisemmin (Myllyniemi, 2017, 6). Tämän takia on perusteltua ja tärkeää pohtia varsinkin haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita, jotta heitä voitaisiin resurssien uupuessa tukea rakentamaan sellaisia tulevaisuusorientaatioita, jotka tukisivat heidän hyvinvointiaan ja mahdollisuuksia päästä haavoittuvasta asemasta pois.

On tärkeä ymmärtää nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita ja heidän lähtökohtiaan niihin, jotta heitä voitaisiin auttaa myös parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkiksi tulevaisuusorientaatioiden positiivisuuden on todettu vaikuttavan tuki- ja ohjaustoimien vaikuttavuuteen varsinkin haavoittuvassa asemassa olevien nuorten kohdalla (Lindstrom Johnson ym., 2014, 2). Jos nuoren aikuisen tulevaisuusorientaatio on hyvin pessimistinen ja toivoton, voisi olla hyödyllisempää keskittyä aluksi luomaan uskoa häneen itseensä ja hänen tapansa suhtautua omaan tulevaisuuteensa, jonka jälkeen vasta keskittyä tarkemmin koettujen haasteiden kuten koulutus- ja työmarkkinasiirtymien tukemiseen. Nuoriin aikuisiin kohdennetut tukimuodot keskittyvät kuitenkin usein hyvin normatiiviseen käsitykseen elämäkulusta varsinkin koulutuksen ja työelämän suhteen (Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 417–418), mikä ei kuitenkaan palvele läheskään kaikkia, varsinkaan haavoittuvassa asemassa olevia. Haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset ovat hyvin heterogeeninen joukko ja heillä voi olla hyvin erilaisia elämäntilanteita ja lähtökohtia tulevaisuutensa rakentamiselle (Rambla & Kovacheva, 2023, 50), jolloin yhdenlaisen ideaalin tavoittelu ei sovi tai ole edes mahdollista kaikille.

Nuorten aikuisten siirtymät elämäkulussa sijoittuvat rakenteiden ja mahdollisuuksien haastavaan välimaastoon (Rambla & Kovacheva, 2023, 52). Mahdollisuuksien epätasa-arvon kasvaessa esimerkiksi tuloerojen kasvamisen myötä (Franceschelli & Keating, 2018, 4) voitaisiin olettaa, että nuorilla aikuisilla olisi myös huomattavia eroja heidän tulevaisuusorientaatioissaan; haavoittuvammassa asemassa olevilla pessimistisempiä ja ei niin kunnianhimoisia orientaatioita ja etuoikeutetummassa asemassa olevilla taas optimistisempia ja kunnianhimoisempia orientaatioita (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 160). Esimerkiksi sosiaalisen epätasa-arvon on todettu vaikuttavan koulutuksellisiin pyrkimyksiin niin, että haavoittuvaisemmassa asemassa olevilla on usein myös alhaisempia koulutuksellisia tavoitteita. Aikaisempien tutkimuksien mukaan erot tulevaisuusorientaatioiden välillä eivät välttämättä ole kuitenkaan niin suuria kuin voitaisiin olettaa (Baillergeau & Duyvendak, 2017,

266–267). Westerbackin ja Rissanen tutkimuksessa (2022, 240–244) monipuolisesti erilaisista taustoista tulevilla nuorilla aikuisilla oli keskenään hyvin samanlaisia ja perinteisiä toiveita ja tavoitteita tulevaisuudelleen. Myös Franceschellin ja Keatingin (2018, 8, 11) sekä Nikusen ja Korvajärven (2022, 824, 829) tutkimuksissa nuorilla aikuisilla oli optimistisia tulevaisuusorientaatioita, vaikka heillä oli hyvin erilaisia elämäntilanteita ja lähtökohtia. Huomioitavaa kuitenkin on, että vaikka suurin osa nuorten aikuisten toiveista ja tavoitteista ovat samankaltaisia lähtökohdista riippumatta, niin se ei kuitenkaan tarkoita, että ne olisivat yhtä realistisia kaikille (Westerback & Rissanen, 2022, 237).

Kuten jo aikaisemmin todettu, haavoittuva asema ei siis tarkoita sitä, että haavoittuvassa asemassa ei kyettäisi orientoitumaan omaan tulevaisuuteen hyvin myönteisesti ja suunnitelmallisesti. Tämä saattaa kuitenkin vaatia huomattavasti enemmän resursseja kuin ei-haavoittuvassa asemassa (Appadurai, 2004, 64, 69; Walker & Unterhalter, 2007, 15; Brunila ym., 2020, 151.) Ramblan ja Kovachevan (2023, 50) tutkimuksessa haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioissa oli havaittavissa tietoisuutta ja huolta omasta tilanteestaan, mutta tietoisuutta myös kyvykkyydestä kontrolloida ainakin joitakin tekijöitä omassa elämänsä ja tulevaisuudessa. Haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset eivät siis ole passiivinen joukko alisuoriutujia, vaan usein joukko aktiivisia toimijoita, jotka pyrkivät etsimään omaa paikkaansa ja ratkaisuja elämänsä haasteisiin niillä resursseilla mitä heillä on. Silti nuorten aikuisten kokeman epävarmuuden lisääntyessä heidän suhtautumisestaan omaan tulevaisuuteen on tärkeä keskustella sen vaikuttaessa merkittävästi heidän elämänlaatuunsa ja elämänsä rakentumiseen, varsinkin niiden kohdalla, jotka tulevat jo valmiiksi epävarmuudesta olosuhteista ja ovat haavoittuvassa asemassa.

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuksen tavoite

Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, millaisia tulevaisuusorientaatioita aineiston haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla aikuisilla on ollut elämänsä aikana. Tutkimuksessa ei siis keskitytä vain siihen, millaisia tulevaisuusorientaatioita nuorilla aikuisilla on haastatteluhetkellä, vaan myös siihen, millaisia heidän tulevaisuusorientaationsa ovat olleet menneisyydessä. Syy myös menneisyyden tulevaisuusorientaatioiden tarkasteluun kumpuaa aineiston nuorten aikuisten haavoittuvasta asemasta. Haastatteluhetkellä kaikki aineiston haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset ovat olleet jo jonkinlaisen ohjaus- ja tukitoimien piirissä ja haastavimmat ajanjaksot sekä haavoittuvaan asemaan johtaneet tekijät ovat olleet vahvemmin läsnä heidän menneisyydessään. Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten elämänsä aikana rakentuminen ei ole välttämättä ollut lineaarista ja etuoikeutetuille lähtökohdille perustuvaa, jolloin voidaan ajatella, että myös heidän tulevaisuusorientaatioissansa voi esiintyä elämänsä aikana enemmän vaihtelevuutta ja epävarmuutta kuin vakaammassa olosuhteissa eläneillä nuorilla aikuisilla (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 160). Myös menneisyyden tarkastelu tarjoaa siis tärkeää tietoa haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioista.

Tutkimuskysymyksenä on:

Millaisia tulevaisuusorientaatioita haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla aikuisilla on ollut elämänsä aikana?

Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita paremmin nimenomaan heidän itsensä kertomana. Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita tarkastelemalla pyritään ymmärtämään suhtautuvatko he omaan tulevaisuuteensa haavoittuvan asemansa ja/tai yhteiskunnallisesti kasvavan epävarmuuden kokemuksen ja ympäröivien paineiden takia toivottomasti vai ovatko heidän tulevaisuusorientaationsa yhtä optimistisia kuin mitä monissa aikaisemmissa tutkimuksissa nuorilla aikuisilla on ollut (mm. Myllyniemi, 2017, 6, 36; Franceschelli & Keating, 2018, 1, 7; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824, 829; Westerback & Rissanen, 2022, 237, 242). Tutkimuksessa pyritään myös tarkastelemaan, ovatko haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot normatiivisen elämänsä aikana odotusten mukaisia sekä sitä, millaisella aikajänteellä he pystyvät

suunnittelemaan tai ylipäättään orientoitumaan omaan tulevaisuuteensa. Tämä tutkimus tuo uutta näkökulmaa ja tietoa siitä, miten nuoret aikuiset, joiden elämä ei ole mennyt normatiivisten oletusten mukaisesti, suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa ja oman elämänsä mahdollisuuksiin.

4.2 Aineiston kuvaus

Tutkimuksessa käytetty haastatteluaineisto on osa laajempaa Young_AduLLLt (Policies Supporting Young People in their Life Course. A Comparative Perspective of Lifelong Learning and Inclusion in Education and Work in Europe) -hanketta, jonka tavoitteena oli tutkia haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin aikuisiin kohdistettujen elinikäisen oppimisen politiikkatoimien vaikutuksia heidän elämänsä (Young_AduLLLt, n.d.). Tähän tutkimukseen hyödynnetty osa hankkeen aineistosta koostuu seitsemästätoista haavoittuvassa asemassa olevan nuoren aikuisen (18–30-vuotiaita) puolistrukturoidusta narratiivisesta elämäntahaastattelusta, jotka keskittyvät erityisesti koulutuksen ja työn teemoihin. Aineisto on kerätty vuonna 2017 Varsinais-Suomessa ja Kainuussa. Hankkeen aineiston nuoret aikuiset olivat haastatteluhetkellä haavoittuvassa asemassa erilaisten haasteiden, kuten fyysisten sairauksien, mielenterveyden haasteiden, oppimis- ja keskittymisvaikeuksien, koulukiusaamisen ja/tai rikollisuuden takia. Haastateltavien haavoittuvan aseman taustalla oli siis monipuolisesti eri syitä, mutta heitä yhdisti se, että kaikki olivat kokeneet tai kokivat haastatteluhetkellä haasteita varsinkin koulutus- ja työmarkkinasiirtymien ja -polkujen kanssa. Kaikki haastateltavat olivat haastatteluhetkellä osallistuneet johonkin nuorilla aikuisille suunnattuun tuki- tai ohjaustoimeen liittyen heidän koulutus- ja työllistymismahdollisuuksiensa kehittämiseen.

Hankkeen aineistosta rajautui käyttöön kymmenen haastattelua iän perusteella (22–30-vuotiaat). Rajauksen perusteluna on se, että hieman vanhemmilla yksilöillä saattaa olla pitkäjänteisempää kerrottavaa omasta elämänsästä sekä kyvykkyyttä orientoitua tulevaisuuteen ja reflektoida tapaansa suhtautu siihen, mikä palvelee tämän tutkimuksen tutkimuskysymystä ja tavoitteita. Elämänsä käsittely voi olla joillekin nuorille hyvin haastavaa, koska elettyä elämää on vähemmän ja oman elämänsä ja sen syy-seuraussuhteiden pohdinta vaatii tietynlaista kypsyyttä. (Lindstrom Johnson ym., 2014, 1–2, 7; Piispa ym., 2022.) Tämän ikärajan kanssa myös asuinpaikka- ja sukupuolijakaumat ovat täysin tasaiset (Varsinais-Suomi 5, Kainuu 5, miehet 5 ja naiset 5). Valmiiksi litteroitua

aineistoa oli 119 sivua ja yhden haastattelun litteroidun aineiston keskiarvo oli 11,9 sivua. Haastattelujen kesto vaihteli noin 28 minuutista 72 minuuttiin keskiarvon ollessa noin 47 minuuttia.

4.3 Aineiston analyysi

Aineiston ja tutkimuskysymyksen luonteen vuoksi tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, ja analyysimenetelmäksi valittiin aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään ja kuvailemaan tutkittavaa ilmiötä, ja tutkimuksen kohteena on usein tutkittavien subjektiiviset kokemuksesta tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Juuti & Puusa, 2020). Laadullista tutkimusta voidaan toteuttaa lukuisilla eri analyysimenetelmillä sisällönanalyysin ollessa yksin sovelletuimmista. Analyysimenetelmänä sisällönanalyysi on systemaattinen keino tiivistää aineistoa, tehdä perusteltuja johtopäätöksiä suhteessa tutkimuksen kontekstiin ja aineistoon sekä esittää nämä johtopäätökset pelkistetyssä muodossa tarjoten kuitenkin mahdollisimman kattavan ja objektiivisen kuvauksen tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysin toteutukseen ei ole yhtä yksiselitteistä tapaa, mutta vallitsevana piirteenä on pyrkimys järjestellä aineisto tiiviimpiin sisällön kuvauksiin esimerkiksi luokittelun avulla. (Elo & Kyngäs, 2008, 108–109; Tuomi & Sarajärvi, 2018; Elo ym., 2022, 216.)

Joustavana tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysi soveltuu monitahoisten ja sensitiivisten aiheiden käsittelyyn (Elo & Kyngäs, 2008, 108, 114). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto analysoidaan perustuen itse aineistoon eikä valmiiseen teoriaan sovittaen ja esimerkiksi analyysin lopputuloksena syntyneiden luokkien määrää tai niiden merkityksiä ole ennakkoon määritelty (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Elo ym., 2022, 215, 218). Tämän tutkimuksen aineiston ollessa valmiiksi haastateltu ja litteroitu on perusteltua antaa tutkimuskysymykselle varsinkin alussa tilaa muotoutua aineistoon soveltuvaksi ilman teorialähtöisen analyysin mahdollisia rajoitteita. Tutkimuksen aiheen ollessa myös hyvin monitahoinen en ole tutkijana havainnut kirjallisuudessa sellaisia teorioita, joihin pohjautuen teoriaohjaavan analyysin toteuttaminen olisi ollut luotettavaa ja perusteltua (Elo & Kyngäs, 2008, 107). Tutkimuseettisenä perusteluna aineistolähtöiseen analyysiin voidaan pitää myös sitä, että nuoret aikuiset ovat kertoneen mahdollisesti sensitiivisistä kokemuksistaan, jolloin niille tulisi antaa myös tilaa tulla kerrotuksi sellaisina kuin ne ovat. Huomioitavaa kuitenkin on, että vaikka analyysi on toteutettu aineistolähtöisesti, empiirinen tutkimus ei ole koskaan

täysin vapaata teorian vaikutukselta. Tutkijan omalla roolilla ja ennakkotietämyksellä sekä tutkimuksen viitekehityksellä on aina vaikutuksensa tutkimuksen tekemiseen. (Elo & Kyngäs, 2008, 111–113; Aalto & Puusa, 2020; Puusa & Juuti, 2020.)

Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysi on toteutettu soveltaen Elon ym. (2022) sekä Elon ja Kyngäksen (2008) esittämiä vaihemalleja aineistolähtöisestä eli induktiivisesta sisällönanalyysistä. Näitä malleja myös vertailtiin ja yhdisteltiin Tuomin ja Sarajärven (2018) esittämään Milesin ja Hubermanin (1994) prosessiin aineistolähtöisen laadullisen analyysin tekemisestä, jotta lopullisen analyysiprosessin rungon toimivuutta ja luotettavuutta voitiin arvioida. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä laaja empiirinen aineisto hajotetaan pienempiin osiin ja analyysi liikkuu spesifimmästä tasosta yleisempään tasoon yhdistelemällä spesifimpiä havaintoja kohti käsitteellisempään kokonaisuutta ja laajempaa ymmärrystä ja kuvailua tutkittavasta ilmiöstä perustuen loogiseen päättelyyn ja tulkintaan. (Elo & Kyngäs, 2008, 108; Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Elon ym. (2022) sekä Elon ja Kyngäksen (2008) vaihemallien mukaan sisällönanalyysin päävaiheet koostuvat valmistelu-, analysointi- ja raportointivaiheesta. Valmisteluvaiheessa aineistoon perehdytään ja tehdään valinta analyysiyksiköstä (Elo & Kyngäs, 2008, 109–111; Tuomi & Sarajärvi, 2018; Elo ym., 2022, 215). Valmisteluvaiheessa aineistoon pyrittiin tutustumaan mahdollisimman huolellisesti useiden lukukertojen kautta. Tässä vaiheessa pyrittiin pitämään mielessä tutkimuskysymyksen soveltuvuus aineistoon sekä sen tarkentaminen sen jälkeen, kun aineiston sisällöstä oli muodostunut syvällisempi ymmärrys. Valmis ja litteroitu aineisto oli pseudonymisoitu sekä siitä oli anonymisoitu muun muassa fyysisten sairauksien, mielenterveyden haasteiden, paikkakuntien, oppilaitosten ja opintosuuntauksien nimiä. Käytettävissä oli kuitenkin hankkeen tutkijoiden lyhyet profiloinnit kustakin haastateltavasta, joissa oli esitetty taustatietoja (kuten ikä ja kotikunta) sekä kerrottu litteroiduista aineistosta anonymisoituja tekijöitä. Tämä auttoi hahmottaan haastateltavien antamia vastauksia kokonaisvaltaisemmin ja näin ollen myös tekemään luotettavampia tulkintoja. Hankkeen tutkijoiden tekemillä profiloinneilla oli merkittävä rooli aineistoon tutustumisessa ja analyysin pohjustamisessa, mutta profilointeja ei ole käytetty varsinaisen analyysin aineistona. Ensimmäisten lukukertojen jälkeen Excel-sovellukseen tehtiin jäsennykset kustakin haastattelusta pyrkimyksenäni järjestää kunkin haastattelun vastaukset kronologiseen järjestykseen. Tämän tarkoituksen oli muodostaa mahdollisimman selkeä kuvan kunkin haastateltavan elämänkulusta ja siihen vaikuttaneista tekijöistä.

Aineistoon perehtymisen jälkeen valittiin analyysiyksikkö. Analyysiyksiköksi valikoitui useampien virkkeiden kokonaisuudet niin haastateltavan kuin haastattelijan puheesta, koska haastatteluissa haastattelijalla on usein joutunut tukemaan ja tarkentamaan haastateltavien vastauksia (selkeän elämäntilanteen ollessa nuorille mahdollisesti haastavampaa), jolloin myös haastattelijan kommentit ovat oleellinen osa vastauksien ymmärrettävyyttä ja analysoitavaa kokonaisuutta. Analyysiyksikkönä ei siis ole ollut pikkutarkat yksittäiset ilmaukset vaan laajemmat merkityksenannot. Analyysin kohteeksi valikoitu myös vain ilmeinen sisältö, joka poissulkee esimerkiksi ilmeiden ja eleiden analysoinnin (Elo & Kyngäs, 2008, 109; Elo ym., 2022, 219), joiden analysointi valmiiksi litteroidusta aineistosta ei olisi ollut mahdollista. Litterointeihin merkityt tauot, naurahdukset ja huokaukset on kuitenkin pyritty ottamaan huomioon, niiden mahdollisesti tarjotessa kokonaisvaltaisempaa kuvaa haastateltavien asenteista ja haastattelujen ilmapiiristä.

Analyysivaihe aloitettiin alkuperäisten ilmaisujen poiminnalla. Tämän jälkeen alkuperäiset ilmaisut pelkistettiin eli redusoitiin hallittavampaan muotoon niiden sisällöllistä merkitystä supistamalla. (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Elo ym., 2022, 219–220). Yhden alkuperäisen ilmauksen ollessa usein useamman virkkeen tai haastattelijan ja haastateltavan vuoropuhelun kokonaisuus, yhdestä alkuperäisestä ilmauksesta syntyi usein myös useampia pelkistettyjä ilmauksia, jotka kuvasivat hieman eri merkityksiä ja ilmiöitä (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Pelkistetyt ilmaukset järjestettiin Excel-sovellukseen hyödyntäen muun muassa värikoodausta, jotta pelkistettyjen ilmausten hallinta olisi mahdollisimman selkeää. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset luokiteltiin alaluokkiin. Pelkistettyjen ilmauksien luokittelussa lähdettiin tarkastelemaan ilmauksia, niiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, ja tätä kautta viemään samaa ilmiötä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset samaan alaluokkaan. Luokittelun tarkoituksena ei kuitenkaan ole vain yhdistellä samankaltaisia havaintoja, vaan pyrkimyksenä on ilmiön syvälinen kuvailu ja ymmärryksen syventäminen luokkien kautta. Alaluokkien muodostamisen jälkeen alaluokkia vertailtiin toisiinsa samoin periaattein kuin pelkistettyjä ilmauksia ja alaluokkia yhdisteltiin lopulliseksi pääluokiksi. (Elo & Kyngäs, 2008, 111; Tuomi & Sarajärvi, 2018; Elo ym., 2022, 219–220.)

Raportointivaiheessa analyysin tuloksia eli syntyneitä luokittelua tulkittiin ja tehtiin perusteltuja johtopäätöksiä suhteessa tutkimuksen viitekehykseen (Puusa, 2020) sekä pohdittiin analyysivaiheessa ilmenneitä tutkimuksen puutteita. Kolmesta eri vaiheesta huolimatta sisällönanalyysi ei ole täydellisen lineaarinen prosessi vaan hyvin joustava menetelmä (Juuti & Puusa, 2020; Elo ym., 2022, 224). Tämänkin tutkimuksen analyysissa on

palattu useasti sen eri vaiheisiin mahdollisimman luotettavan ja perustellun analyysin saavuttamiseksi. Esimerkiksi analyysin edetessä alkuperäisten ja pelkistettyjen ilmaisujen määrä on karsiutunut, kun on huomattu, mitkä ilmaisut ovat tutkimuskysymyksen kannalta relevantteja. Myös ala- ja pääluokkien määrittäminen on ollut hyvin limittäinen prosessi.

4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Yleisesti koko tutkimuksessa on pyritty kunnioittamaan valmiin aineiston luonnetta sekä nuorten aikuisten henkilökohtaisia ja mahdollisesti sensitiivisiä kokemuksia. Valmista aineistoa käytettäessä siihen on pyritty tutustumaan mahdollisimman huolellisesti ja ennakkoluulottomasti, koska sitä ei ole tunnettu samalla tavalla kuin itse kerättyä aineistoa. Myös koska käytettyä aineistoa ei ole kerätty juuri tätä tutkimusta varten, tutkimuskysymys on pyritty muotoilemaan mahdollisimman hyvin aineistoon soveltuvaksi. Aineistoa on käsitelty luottamuksellisesti, haastateltavien anonymiteetti on säilytetty, analyysiin liittyviä tiedostoja on säilytetty tietosuojaturvallisesti SeaFile -palvelussa ja olen tutkijana kirjoittanut aineiston luovutuksen yhteydessä salassapitosopimuksen.

Vaikka kaikki tutkimuksen vaiheet on pyritty toteuttamaan mahdollisimman harkitusti, valmista aineistoa käytettäessä en ole päässyt tutkijana vaikuttamaan esimerkiksi haastatteluprosessiin, jolloin minun on tullut luottaa haastattelijoiden toiminnan olleen eettistä ja luotettavaa. Analyysiprosessiin olen kuitenkin pystynyt vaikuttamaan ja se onkin pyritty tekemään mahdollisimman läpinäkyvästi. Analyysin eri vaiheet on pyritty avaamaan mahdollisimman selkeästi ja analyysin lopputuloksia on havainnollistettu taulukolla (Liite 1). Tällä on pyritty osoittamaan lukijalle analyysin johdonmukaisuutta sekä mahdollisuutta sen toistettavuuteen. Tulokset on pyritty raportoimaan mahdollisimman huolellisesti sekä nostetut sitaatit on valittu haastatteluaineistosta tarkoituksenmukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2018; Juuti & Puusa, 2020.)

Kuten jo todettu aineistolähtöistä analyysia tarkastellessa luvussa 4.3, empiiristä tutkimusta tehdessä teorialla ja tutkijalla itsellään on aina vaikutuksensa tutkimukseen. Vaikka analyysin lähtökohtana olisi aineistolähtöisyys niin esimerkiksi käytetyt käsitteet ja tutkimuksen viitekehys vaikuttavat siihen, että aineistolähtöinenkään tutkimus ei ole ikinä täysin teoriasta vapaata. Aineistolähtöisyydestä huolimatta tutkimuksen kontekstoinnilla ja teorialla on paikkansa empiirisen ja aineistolähtöisen tutkimuksen viitekehyksessä sen ollessa tärkeä osa

analyysin tuloksien tulkintaa, jossa uudet aineistolähtöiset tulokset suhteutetaan viitekehyksessä esitettyyn aikaisempaan tietoon. (Elo & Kyngäs, 2008, 112–113; Tuomi & Sarajärvi, 2018; Aalto & Puusa, 2020; Puusa & Juuti, 2020.)

Teorian lisäksi tutkijan oma rooli vaikuttaa tutkimukseen. Vaikka tutkimuksen tavoitteena olisi objektiivisen tiedon tuottaminen niin esimerkiksi tutkijan aikaisempi tietämys, subjektiiviset kokemukset sekä kyky refleksiivisyyteen vaikuttavat tutkijan tekemiin päätöksiin ja näin ollen myös analyysin lopputuloksiin. Laadullista tutkimusta tehdessä puhtaasti objektiivista tietoa ei siis ole olemassa ja jokaisella tutkijalla on aina oma tulkintansa aineistosta. (Elo & Kyngäs, 2008, 112–113; Tuomi & Sarajärvi, 2018; Aalto & Puusa, 2020; Puusa & Juuti, 2020.) Niin aineistolähtöisyyden kuin objektiivisuuden toteutumisen kompleksisuus on pyritty tiedostamaan tämän tutkimuksen teon jokaisessa vaiheessa, erityisesti analyysivaiheessa, jotta tulokset olisivat myös mahdollisimman luotettavia. Tästä huolimatta tutkijana omat lähtökohtani tämän tutkimuksen aiheeseen sekä yleisesti tutkimuksen tekemiseen vaikuttavat varsinkin tiedostamattomalla tasolla, vaikka tietoisesti olen pyrkinyt mahdollisimman objektiiviseen ja refleksiiviseen tapaan tehdä tutkimusta.

Myös käytetty tutkimusmenetelmä vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin (Puusa & Juuti, 2020). Vaikka sisällönanalyysi on joustava menetelmä, sillä on myös rajoitteensa ja sitä on kritisoitu varsinkin siitä, että se ei olisi tarpeeksi syvälinen ja laadullinen tutkimusmenetelmä (Elo & Kyngäs, 2008, 108; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Varsinkin tämän kritiikin valossa tämän tutkimuksen sisällönanalyysi on pyritty tekemään mahdollisimman huolellisesti ja syväluotaavasti. Tutkimusmenetelmän lisäksi käytetty aineisto asettaa omat rajoitteensa tutkimuksen teolle. Huomioitavaa on, että tämän tutkimuksen aineisto on kerätty vuonna 2017 eli 8–9 vuotta aikaisemmin kuin tätä tutkimusta on tehty vuosina 2025–2026. Vuoden 2017 jälkeen Suomea ja Eurooppaa on koskettanut muun muassa globaali koronaviruspandemia sekä sota Ukrainassa, joiden kaltaisten historiallisten ja yhteiskunnallisten tapahtumien voidaan ajatella vaikuttavan nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioihin. Aineiston ikää voidaan siis pitää yhtenä haasteena suhteessa siihen, miten tämän tutkimuksen tuloksia voidaan luotettavasti soveltaa nykyiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Toisaalta se, että aineistoa ei ole sidottu yhteiskunnallisesti hyvin poikkeukselliseen aikaan (esimerkiksi koronaviruspandemian kriittisimpään aikaan), tarjoaa mahdollisuuden keskittyä vielä selkeämmin nimenomaan aineiston nuorten aikuisten haavoittuvaan asemaan ja sen asettamiin lähtökohtiin tulevaisuuteen orientoitumiselle.

5 Tulokset

Analyysin tuloksena muodostui kuusi pääluokkaa ja kaksikymmentä alaluokkaa. Seuraavaksi kukin pääluokka tullaan esittelemään omana alalukunaan. Alaluvuissa esitellään kaikki kyseiseen pääluokkaan kuuluvat alaluokat sekä alkuperäisiä ilmauksia haastatteluaineistosta. Ensin luvussa 5.1 esitellään tulokset siitä, olivatko aineiston haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset ylipäättään orientoituneita tulevaisuuteensa sekä kuinka suunnitelmallisia heidän tulevaisuusorientaationsa olivat. Toisena luvuissa 5.2–5.4 käsitellään tulokset siitä, miten aineiston nuoret aikuiset suhtautuivat tulevaisuuteensa eli olivatko heidän tulevaisuusorientaationsa kuinka myönteisiä, kielteisiä tai neutraaleita. Kolmanneksi luvussa 5.5. esitellään tulokset siitä, millaisia asioita aineiston nuoret aikuiset toivoivat ja tavoittelivat tulevaisuudeltaan. Viimeisenä luvussa 5.6 esitellään tulokset siitä, miten aineiston nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioissa oli havaittavissa omien mielenkiintojen ja oman tahdon seuraaminen.

Tämän tulosluvun lisäksi Liitteessä 1. esitellään taulukon muodossa jokainen pääluokka ja jokaiseen pääluokkaan sisältyvät alaluokat. Jokaiseen alaluokkaan kuuluvista pelkistetyistä ilmauksista on annettu taulukossa 2–4 esimerkkiä. Niin tuloslukuun kuin taulukkoon nostetut pelkistetyt ilmaukset valittiin sen perusteella, millaiset ilmaukset olivat kullekin alaluokalle tyypillisimpiä sekä millaiset ilmaukset kuvailivat alaluokkia ja näin ollen myös koko aineistoa mahdollisimman monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti. Taulukossa on esitetty myös pelkistettyjen ilmauksien alkuperäiset ilmaukset.

5.1 Tulevaisuuteen orientoituminen ja suunnitelmallisuus

Tässä pääluokassa tulevaisuuteen orientoitumisella tarkoitetaan sitä, että omaa tulevaisuutta pystytään käsittelemään, mutta yksilöllä ei kuitenkaan ole kovinkaan selkeitä tai pitkäjänteisiä ajatuksia tai suunnitelmia sen suhteen. Suunnitelmallisuudella taas tarkoitetaan sitä, että tulevaisuuden suhteen pystytään tekemään selkeämpiä ja pitkäjänteisempiä suunnitelmia (jolloin myös jo tiedetään tarkemmin, mitä tulevaisuudelta halutaan) sekä myös mahdollisesti toimimaan niiden mukaan. Tulevaisuuteen orientoitumisen ja suunnitelmallisuuden pääluokka sisälsi kolme alaluokkaa; **pystytään orientoitumaan, orientoitumisen haasteet** sekä **suunnitelmallisuus**.

Seitsemän kymmenestä haastateltavasta **pystyi** vähintäänkin **orientoitumaan omaan tulevaisuuteensa** eli omaa tulevaisuutta pystyttiin käsittelemään, vaikka ajatukset omista tulevaisuuden toiveista tai suunnitelmista eivät välttämättä olleetkaan kovinkaan selkeitä. Nämä seitsemän haastateltavaa pystyivät keskustelemaan omasta tulevaisuudestaan haastatteluhetkellä ja suurin osa oli pohtinut omaa tulevaisuuttaan myös aikaisemmin elämänsä aikana, osa vakavammin jo yläasteikäisenä ja osa vasta haastatteluhetken lähiaikoina. Suurin osa haastateltavista tiesi haastatteluhetkellä, että haluaisi tulevaisuudessa hakea kouluun, mutta ajatukset alan valinnasta tai ajankohdasta saattoivat silti olla epäselviä. Seuraavan sitaatin haastateltava ei ollut täysin varma hakisiko hän opiskelemaan, mutta hän oli asiaa kuitenkin jo jonkin aikaa pohtinut eli hän oli pystynyt orientoitumaan omaan tulevaisuuteensa.

-- et se on ollu enemmän ja vähemmän tämmöstä niinku, että on yrittäny just miettiä, että minne, että hakkeeko jonnekin [opiskelemaan] -- (H2)

Kyvykkyys omaan tulevaisuuteen orientoitumiseen ilmeni myös sitä kautta, että vaikka tulevaisuudelle ei välttämättä ollut selkeitä suunnitelmia, niin muutama haastateltavista osasi kuitenkin nimetä selkeästi, mitä he *eivät* ainakaan haluaisi tehdä esimerkiksi työkseen.

Ainoo asia, mihin mä en halua mennä on, puhelinhäirikköhommi. (H7)

Tulevaisuuteen orientoitumisen haasteiden alaluokka sisälsi ilmaisuja siitä, miten oman tulevaisuuden käsittelyssä koettiin haasteita jossain vaiheessa elämänsä aikana. Tulevaisuuteen orientoitumisen haasteiden myötä tulevaisuusorientaatiot olivat myös huomattavasti kapea-alaisempia. Noin puolet haastateltavista kertoi, että heillä ei haastatteluhetkellä ollut juurikaan selkeitä ajatuksia tai suunnitelmia tulevaisuudelleen. Kaksi haastateltavista kertoi, miten haastatteluhetkellä oman elämän miettiminen kymmenen vuoden päähän tuntui jopa haastavalta.

Joo-o, oon sitä [elämää 10 vuoden päästä] koittanu miettiä, mut sitä on vähän niinku hankala -- (H9)

Toinen näistä haastateltavista toi ilmi, että ei ole toisaalta edes jaksanut stressata tulevaisuuttaan.

-- mutta en tiiä, että saatta tapahtuu kyllä vaikka mitä että (hymähtää). Enkä oo jaksanu stressata niin pitkälle, että kyllä sitä aina miettii vähän pitemmälle, mutta päivä kerrallaan etteenpäin. (H1)

Voi olla, että kyseisellä haastateltavalla oli aidosti todella rento elämänsänsä. Kuitenkin yhdistettynä hänen toiseen kommenttiinsa siitä, että tulevaisuuden pohtiminen on myös haastavaa, voidaan ajatella, että rennon ja lyhytjänteisen ”päivä kerrallaan” -asenteen ottaminen voi kertoa myös siitä, että oman tulevaisuuden käsittely ja suunnittelu koetaan epämukavaksi ja sitä pyritään mahdollisesti jopa välttelemään (Myllyniemi, 2017, 50; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 834).

Lähes kaikki haastateltavat kertoivat jonkinlaisesta hukassa olemisen tunteesta ja haasteista orientoitua omaan tulevaisuuteensa jossain vaiheessa elämänsänsä, ja lähes poikkeuksetta se nähtiin negatiivisena asiana. Nuoret aikuiset olivat siis sisäistäneet ideaalin siitä, että heidän elämänsänsä tulisi edetä mahdollisimman saumattomasti ja että heillä tulisi olla selkeitä suunnitelmia (Kohli, 2007, 255, 258–260; Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 418). Toisaalta hukassa olemisen ei välttämättä aina kerro orientoitumisen tai suunnitelmallisuuden haasteista, joten hukassa olemiseen liittyvien ilmaisujen sijoittaminen orientoitumisen haasteiden alaluokkaan ei ole yksiselitteistä. Kyvykkyyttä orientoitumiseen tai suunnitelmallisuuteen saattaisi hyvin olla, mutta yksilö ei ole ehkä vielä löytänyt yrityksistä huolimatta itselleen mieluisia asioita, joita toivoa ja tavoitella elämässään.

Erityisen vaikeita orientoitumisen haasteita ja kapea-alaisia tulevaisuusorientaatioita oli havaittavissa varsinkin nuorten aikuisten menneisyydessä. Puolet haastateltavista kuvaili menneisyydestään ajanjaksoa, jossa heidän oli hyvin vaikea orientoitua tulevaisuuteensa tai edes ylläpitää arjen perusrutiineja. Moni heistä kuvaili aikaa epäselväksi ja sumuiseksi ajaksi, jolloin elämään ja tulevaisuuteen oli pakko suhtautua ”päivä kerrallaan” -asenteella muun muassa fyysisten oireiden tai oman jaksamisen haasteiden takia.

-- en mä, siinä vaiheessa mä olin jotenkin niin vielä sellaisessa usvassa tavallaan, et tota niin kun, en mä osannu yhtään miettiä sillai niin kun pidemmälle, et niin

kun mikä on sillain, tota, et olevinaan ehkä mieltä, et mikä on kannattavaa tai jotain, -- (H8)

Vain yksi haastateltavista kuvaili elämänsä olevan edelleen haastatteluhetkelläkin raskaalla ja pessimistisellä tavalla etsimistä.

-- et se on ollu enemmän tämmöstä tuota (huokaa) etmistä, ja ei oo oikein ollu uskallusta hakke mihinkään, eikä oo oikein tienny, että mihin hakis – (H2)

Suurin osa haastateltavista ei siis kokenut enää haastatteluhetkellä merkittäviä orientoitumisen haasteita.

Tulevaisuusorientaatioiden **suunnitelmallisuus** kertoo itsesään jo siitä, että omaan tulevaisuuteen on jollain tasolla pystytty orientoitumaan, mutta sen lisäksi, että tulevaisuutta pystytään käsittelemään, pystytään tekemään myös tulevaisuuteen tähtääviä suunnitelmia. Suunnitelmallisuuden alaluokassa haastateltavien suunnitelmallisuus ilmeni muun muassa sitä kautta, että tiedettiin mitä haluttiin tehdä tai tavoitella ja oli selvitetty, mitä toivottujen asioiden toteutuminen vaatisi sekä mahdollisesti toimittu jo niiden suhteen. Jonkin tasoista suunnitelmallisuutta oli havaittavissa lähes kaikkien haastateltavan kohdalla menneisyydessä ja/tai haastatteluhetkellä, mutta suunnitelmien selkeys ja aikajänne olivat hyvin vaihtelevia.

Vain kaksi haastateltavista kertoi hyvin selkeistä ja pitkäjänteisistä suunnitelmistaan, jotka liittyivät varsinkin koulutukseen. Toinen haastateltavista kertoi hakeneensa lukion jälkeen suoraan yliopistoon vain yhdelle alalle ja useita kertoja niin pääsykokeiden kuin avoimen yliopiston kautta. Hän oli vasta myöhemmin elämänsä aikana tullut toisiin ajatuksiin ja muuttanut suunnitelmiaan. Vaikka suunnitelmat olivat siis ajan saatossa muuttuneet, hän oli niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä kyennyt pitkäjänteiseen suunnitteluun ja toimintaan. Toinen haastateltavista kertoi myös jatko-opintosuunnitelmistaan, jotka olivat olleet hänelle jo pidemmän aikaa hyvin selkeitä. Hän suhtautui haastatteluhetkellä tuki- ja ohjaustoimeen osallistumisen vain välivaiheena ja ajanvietteenä ennen seuraava hakukertaa kouluun, eikä kokenut tarvitsevänsä ohjausta tai tukea oman tulevaisuutensa suunnitteluun.

Vastaaja: Että mulla se oli tavallaan se selvä kuva tulevaisuus siinä sillä hetkellä, niin se [tuki- ja ohjaustoimi] oli enemmän, että välivaihe.

Haastattelija: Eli sillä tavalla et niinku tarvinnu sitä suunnannäyttöä, mutta et jotain tekemistä sit kuitenkin.

Vastaaja: En. Mm. (H3)

Muut haastateltavista eivät kertoneet yhtä strukturoiduista ja pitkäjänteisistä suunnitelmista kuin yllä, mutta he kuitenkin tiesivät, mitä halusivat saada aikaan ja olivat selvittäneet niihin liittyviä asioita ja mahdollisesti myös jo toimineet näiden asioiden suhteen niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä. Tällaista epästrukturoidumpaa suunnitelmallisuutta ilmeni muun muassa sen kautta, että oli otettu selvää, millaisia järjestelyitä oppisopimuksen suorittaminen vaatisi tai millaiset pääsykokeet toivotulle alalla olisi, sekä sen kautta, että rästityöpajassa oli käyty tekemässä kesken jääneitä opintosuoritteita tai tuki- ja ohjaustoiminnassa kokeilemassa oman jaksamisen sen hetkisiä rajoja.

No nyt mä oon suunnitellu oppisopimuksessa nuoriso-ohjaajalle nuoriso-ohjaajajuttuu, on jo lupa lupautunu, pitää vaan tehdä vielä pieniä järjestelyjä ja lääkärille pitää varata aika ja yrittää saaha rahoitusjutun ja palkkatukeen tai jotain tällasia. Että pääsisin siihen oppisopimusjuttuun. (H4)

Tällaista hieman epästrukturoidumpaa suunnitelmallisuutta voitaisiin tulkita lyhytjänteisemmäksi tulevaisuusorientaatioksi, koska haastateltavat eivät tuoneet esille, että suunnitelmat tai niiden mukaiset teot olisivat osa jotakin pitkäjänteisempää suunnitelmaa. Toisaalta vaikka tällaisia suunnitelmia ei ole välttämättä osattu sanoittaa selkeästi, niin hyödyllisiksi nähdyillä ja tätä kautta suunnitelmallisilla teoilla on hyvin voitu tavoitella pitkäjänteisempiä toiveita ja tavoitteita esimerkiksi koulutuksesta, työstä tai hyvinvoinnista. Kuitenkin selkeästi strukturoidut ja pitkäjänteiset suunnitelmat olivat aineiston nuorilla aikuisilla huomattavasti harvinaisempia.

Tätä orientoitumisen ja suunnitelmallisuuden päaluokkaa ja sen alaluokkia tarkastellessa huomioitavaa kuitenkin on, miten alaluokissa on myös päällekkäisyyksiä ja ristiriitoja. Esimerkiksi melkein kaikki haastateltavista kertoivat jonkintasoisista tulevaisuuteen orientoitumisen tai suunnitelmallisuuden haasteista, joko menneisyydessä ja/tai haastatteluhetkellä. Toisaalta analyysissa pystyttiin havaitsemaan, että lähes kaikki

haastateltavista olivat pystyneet jossain vaiheessa elämänsä aikana vähintäänkin orientoitumaan omaan tulevaisuuteensa. Näissä havainnoissa on siis muutaman haastateltavan kanssa päällekkäisyyttä siinä, että haastateltava on saattanut kokea, että oman suunnan löytäminen tai suunnitelmien tekeminen on ollut haastavaa, mutta samaan aikaan muiden ilmaisujen kautta on voitu havainnoida, että haastateltava on kuitenkin pystynyt orientoitumaan omaan tulevaisuuteensa. Esimerkiksi haastateltava on saattanut tietää, että hän haluaa opiskelemaan, mutta ei ole vielä ollut varma alavalinnastaan. Hän on siis kyennyt käsittelemään tulevaisuuttaan, mutta koska täysin selkeää suuntaa tai suunnitelmaa ei vielä ole ollut, hänellä itsellään on saattanut olla epävarmempi kokemus omasta kyvykkyydestään orientoitua omaan tulevaisuuteensa. Tämä perusteella voidaan ajatella, että nuoret aikuiset ovat sisäistäneet käsityksen siitä, että heille pitäisi olla hyvin selkeitä ja johdonmukaisia suunnitelmia elämälleen (Kohli, 2007, 255, 258–260; Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 418). Tämän takia he saattavat kertoa omista vielä hieman epävarmoista ideoistaan ja suunnitelmistaan vähätellen tai jättää kokonaan kertomatta, koska he olettavat, että heillä pitäisi olla jotain hyvin selkeää ja pitkäjänteistä kerrottavaa.

Seuraavat pääluokat siitä, miten nuoret suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa (luvut 5.2–5.4) sekä siitä, millaisia toiveita ja tavoitteita heillä on tulevaisuudellensa (luku 5.5), linkittyvät vahvasti kykyyn orientoitua omaan tulevaisuuteen sekä suunnitelmallisuuteen. Esimerkiksi myönteiset tavat orientoitua omaan tulevaisuuteen liittyvät usein myös vahvempaan suunnitelmallisuuteen (Lindstrom Johnson ym., 2014, 2–6) ja puolestaan kielteisemmät tavat orientoitua omaan tulevaisuuteen saattavat kertoa siitä, että orientoituminen on haastavampaa (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 834; Westerback & Rissanen, 2022, 238, 244). Myös se, että osataan kertoa, millaisia asioita tulevaisuudelta toivotaan ja tavoitellaan, kertoo kyvystä vähintäänkin orientoitua omaan tulevaisuuteensa.

5.2 Neutraalit tulevaisuusorientaatiot

Neutraaleilla tulevaisuusorientaatioilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sellaisia asenteita omaa tulevaisuutta kohtaan, jotka eivät ole erityisen myönteisiä tai innostuneita, mutta eivät myöskään kielteisiä tai lamaantuneita. Neutraalit tulevaisuusorientaatiot sisälsivät kaksi alaluokkaa; **vaatimattomuus** sekä **realistisuus**.

Vaativattomuuden alaluokassa varsinkin koulutukseen liittyviin saavutuksiin suhtauduttiin hyvin vaatimattomasti eikä lähitulevaisuuden tapahtumille ollut asetettu erityisiä odotuksia. Vaativattomuuden kokemukset sijoittuivat lähinnä haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioihin. Yksi haastateltavista kertoi vaatimattomasti tulevasta valmistumisestaan. Kaksi haastateltavista kertoi, miten heillä ei ollut uusille alkaville opinnoille minkäänlaisia odotuksia.

Maanantaina alkakas kone- ja metallialan moniosaajan koulutus. Eilen kävin haastattelussa, pääsin sinne. Eipä tässä muuta varmaan. (H1)

Tällainen vaatimattomuus ei kuitenkaan välttämättä ole täysin yksiselitteistä, vaan voi kertoa myös arkuudesta tai siitä, että ehkä tulevaisuudelta ei uskalleta toivoa paljoa. Tällöin vaatimattomuus voisi vaikuttaa pessimistisyydeltäkin, mutta haastatteluissa vaatimattomuuteen liittyviä ilmaisut vaikuttivat rennoilta eikä esimerkiksi itseään tai omia tulevaisuuden mahdollisuuksiaan vähätteleviltä. Toisaalta vaatimattomuus voi myös kertoa tulevaisuuteen orientoitumisen haasteista, jolloin vaatimattomalla suhtautumisella voidaan pyrkiä välttämään haasteellisten asioiden käsittelyä (Myllyniemi, 2017, 50; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 834). Voi myös olla, että asiat, joihin suhtauduttiin vaatimattomasti, eivät vain olleet kyseisille haastateltaville kovinkaan merkityksellisiä.

Realistisuuden alaluokassa noin puolet haastateltavista oli niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä pyrkineet löytämään elämässään ja tulevaisuudelleen sellaisia ratkaisuja, jotka olisivat mahdollisia heidän kokemiensa haasteiden kanssa sekä sopivia oman luonteen ja taipumusten kanssa. Esimerkiksi yksi haastateltavista oli valinnut opiskelualan sen mukaan, että käytännönläheisyys oli hänelle itselleen sopivin tapa oppia. Toinen haastateltava ei ollut pyrkinyt jatkamaan kesken jääneitä opintoja väkisin, koska hän ymmärsin sen olevan oman sairastumisen kanssa liian haastavaa eikä muutenkaan kokenut koulutuksen loppuun käymistä omassa tilanteessaan tarpeelliseksi.

No emmä sitä sit ajatellu, ku se ei ollu sillon ajankohtanen ku, eihän siit [opinnoista] ois tullu mittään. -- Emmä ois pystyny, et tota, ku oli niin kipee ja muuta, niin tota, ja sit mulla on nyt vaan tullu semmonen, et haluis vaan niinku töihin, et ei välttämättä ees enää opiskeluukaan. Et ku tässä on jo pari koulutusta (naurahtaa). (H9)

Yksi haastateltavista oli ottanut selvää aikuispuolen opinnoista ja asennoitunut niiden suorittamiseen, koska hän näki sen itselleen realistisena tapana suorittaa opinnot. Toinen haastateltava oli hakenut yliopistoon avoimen yliopiston kautta, koska pääsykokeet eivät tuntuneet useamman hakukerran jälkeen itselle enää realistiselta tavalta oppia ja päästä kouluun. Mitään näistä realistisuuden alaluokan ilmaisuista ei kuitenkaan esitetty erityisen negatiivisesti tai siinä mielessä, että joistain asioista olisi tarvinnut luopua ja tyytyä johonkin mahdollisesti huonompaan vaihtoehtoon. Myöskään omasta pystyvyydestä tai kyvykkyydestä ei puhuttu tässä yhteydessä negatiivisesti tai itseään vähätellen. Oma elämänsä ja sen myötä rakentuneet tulevaisuuden mahdollisuudet ja vaihtoehdot vaikutettiin hyväksyvän sellaisina kuin ne olivat.

5.3 Myönteiset tulevaisuusorientaatiot

Tässä tutkimuksessa myönteisillä tulevaisuusorientaatioilla ei tarkoiteta pelkästään sitä, että tulevaisuuteen suhtaudutaan positiivisesti ja asioiden uskotaan menevän hyvin, vaan myös paljon laajempaa asennetta ja ajatusmaailmaa siitä, että omaan tulevaisuuteen uskotaan pystyvän vaikuttamaan ja yksilön omaan vastuuseen suhtaudutaan myönteisesti. Myönteiset tulevaisuusorientaatiot sisälsivät neljä alaluokkaa; **yritteliäisyys, oma kasvu ja kehitys, usko oman vaivannäön merkitykseen** sekä **optimistisuus**.

Kaikkien haastateltavien kohdalla ilmeni **yritteliäisyyttä** jossain vaiheessa heidän elämänsä ja/tai haastatteluhetkellä. Yritteliäisyyttä ilmeni varsinkin sitä kautta, että haastavilta tuntuvissa opinnoissa oli pyritty pääsemään eteenpäin. Esimerkiksi yksi haastateltavista oli yläasteikäisenä pyrkinyt harjoittelemaan itselleen haastavaa oppiainetta mahdollisimman paljon, ja toinen puolestaan pyrkinyt keskittymään koulunkäyntiin, vaikka luokassa oli ollut puoleensa vetäviä häiriötekijöitä. Kolmas haastateltava kuvaili, miten koki epäonnistuneensa täysin ensimmäisissä opinnoissaan. Tästä huolimatta hän haki uudestaan opiskelemaan aivan toista alaa myönteisellä ja eteenpäin suuntautuvalla ”ei se mitään, uusi yritys” -asenteella.

Haastattelija: No, miltä se niin kun, milt se tuntu sitten tai et mitä sä sit sen jälkeen ajattelit, kun se [opinnot] meni vähän?

Vastaja: No, ei siin mittään, uus yritys -- (H7)

Tämän lisäksi yritteliäisyyttä ilmeni myös sitä kautta, että haastavien ja yksinäisten ajanjaksojen jälkeen useampi haastateltavista oli lähtenyt haastamaan esimerkiksi ahdistukseen liittyviä pelkojaan tai kokeilemaan oman jaksamisensa rajoja.

-- ja kuiteskin minun tilanteessa ei oo hyvä jäähä sinne pelkästään neljän seinän sisälle, koska se niin paljon sitte passivoi. -- ja sitte ehkä niinku haasto itseään niinku silleen. Et mikä oli niinku ehkä niinku auttaa parantumaankin sitte, että ne niinku lähtee ihmisten ilmoille ja sitte testaa niitä omia rajoja. (H5)

Yritteliäisyyden voidaan näissä tapauksissa ajatella olevan tulevaisuuteen myönteisesti suhtautuvaa, koska sillä on todennäköisesti pyritty saavuttamaan itselleen tärkeitä tavoitteita, kuten koulusta valmistumista tai hyvinvoinnin rakentamista haasteiden jälkeen, ja uskottu, että yrittämällä voidaan savuttaa oman elämän ja tulevaisuuden kannalta jotakin hyvää.

Seitsemän haastateltavista kuvaili **omaa kasvua ja kehitystä** varsinkin sen astisen elämäkulun haastavimpien kokemusten jälkeen, jonka myötä itseensä ja omaan tulevaisuuteensa vaikutettiin myös suhtautuvan myönteisemmin ja luottavaisemmin. Yksi haastateltavista toi esiin, miten haastavat kokemukset olivat antaneet hänen elämällensä suuntaa, jota hän ei olisi välttämättä muuten löytänyt.

Siis mun mielestä se, et mä jouduin [vankeusrangaistus], oli ihan huippu juttu, koska mä en oikeen tiedä missä mä olisin nytten muuten. (H10)

Toinen haastateltava kuvaili kokemustaan armeijassa varsinkin alussa haastavaksi, mutta koki sen kasvattaneen itsekuria, jota hän piti tärkeänä taitona elämässä. Aikaisemmat haasteet pystyttiin siis näkemään hyödyllisinä ja myönteisinä asioina niiden kautta tapahtuneen kasvun myötä. Suurin osa haastateltavista kertoi, miten haastatteluhetkellä elämä oli jo jonkin aikaa sujunut paremmin, ja vaikutti siltä, että näin uskottiin jatkuvan myös lähitulevaisuudessa oman muutoksen ja kasvun myötä.

Kuusi haastateltavista **uskoi oman vaivannäön merkitykseen** oman tulevaisuuden rakentamisen suhteen. Siihen, että asioiden eteen nähtiin itse vaivaa, suhtauduttiin myönteisesti, eikä ajatusta siitä, että myös yksilön tulisi kantaa vastuuta omasta elämästään ja tulevaisuudesta, pidetty taakkana. Tällainen asenne ilmeni esimerkiksi ilmauksissa, joissa

todettiin, että erilaisiin mahdollisuuksiin tulisi tarttua, omista asioista tulisi olla kiinnostunut, yksilön tulisi olla motivoitunut hakemaan tietoa esimerkiksi tuki-, koulutus- ja työmahdollisuuksista ja että omaa nimeä tulisi aktiivisesti viedä eteenpäin.

Kyllä, ei ne välttämättä työkkäriä kautta ne hyvät tarjoukset tuu, mutta kyllä silleen, että jos laittaa nimensä [yrityksen nimi], ja [yrityksen nimi] ja [yrityksen nimi]. Kun monia on nähnyt sitte, että monia ei kiinnosta niinku mikään, että ei se työ tuu sinne nenän etteen että. (H1)

Yksi haastateltava totesi elämän olevan täynnä valintoja, ja että itseään tulee välillä ottaa niskasta kiinni. Toinen haastateltava kertoi, miten itseään kiinnostavalla alalla tulee olla hyvin omatoiminen oman osaamisen kehittämisen suhteen.

Vastaaja: No-o-o kyllä tuolla tietotekniikka-alalla se aika lailla on, että ite opitaan suurin osa, että kun kumminkin niin paljon sitä uutta tulee joka vuosi, että aika lailla ite oppinu oon tietokoneitten puolelta, että siellä ammattikoulussakaan nyt ihmeellistä uutta ei tullu, että.

Haastattelija: Jos haluaa pärjätä, niin on oltava niinku [omatoiminen]?

Vastaaja: Joo. (H3)

Ne haastateltavat, jotka kuvailivat tällaisia asenteita ja ajatusmaailmaa, olivat myös pyrkineet toimimaan aktiivisesti oman elämänsä ja tulevaisuutensa rakentamisen suhteen. Ilmaisuja oman vaivannäön merkityksestä oli havaittavissa samoilla haastateltavilla niin menneisyyden kuin haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioissa eli tämä oli selkeästi myös hyvin sisäistetty asenne jo pidemmältä aikaa.

Edellä käsiteltyjä myönteisten tulevaisuusorientaatioiden alaluokkia voitaisiin pitää myös optimistisina, mutta tässä luokittelussa **optimistisuuden** alaluokalla tarkoitetaan erityisen toiveikasta ja luottavaista suhtautumista omaan tulevaisuuteen ja pystyvyyteen. Seitsemän haastateltavan kohdalla oli havaittavissa optimistisia tulevaisuusorientaatioita. Optimistisuutta oli havaittavissa menneisyyden tulevaisuusorientaatioissa haastavista kokemuksista huolimatta, mutta vielä vahvemmin optimistisuutta ilmeni haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioissa. Optimistisuutta ilmeni varsinkin sen kautta, että työ- tai

koulupaikan saamisen suhtauduttiin hyvin luottavaisin mielin. Muutama haastateltavista uskoi, että varsinkin työpaikan saaminen olisi hyvin helppoa ja todennäköistä.

Haastattelija: Pidäksä miten todennäkösenä sitä [vakituinen työ]?

Vastaja: Kyl mä aika suoraan sanottuna suurena todennäköisyytenä piän sitä.
(H1)

Koulussa ja työssä käymiseen liittyen kolme haastateltavista oli luottavaisin mielin myös sen suhteen, että haastavien aikojen jälkeen oma toimintakyky olisi taas sillä tasolla, että opintojen ja tai työn aloittaminen ja niissä jaksaminen olisi mahdollista, tai että koulussa ja/tai töissä oltaisiin varmastikin myös valmiita joustamaan tarvittaessa heidän tilanteidensa mukaan. Varsinkin yhden haastateltavan kohdalla optimistisuutta oli havaittavissa sitä kautta, että hän ei ollut tehnyt vaihtoehtoisia suunnitelmia sen varalta, jos alkuperäinen ja tarkka suunnitelma korkeakoulupaikasta tietyllä alalla ei onnistuisikaan.

Haastattelija: Onko jotakin sellasta back up plania tai ajatusta, et jos käy niin huonosti, ettei pääse sinne, niin mitä sitten?

Vastaja: Sitten vuosi jotakin ja uuestaan, että en oo tarkemmin sitä miettiny, että.
(H3)

Haastateltava oli siis joko hyvin luottavainen ja optimistinen kyseisen tavoitteen toteutumisesta suhteen lähitulevaisuudessa eikä nähnyt sille esteitä, tai voi myös olla, että vaihtoehtoisen suunnitelman pohtiminen olisi ollut haastavaa, jolloin kyse ei välttämättä ole optimismista vaan pyrkimyksestä sulkea haasteita tai epämiellyttäviä ajatuksia pois (Myllyniemi, 2017, 50; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 834).

Yleisesti aineiston haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten myönteisiä tulevaisuusorientaatioita ilmeni niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä, mutta kuitenkin enemmän haastatteluhetkellä sen hetkisen elämänsä suurimpien haasteiden usein sijoituessa menneisyyteen. Myönteiset tulevaisuusorientaatiot olivat myös suhteellisen realistisia, eikä aineistosta ilmennyt epärealistisella tavalla yltioptimistisia orientaatioita. Yleisesti se, että ollaan esimerkiksi yritteliäitä ja uskotaan oman vaivannäön merkitykseen,

kertoo jo siitä, miten omaan tulevaisuuteen pystytään myös orientoitumaan ja sitä jollain tasolla myös suunnittelemaan. Myönteisten tulevaisuusorientaatioiden *yritteliäisyys* ja *usko oman vaivannäön merkitykseen* -alaluokissa on toimittu tai vähintäänkin ajateltu tavoilla, joissa ilmenee kyky nähdä toimintansa vaikutukset vähintäänkin lähitulevaisuudessa. Kuitenkaan kaikki myönteiset asenteet eivät aina kerro kyvystä orientoitua ja suunnitella (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 160). Tämä voi näkyä esimerkiksi hyvin rennossa ja optimistisessa ”päivä kerrallaan” -asenteessa, jossa ei ilmene pitkäjänteistä suunnitelmallisuutta (Myllyniemi, 2017, 50; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 834).

5.4 Kielteiset tulevaisuusorientaatiot

Kielteisillä tulevaisuusorientaatioilla tarkoitetaan sellaisia tulevaisuusorientaatioita, joissa oma tulevaisuus nähtiin epävarmana ja siihen suhtauduttiin negatiivisesti sitä kautta, että tulevaisuudelta toivotettujen asioiden ei nähty olevan mahdollisia johtuen erilaisista syistä. Kielteisiä tulevaisuusorientaatioita ilmeni myönteisiä tulevaisuusorientaatioita vähemmän ja ne sijoittuvat useimmiten menneisyyteen. Varsinkin vahvasti kielteiset ja pessimistiset tulevaisuusorientaatiot sijoittuivat menneisyyteen, ja haastatteluhetkellä olleet tulevaisuusorientaatiot eivät olleet yhtä vahvasti kielteisiä. Kielteiset tulevaisuusorientaatiot sisälsivät neljä alaluokkaa; **rajoitteiden näkeminen, haasteita luottaa itseensä, pessimistisyys ja pelokkuus.**

Kolme haastateltavista toi esiin konkreettisempia **rajoitteita** oman tulevaisuutensa mahdollisuuksien ja unelmien saavuttamisen suhteen. Yksi haastateltava toi esiin muun muassa köyhyyden asettamat rajoitteet sille, että ajokortin hankkiminen ei ollut toistaiseksi ollut vielä mahdollista ja tämän rajoittaneen sitä, millaisia työpaikkoja hän oli voinut hakea. Useammassa haastattelussa pohdittiin sitä, miten hyvin nuorena tulisi jo tietää, mitä alaa lähteä opiskelemaan ammattikoulussa tai mitä oppiaineita valita lukiossa. Varsinkin yksi haastateltavista koki, että hän oli tehnyt lukiossa vääriä oppiainevalintoja, eikä voinut enää sen takia hakea jatko-opiskelemaan itseään kiinnostavaa alaa.

-- mä oon pitkään haaveillut tosta elintarvikekemististä, et mä oon tosi niinku kiinnostunu ruoasta ja sen niinku lisäaineista, mitä ne voi vaikuttaa ja kaikesta tällasesta, niin niin mä aattelin, et en mä sinnekään varmasti pääse, koska mä en oo lukenu kemiaa ja sitä tätä tuota. (H5)

Yksi haastateltavista näki uran rakentamiseen unelma-alallaan moni haasteita, mutta yhtenä konkreettisena rajoitteena nähtiin se, että ensin tulisi olla hyvin varakas, jotta olisi taloudellisesti mahdollista tehdä unelmiensa työtä.

Et nyt mä tiedän, et siis en mä niin kun, must ei tuu [ammatti] ennen kun mä oon tosi rikas korkeintaan ja niin kun ei oo pakko tehdä mitään muita töitä -- (H8)

Nämä haastateltavien mainitsevat rajoitteet voivat olla hyvin todellisia nuorten aikuisten elämässä, mutta tässä alaluokassa näihin rajoitteisiin suhtauduttiin negatiivisemmalla ja ylitsepääsemättömämmällä tavalla verraten neutraalien tulevaisuusorientaatioiden realistisuuden alaluokkaan, jossa erilaisiin rajoitteisiin suhtauduttiin hyväksyvämmiin ja ratkaisukeskeisemmin.

Konkreettisempia rajoitteita enemmän esiin tuotiin **haasteita luottaa itseensä**; niin omaan jaksamiseen kuin omiin kykyihin ja osaamiseen. Kahdeksan kymmenestä haastateltavasta kertoi erilaisista haasteista luottaa itseensä elämänsä aikana, joka oli vaikuttanut myös siihen, millaisia asioita oli uskallettu kokeilla ja millaisia päätöksiä uskallettu tehdä oman tulevaisuutensa suhteen. Haasteita luottaa itseensä ilmeni niin menneisyyden kuin haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioissa, mutta enemmän kuitenkin menneisyydessä aineiston nuorten aikuisten elämänsä raskaimpien ajanjaksojen usein ajoittuessa menneisyyteen, jolloin varsinkin jaksamisen kanssa oli koettu enemmän haasteita. Suurin osa näistä kahdeksasta haastateltavasta oli kokenut vähintäänkin haasteita opintojen aikataulussa pysymisen kanssa ja osa jättänyt opinnot kokonaan kesken, koska niissä pärjääminen oli tuntunut todella haastavalta. Vastaavanlaisia kokemuksia oli havaittavissa myös opintoihin ja töihin hakeutumisen suhteen varsinkin niistä näkökulmista, että oma osaaminen nähtiin puutteellisena tai oman jaksamisen suhteen oltiin epävarmoja fyysisten ja/tai psyykkisten haasteiden jälkeen.

-- et josko se työkokeilu on sitten se viis päivää viikos ja vähintään viis tuntii päivässä, et pystysinks mä oleen sen viis tuntii tai viis päivää siis, mä sanoin tohon tosi vaikee sanoo mitään, koska ei mul oo kokemusta täs monen vuoden ajalta, et ois ollu sitä viittä päivää, et sen takii, ku tähänki [tuki- ja ohjaustoimi] on maksimissaan se neljä päivää. (H9)

Yksi haasteltavista kertoi myös tilanteesta harrastuselämässä, jossa oli itse päättänyt lopettaa jalkapallon, ennen kuin hänet jätettäisiin valmentajien toimesta joukkueen ulkopuolelle, koska ei olisi enää tarpeeksi hyvä.

No, mä pelasin sitä [jalkapalloa] kolme vuot. Mä lopetin ennen kun mut kickataan pois, ni -- Siinä ois nimittäin tullu parin vuoden pääst tämmöttii, et sinne ois niin kun otettu, kattoo, et mihin, mihin tiimiin ois päässy. -- Ja päätin, et mä lopetan nyt jo. (H7)

Haasteita luottaa itseensä ilmeni myös yllättyneisyyden muodossa ja kaksi haastateltavista kommentoi olevansa yllättynyt esimerkiksi kouluun pääsystä tai opinnoista valmistumisesta.

-- ja ihan hieno juttu, et sitte on valmistumassakin just nyt. -- Pieni yllätys. -- mä luulin, et mä en valmistu, -- (H7)

Haasteita luottaa itseensä -alaluokassa huomioitavaa on, miten esimerkiksi jaksamisen tai oppimisen haasteet ovat olleet aineiston nuorilla aikuisille todellisia haasteita, eikä niitä ole tarkoitus vähätellä ja supistaa ”vain” epävarmuuden kokemuksiksi. Tämän alaluokan ilmaisuissa oli kuitenkin havaittavissa, miten aikaisemmat haasteet olivat vaikuttaneet aineiston nuorten aikuisten luottamukseen itseensä.

Kielteisiä tulevaisuusorientaatioita ilmeni myös **pessimistisyyden** muodossa. Aikaisemmin käsiteltyjä alaluokkia rajoitteiden näkemisestä ja haasteista luottaa itseensä voitaisiin myös tulkita pessimistisyydeksi, mutta tässä luokittelussa pessimistisyydellä tarkoitetaan kokonaisvaltaisempaa kielteistä suhtautumista tulevaisuuteen, jossa korostuu toivottomuus ja oletus epäonnistumisesta. Pessimistisyys oli havaittavissa varsinkin sellaisten asenteiden ja ajatusten kautta, että kaikki tulee kuitenkin menemään pieleen.

-- tai on itelläkin monesti asenne semmonen, joskus oli semmonen, kun tuntu, et mennee kaikki perseelle, että en niinku tee ikinä mitään, että jään vaan -- (H1)

Vahvaa pessimistisyyttä ilmeni kuitenkin vain kahdessa haastattelussa ja tällaiset tulevaisuusorientaatiot sijoittuivat molemmat menneisyyteen ja vaikuttivat hyvin hetkittäisiltä.

Viimeisenä alaluokkana kielteisiä tulevaisuusorientaatioita oli havaittavissa **pelokkuuden** muodossa. Kuuden haastateltavan kohdalla oli havaittavissa, miten menneisyyden haastavat kokemukset aiheuttivat vähintäänkin arkuutta ja epäilyksiä oman tulevaisuuden suhteen, ja muutaman haastateltavan kohdalla oli havaittavissa selkeitä pelkoja. Pelot liittyivät useimmiten siihen, että menneisyyden tapahtumien pelättiin toistuvan uudestaan. Esimerkiksi yhden haastateltavan kohdalla aikaisempi kokemus siitä, että hän oli jäänyt opiskeluaikana hyvin yksin, aiheutti pelkoa myös tulevaisuuden opintoihin hakemisen ja opinnoissa pärjäämisen suhteen.

Et, sekin pelottaa, et tapahtuiks kaikki uudestaan. -- Niin et sitä mä oon tosi paljo just niinku miettiny, silleen et se, ku ryhmäytyminen ku ei oo, ja sitte ku ei oo tukiverkkoa siellä niinku silleen. (H5)

Pelokkaita tulevaisuusorientaatioita oli havaittavissa niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä. Ne jotka, kokivat pelokkuutta edelleen haastatteluhetkellä, eivät olleet päässeet menneisyyden haastavista kokemuksista vielä ehkä yhtä selkeästi eteenpäin. Niiden kohdalla, jotka eivät kokeneet haastatteluhetkellä enää selkeää pelokkuutta, oli huomattavissa, miten pelokkuus liittyi selkeästi vain menneisyyden haastavimpiin hetkiin. Esimerkiksi menneisyydessä kiusaamisen kautta koettu sosiaalinen ahdistuneisuus ja tätä kautta arkuus aloittaa uusia opintoja ei vaikuttanut vaikuttavan enää haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioihin.

5.5 Nuoren aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisiä toiveita ja tavoitteita

Aineiston nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioista oli tunnistettavissa elämänvaiheelle hyvin tyypillisiä toiveita ja tavoitteita. Elämänvaiheelle tyypillisten toiveiden ja tavoitteiden pääluokka sisälsi neljä alaluokkaa; **työ, koulutus, asumisratkaisut sekä tasapaino ja turvallisuus.**

Toiveet ja tavoitteet työstä ja koulutuksesta korostuivat merkittävästi. Kaikki kymmenen haastateltavaa toi esiin toiveen **työstä** ja tämä ilmeni niin suorasti kuin epäsuorasti. Suurin osa haastateltavasti kertoi suoraan, että haluaisi työllistyä vakituisesti niin lähitulevaisuudessa kuin kysyttäessä, mitä elämältä toivottiin kymmenen vuoden kuluttua.

No mä toivon, että mä olisin niinku vakituisessa työssä [10 vuoden päästä] -- (H2)

Toive ja tavoite työllistymisestä ilmeni myös epäsuoremmin esimerkiksi sen kautta, että opiskelualan valintaa tehtäessä oli pohdittu alan työllistymismahdollisuuksia. Myös sitä pohdittiin, mikä olisi itselleen mieluisa työ sekä millainen on kunnollinen työ tai ammatti.

Hyvä työ. No joko alan, oman alan homma tai sitten nuo metallihommat, tai kiinnostus pyssyy kumminkin siinä työssä, ja hyvä ilmapiiri, ja tai työyhteisö kiinnostaa, että ei ihan niinku semmosta, joka päivä vituttas mennä sinne duuniin - - työtä löytyy, niin silleen. (H1)

Yksi haastateltavista ei maininnut työtä tai työllistymistä suoraan, mutta pohti paljon omia menneitä ja tulevia koulutusvalintojaan, jonka voidaan ajatella viittaavan siihen, että myös työllistyminen olisi jossain vaiheessa tulevaisuuden toiveissa.

Yleisesti toive ja tavoite työstä näkyi niin menneisyyden kuin haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioissa, joka kertoo työn vahvasta ja määrittelevästä roolista nuorten aikuisten elämäkulussa (Kohli, 2007, 255, 258–260, 264; Rambla & Kovacheva, 2023, 46–47; Weiler ym., n.d.). Työn ja työllistymisen vuoksi oltiin valmiita muuttamaan paikkakuntaa sekä käymään sellaisia opintoja loppuun, jotka eivät enää kiinnostaneet, koska jonkinlaisen koulutuksen nähtiin kuitenkin olevan tärkeä asia työllistymisen kannalta tulevaisuudessa.

Koulutus oli ollut läsnä kaikkien haastateltavien nuorten aikuisten elämäkulussa, mutta yhdeksän kymmenestä haastateltavasta kertoi koulutukseen liittyvistä toiveista ja tavoitteista. Näitä sijoittui niin menneisyyteen kuin haastatteluhetkeen. Koulutukseen oli orientoiduttu muun muassa pohtimalla, mitä alaa ja mitä reittiä hakisi opiskelemaan sekä pyrkimyksillä suorittaa opintoja loppuun erilaisista haasteista huolimatta. Itselleen pyrittiin myös löytämään

mieluisia ja toimivia ala- ja opiskeluvaihtoehtoja, jos sen hetkiset opinnot eivät olleet luonnistuneet.

Haastattelija: Mut sit sää kuitenkin keskeytit sen [opinnot]?

Vastaaja: Mm. Mä kävin myös tossa välissä kävin myös tuolla tuolla siellä nuorisoalan pääsykokeissa kävin myöski välillä, mutta sinne pisteet ei riittäny sinne. (H4)

Läheskään kaikki haastateltavat eivät kuitenkaan osanneet tarkalleen sanoa, mitä he haluaisivat opiskella ja milloin, mutta näiden asioiden pohtiminen tuotiin silti hyvin vahvasti esille.

Haastattelija: Mitä sä haluaisit mennä opiskelemaan?

Vastaaja: No, siis, tota, restonomi ainakin tai sit, jos tradenomi puolelta löytyy joku semmoinen sopiva paketti, niin kun, et mis ois semmosii juttu -- (H6)

Noin puolet haastateltavista tiesivät, mitä he haluaisivat opiskella tai oppia seuraavaksi ja nämä koulutukseen liittyvät toiveet ja tavoitteet vaihtelivat tuki- ja ohjaustoimiin osallistumisesta korkeakouluopinnoista haaveiluun. Kukaan haastateltavista ei ollut haastatteluhetkellä korkeakoulussa, mutta kaksi haastateltavista korosti toivetta korkeakouluopinnoista seuraavan kymmenen vuoden kuluessa.

Jaa-a, 10 vuoden päästä. -- Mitä mä silloin, mä oon [ikä], tota, mm, -- Ja mul ois vielä lisäksi joku toinen, ku vähän astetta korkeempi tutkinto, mä uskoisin. (H6)

Kaksi haastateltavista oli varsinkin menneisyydessä pitänyt lukiota parempana ja arvostetumpana vaihtoehtona tulevaisuudelleen kuin ammattikoulua. Muutama haastateltava ajatteli myös ammattikorkeakoulun ja yliopiston suhteen, että yliopisto olisi arvostetumpi vaihtoehto. He suhtautuivat koulutukseen vahvemmin siis sen kautta, mitä ajattelivat myös ulkopuolisten arvostavan ja olivat myös tavoitelleet tai tavoittelivat edelleen tällaisia asioita. Vain yksi haastateltavista koki, että opiskelu ei ollut enää hänen lähitulevaisuutensa toiveissa

ja tavoitteissa vaan kaipasi jo työelämään, mutta hänellä oli jo useampi aikaisempi koulutus suoritettuna.

Koulutukseen ja oppimiseen liittyviä toiveita ja tavoitteita pidettiin hyvin itsestään selvänä osana elämäntietoa niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä. Tämä ilmeni esimerkiksi sitä kautta, että haastattelijan ei usein tarvinnut erikseen kysyä koulutukseen liittyvistä toiveista ja tavoitteista vaan haastateltavat toivat näitä myös itse omatoimisesti esille. Tämän voidaan ajatella työhön liittyvän alaluokan tavoin kertovan koulutuksen vahvasta ja määrittelevästä roolista nuorten aikuisten elämäntietä (Rambla & Kovacheva, 2023, 46–47; Weiler ym., n.d.). Itselleen mieluisan koulupaikan perässä oltiin työn tavoin usein myös valmiita muuttamaan.

Kolmantena alaluokkana **asumisratkaisut** näkyivät aineiston nuorten aikuisten elämäntietä elämäntietä tyypillisenä toiveena, tavoitteena ja muutoksena. Kuten jo työn ja koulutuksen alaluokassa mainittu, noin puolet haastateltavista olivat olleet menneisyydessä tai olivat haastatteluhetkellä avoimia ja halukkaita muuttamaan myös muualle koulu- tai työmahdollisuuksien perässä, ja nimenomaan juuri sen takia, että nykyisellä paikkakunnalla ei nähty tulevaisuuden kannalta otollisia ja mielenkiintoisia mahdollisuuksia.

-- ni ens keväänä, ni mun ois tarkoitus hakee, tota, vähän muualle. Opiskelee, et [paikkakunta] mun ei kannata, kun niin kun tää on kuitenkin pieni paikka ja sillattii, ni moni sitä just ollu kans sitä samaa mieltä, että – mä oon miettiny, et toi [paikkakunta] seutu vois olla sullei niin kun kiva, et kun siin on just ehkä se enemmän on, ku taas sit, kun jos esimerkiks jonnekin [paikkakunta], niin -- (H6)

Kolme haastateltavista kertoi, että he eivät haluaisi muuttaa ja haluaisivat pysyä nykyisellä paikkakunnalla myös tulevaisuudessa. Oli mieltymys siis kumpi tahansa, lähes kaikki haastateltavista olivat kuitenkin pohtineet aihetta. Kaikista haastatteluista ei kuitenkaan käynyt ilmi asuivatko haastateltavat haastatteluhetkellä omillaan, mutta muutama haastateltava toi esille, miten menneisyydessä omilleen muutto perheen luota oli ollut itselleen tärkeä toive ja tavoite, jonka eteen oli myös nähty vaivaa.

Sitte mä palasin sinne ryhmäkotiin, sitte mä ajattelin, että nyt mä alan ettiä omaa asuntoa ku oon täysikänen, ni sitte mä etin omaa asuntoa ja ja ja siellä asuinko mä siellä kolme vuotta, oli tuettu asunto ensin, että asumisohjaaja kävi aina kerran viikkoon ja siellä olin kaks kolme vuotta -- (H4)

Kaksi haastateltavista kertoi, että kymmenen vuoden kuluessa toiveena ja tavoitteena olisi omakotitalo, toinen heistä kertoi, että nimenomaan kumppaninsa kanssa.

Neljäntenä alaluokkana nuorten aikuisten toiveissa ja tavoitteissa oli havaittavissa **turvallisuushakuisuutta** sekä toive **tasapainoisesta** elämästä. Melkein kaikki haastateltavista olivat kokeneet haasteita oman jaksamisen ja arkisten rutiinien ylläpitämisen kanssa varsinkin menneisyydessä. Kahdeksan haastateltavista kuvaili, miten rytmin ja rutiinin löytäminen ja siihen panostaminen haasteista huolimatta oli ollut menneisyydessä tai oli haastatteluhetkellä tärkeänä tavoitteena heidän elämässään. Noin puolet haastateltavista kuvaili, miten omassa tilanteessa yksin ja kotiin jääminen olisi ollut tai olisi edelleen hyvin passivoivaa, jonka takia he olivat pyrkineet myös pitämään arjen rutiineista kiinni. Samaiset haastateltavat kokivat, että tuki- ja ohjaustoimeen osallistuminen oli ollut hyvä tapa rakentaa rutiineja sekä kokeilla oman jaksamisensa rajoja ja tätä kautta valmistautua mahdollisesti tuleviin opintoihin ja/tai työelämään.

Ja sitte tämä paikka [tuki- ja ohjaustoimi] oli kans sen takia, että tavallaan pystyy myös itseensä vähän valmistelevaan siihen, että on niinku päivässä vaikka viitenä päivänä parhaimmillaan sitte hommaa, niin sitte tavallaan valmistautuu siihen, että koulussakin ehkä jaksaa silloin viitenä päivänä olla. (H3)

Kaksi haastateltavista kuvaili, että toivoivat elämän olevan tasapainoisempaa ja vakiintunutta myös pitkäjänteisemmin kymmenen vuoden päästä.

Haastattelija: -- minkälaista sun elämä voisi olla 10 vuoden kuluttua, mitä sanoisit?

Vastaaaja: Mm, m-mä sanoisin, että mul ois joku työpaikka, missä mä tykkäisin olla. Ja mä eläisin sellaista suht tasaista ja rauhallista elämää. (H10)

Tasapainon voidaan ajatella luovan myös turvallisuuden tunnetta mahdollisten epävarmuuksien keskellä. Pyrkimys tasapainoisempaan arkeen haasteellisten ja rikkonaisten aikojen aikana tai jälkeen, näkyi myös yhdeksän haastateltavan kohdalla turvallisuushakuisuutena. Tämä näkyi varsinkin sen kautta, että päätöksiä oli tehty tai oltiin tekemässä sen perusteella, että ympärillään pystyttäisiin säilyttämään myös tuttuuden ja turvallisuuden tunnetta. Varsinkin menneisyydessä hieman nuorempana valintoja ammattikoulun tai lukion sijainnista oli tehty sillä perusteella, että saisi asua vielä kotona.

Ja että kun se [lukio] on siellä lähellä, että voi asua vielä niinku vanhempien luona ja, ja niinku jotenkin se oli vaan, aattelin, että luonnollisesti, että sinne, ettei sitä niin paljon aatellu kuiteskaan. (H2)

Myös muita muuttoon tai opiskelupaikkaan liittyviä päätöksiä oli tehty sen perusteella, että jokin paikkakunta oli itselleen jo tuttu ja/tai siellä oli itselleen tuttuja ihmisiä. Kaksi haastateltavista oli muuttanut myös takaisin vanhempiensa luokse haastavien ajanjaksojen aikana todennäköisesti saadakseen enemmän tukea ja sitä kautta turvan ja tasapainon kokemusta elämäntilanteeseensa.

Näiden käsiteltyjen alaluokkien (työ, koulutus, asumisratkaisut sekä tasapaino ja turvallisuus) lisäksi tämän pääluokan kohdalla huomioitavaa on varsinkin myös se, mitä nuoren aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisiä toiveita ja tavoitteita ei ole aineistossa mainittu. Nuorelle aikuisuudelle tyypillisiä pohdintoja ihmissuhteista, varsinkin parisuhteesta tai perheen perustamisesta, (Westerback & Rissanen, 2022, 238; Rambla & Kovacheva, 2023, 46–47; Weiler ym., n.d.) ei ollut havaittavissa aineistossa. Vain yksi haastateltavista mainitsi asumisratkaisuja pohdittaessa, että haluaisi asua nimenomaan kumppaninsa kanssa. Tämä tulos on yhdenmukainen sen väitteen kanssa, että perinteisen perheen perustamisen ja lasten hankinnan rooli olisi heikentynyt nuorten aikuisten elämänkulussa (Kohli, 2007, 264). Toisaalta esimerkiksi niin vuoden 2016 kuin 2024 Nuorisobarometreissä kuitenkin parisuhdetta on pidetty tärkeänä toiveena tulevaisuudelle (Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 163; Myllyniemi, 2017, 28; Happonen & Kiilakoski, 2025, 70, 72), minkä kanssa tämän aineiston tulokset ovat vastakkaisia, kun mainintoja parisuhteesta ei ollut.

Rahallisia ja materialistia toiveita ja tavoitteita nuoret aikuiset ovat maininneet aikaisemmissa tutkimuksissa jonkin verran (Myllyniemi, 2017, 28; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824, 831,

836–838; Happonen & Kiilakoski, 2025, 71–73), mutta tässä aineistossa mainintoja oli vain muutamia. Nämäkin maininnat olivat hyvin yksittäisiä toiveita siitä, että rahaa olisi hieman enemmän parempaa tietokonetta tai ajokorttia varten. Yksi haastateltavista mainitsi, että hän tarvitsisi huomattavasti paremman taloudellisen tilanteen, jotta voisi toteuttaa unelma-ammattiaan. Kuitenkaan mitään muita mainintoja siitä, että tulevaisuuden toiveena ja tavoitteena olisi hyvin merkittävä elintason nostaminen, ei ollut.

Myös onnellisuudesta oli vain yksi selkeä maininta, vaikka onnellisuutta voitaisiin pitää hyvin yleisenä toiveena ja tavoitteena tulevaisuudelle kenen tahansa kohdalla haavoittuvasta asemasta riippumatta. Toki voidaan ajatella, että aineiston nuoret aikuiset ovat tavoitelleet onnellisuutta muiden toiveiden ja tavoitteiden kuten työllistymisen ja tasapainoisen elämän kautta (Myllyniemi, 2017, 30; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824, 831, 836–838; Happonen & Kiilakoski, 2025, 71). Myöskään terveydestä ei ollut aineistossa mitään suoria mainintoja tulevaisuuden toiveena, vaikka lähes kaikki haastateltavista olivat kokeneet haasteita fyysisen ja/tai psyykkisen terveyden kanssa heidän elämänsä aikana. Toki aineistossa oli ilmaisuja esimerkiksi siitä, että omasta terveydestä ja jaksamisesta oltiin huolissaan, mutta voisi ajatella, että jos tällaisia haasteita on kokenut, niin hyvää terveyttä pidettäisiin korkeassa arvossa ja sitä toivottaisiin tulevaisuudelta myös hyvin selkeästi ilmaisten.

5.6 Oman mielenkiinnon ja tahdon seuraaminen

Kuten edellä käsitelty, aineiston nuorten aikuisten toiveet ja tavoitteet tulevaisuudelleen olivat heidän elämänvaiheellensa tyypillisesti hyvin työ- ja koulutuskeskeisiä. Havaittavissa ei ollut työstä tai yhteiskunnan muista odotuksista merkittävästi poikkeavia toiveita ja tavoitteita kuten esimerkiksi Nikusen ja Korvajärven (2022, 832) sekä Westerbackin ja Rissasen (2022, 240–244) tutkimuksissa. Kuitenkin sitä, että päätöksiä oman tulevaisuuden suhteen tehtiin oman mielenkiinnon ja tahdon perusteella, oli havaittavissa kaikkien haastateltavien kohdalla. Suurimalla osalla oman mielenkiinnon ja tahdon seuraaminen oli läsnä niin menneisyyden kuin haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioissa. Parin haastateltavan kohdalla tulevaisuuteen suuntautuneita päätöksiä esimerkiksi opiskeluvaihtoehtoja tehtiin menneisyydessä vahvemmin sen perusteella, mitä he ajattelivat, että ulkopuoliset tekijät heiltä odottivat, mutta haastatteluhetkellä heilläkin oli vahvemmin omaan mielenkiintoon ja tahtoon suuntautuneita orientaatioita.

Oman mielenkiinnon ja tahdon seuraamisen voidaan ajatella olevan jonkinlaista lievää vastarintaa sen suhteen, että aineiston nuoret aikuiset ovat halunneet rakentaa omaa elämänsä kulkuaan ja tulevaisuuttaan myös omilla ehdoillaan eikä esimerkiksi vain sen perusteella, mitä alaa olisi järkevää opiskella työllistymisen kannalta tai muiden mielestä. Omien mielenkiintojen seuraamista ei kuitenkaan ilmennyt aineistossa äärimmäisillä tavoilla, vaan elämänsä kulkussa tehdyt valinnat sekä toiveet ja tavoitteet tulevaisuudelle liittyivät edelleen vahvasti nuoren aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisiin teemoihin. Oman mielenkiinnon ja tahdon seuraamisen pääluokka sisälsi kolme alaluokkaa; **omien mielenkiintojen seuraaminen, työllistymistä ei ole pohdittu** sekä **vahvat omat päätökset**.

Omia mielenkiintoja seurattiin varsinkin koulutukseen ja työhön liittyvissä valinnoissa; yhdeksän kymmenestä haastateltavasta oli tehnyt tai oli tekemässä näihin liittyviä valintoja oman mielenkiinnon perusteella. Esimerkiksi lukion kurssivalintoja, jatko-opintosuunnitelmia sekä valintoja siitä, millaisiin tuki- ja ohjaustoimiin haluttaisiin osallistua, oli tehty sen perusteella, mitä itse pidettiin kivana ja mielenkiintoisena.

Oli tosi paljon tehtiin käsitöitä, et tota, ja sit mulla oli siit, mä jotenki hurahdin siihen ihan (nauraa), sit mä aattelin, et jos pääsis jatkaan jottain samankaltasta, niin sit tuli just tää, et [tuki- ja ohjaustoimi]. (H9)

Kolme haastateltavista oli pohtinut mielenkiinnon tärkeyden lisäksi työllistymisen tärkeyttä, mutta niitä pidettiin yhtä tärkeinä asioina.

-- myös niinku mieltii sitä, että miten työllistyy, että toisaalta pittää yrittää mieltää, että ei nyt liikaa mieti sitä, et sitten kun mieltii, että ei sitä jaksa sitä opiskella jotakin semmosta, mikä ei kiinnosta ollenkaan -- (H2)

Neljä haastateltavista **ei ollut pohtinut työllistymistä** ollenkaan, vaan oli tehnyt tai oli tekemässä varsinkin koulutukseen liittyviä päätöksiä vahvasti vain mielenkiinnon tai yleisesti oikealta tuntuvan tunteen tai päätöksen perusteella.

Toivottavasti [työllistyy], en minä oikein tarkemmin kattonu [työllistymismahdollisuuksia], ku se oli vaan semmonen asia, joka kiinnostaa, että sen takia sinne haki. (H3)

Usein tällaisia päätöksiä kuvailtiin myös hyvin luonnollisiksi valinnoiksi. Yksi haastateltavista kuvaili enneunen vaikutusta omaan päätöksentekoon eikä kokenut, että ammatinvalintaa tarvitsisi pohtia sen syvällisemmin esimerkiksi työllistymisen näkökulmasta.

-- se tuli hienon enneunen kautta sillein. Mä olin, et mä olin niin kun sillein, et joo hei, must ois hirveen kiva olla [ammatti]. -- Ja sit mä olin vaan sillei, ok. (naurahtaa) Ei sen tarvi olla mun mielestä sen kummempi päätös siinä vaiheessa. (H8)

Voi olla, että omien mielenkiintojen ja oikealta tuntuvan tunteen seuraamista on pidetty tärkeämpänä kuin esimerkiksi työllistymismahdollisuuksien pohdintaa, mutta jälleen tämä voi kertoa myös siitä, että orientoituminen tulevaisuuteen on ollut haastavaa ja vaikealta tuntuvien asioiden käsittelyä on pyritty välttämään ja päätöksiä sysätty enemmän kohtalolle kuin omalle vastuulle (Myllyniemi, 2017, 50; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 834).

Viisi kymmenestä haastateltavasta kertoi tilanteista, joissa he olivat tehneet **vahvoja omia päätöksiä**. Useimmat tällaisista päätöksistä liittyivät jälleen koulutukseen. Esimerkiksi yksi haastateltava oli jättänyt opinnot kesken, vaikka koulukuraattori oli suositellut toisin, koska haastateltavalla oli selkeästi jo mielessä, että haluaa tehdä työkseen jotain muuta kuin mihän hetkiset opinnot suuntautuivat. Toinen haastateltava oli vaihtanut kielen lyhyen oppimäärän pitkään eli haastavampaan oppimäärään kesken lukion, vaikka opinto-ohjaaja oli neuvonut toisin ja epäillyt ideaa. Haastateltava kuvaili päätöksen syyksi oman motivaatiota, ja loppujen lopuksi menestyikin pitkän oppimäärän opinnoissa paremmin kuin lyhyen.

Kävin sitä B-ruotsii, ni mä sain siit niin ku seiskan. Ja sit mä sanoin tolle opinto-ohjaajalle, et tota, et mä aattelin, et mä vaihdan ton A-ruotsin. Sit hän oli niin kun mulle niin kun et, et eihän sun nyt kannata sitä vaihtaa, et sehän on paljon niin kun vaativampi. Kun mä menin A-ruotsiin, ni mä sain ysin sieltä. (H6)

Yksi haastateltava oli tehnyt nopeita ja vahvoja omia päätöksiä myös sen suhteen, että asuiko hän isän vai äidin luona sekä toinen haastateltava äkillisestä lähdöstä ulkomaille aupairiksi.

Sit lukion jälkeen tota öö hain kauppikseen, en päässy, niin niin sitten pähänpistona lähin sitten au pairiks [maa], -- (H5)

Kuitenkin kuten aikaisemmin jo todettu, vaikka osa aineiston nuorista aikuisista oli tehnyt vahvoja omia päätöksiä ja oli seurannut omia mielenkiinnon kohteitaan esimerkiksi työllistymismahdollisuuksien sijasta, tällaisetkin päätökset ja suunnitelmat liittyivät usein hyvin vahvasti nuoren aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisiin teemoihin.

6 Pohdinta

6.1 Tuloksien tarkastelu

Tässä tutkimuksessa tutkittiin, millaisia tulevaisuusorientaatioita haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla aikuisilla oli ollut elämänsä aikana. Tutkimus toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Analyysin lopputuloksena muodostui kuusi pääluokkaa, jotka käsittelivät sitä, kuinka orientoituneita tai suunnitelmallisia nuoret aikuiset olivat oman tulevaisuuteensa suhteen, kuinka neutraaleita, myönteisiä tai kielteisiä nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot olivat sekä millaisia toiveita ja tavoitteita heillä oli tulevaisuudelleen.

Suurin osa nuorista aikuisista pystyi orientoitumaan tulevaisuuteensa, mutta orientoituminen ja suunnitelmallisuus eivät olleet kovinkaan pitkäjänteistä. Vain kahdella haasteltavista oli ollut menneisyydessä ja oli edelleen haastatteluhetkellä hyvin selkeitä ja pitkäjänteisiä suunnitelmia. Vaikka suurimmalla osalla haasteltavista oli havaittavissa kyvykkyyttä omaan tulevaisuuteensa orientoitumiseen elämänsä aikana, niin silti noin puolet heistä kokivat, että heillä ei ollut haastatteluhetkellä selkeitä ajatuksia oman tulevaisuuteensa suhteen. Havaittavissa siis oli, että nuoret aikuiset eivät ehkä itse osanneet nähdä sitä, että heillä kyllä oli tulevaisuuteen suuntautuneita ideoita esimerkiksi koulutukseen hakeutumisesta, vaikka suunnitelmat eivät olisikaan vielä täydellisiä. Aineiston nuoret aikuiset olivat siis mahdollisesti sisäistäneet ideaalin siitä, että heidän elämänsä ja suunnitelmiansa pitäisi olla hyvin selkeitä ja saumattomia (Kohli, 2007, 255, 258–260; Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 418), jonka myötä he saattoivat kokea, että heillä ei ollut selkeitä ajatuksia omalle tulevaisuudelleen, vaikka hapuilevia ideoita saattoikin olla. Myös haavoittuvan aseman myötä mahdollisesti rajallisemmat resurssit sekä raskaat kokemukset olivat voineet vaikuttaa siihen, kuinka itsevarmasti omaa tulevaisuutta oli uskallettu suunnitella (Appadurai, 2004, 64, 66; Walker & Unterhalter, 2007, 15; Spini ym., 2017, 2; Brunila ym., 2020, 151).

Yksi merkittävimmistä eroista menneisyyden ja haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioissa oli, että suurimmat tulevaisuuteen orientoitumisen haasteet sijoittuvat useimmiten nuorten aikuisten menneisyyteen. Puolet haasteltavista kertoi, miten varsinkin menneisyydessä heillä oli ollut ajanjaksoja, joissa elämä oli ollut sumuista ja lähinnä päivä kerrallaan elämistä. Nämä ajanjaksot liittyivät usein niihin tekijöihin ja tapahtumiin, jotka olivat myös altistaneet heidät haavoittuvaan asemaan, kuten esimerkiksi kiusaaminen tai mielenterveyden haasteet ja

näiden myötä haasteet kiinnittyä koulutukseen ja työelämään. Vain yksi haastateltavista kertoi, että haastatteluhetkelläkin hänen elämänsä ja tulevaisuutensa tuntui hyvin kapea-alaiselta. Lähes kaikki haastateltavat olivat siis haastatteluhetkellä paremmassa elämäntilanteessa, jolloin tulevaisuuteen orientoituminenkin oli helpompaa.

Myönteisiä tulevaisuusorientaatioita oli havaittavissa kaikkien haastateltavien kohdalla varsinkin yritteliäisyyden muodossa. Kaikki aineiston nuoret aikuiset olivat pyrkineet menneisyydessä ja/tai pyrkivät edelleen haastatteluhetkellä pääsemään eteenpäin haastavista elämäntilanteistaan, kiinnittymään koulutukseen ja työelämään sekä kohentamaan omaa hyvinvointiaan. Haastatteluhetkellä suurin osa nuorista aikuisista reflektoi menneisyyden haastavimpia aikoja oman kasvun ja kehityksen kautta. Oman vahvistumisen nähtiin olevan hyödyllistä tulevaisuuden kannalta eivätkä aikaisemmin koetut haasteet olleet lannistanneet heitä täysin. Noin puolet haastateltavista sanoittivat oman vaivannäön merkitystä oman tulevaisuuden rakentamisen suhteen, ja he olivat myös itse toimineet tämän ajatuksen mukaan eivätkä vaikuttaneet pitävän yksilön omaa vastuuta taakkana. Optimisiteisuutta oman tulevaisuuden suhteen oli havaittavissa melkein kaikissa haastatteluissa niin menneisyydessä kuin vielä vahvemmin haastatteluhetkellä. Optimistisuuden aiheet olivat kuitenkin suhteellisen realistisia eikä havaittavissa juurikaan ollut räikeää yltioptimismia tai epärealistista itsevarmuutta.

Edellä käsitellyt tulokset myönteisistä tulevaisuusorientaatioista ovat yhteneviä aikaisempien tutkimuksien kanssa, joissa on esiintynyt myös huomattavasti enemmän myönteisiä kuin kielteisiä tulevaisuusorientaatioita (mm. Myllyniemi, 2017, 6, 36; Franceschelli & Keating, 2018, 1, 7; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824, 829; Westerback & Rissanen, 2022, 237, 242). Vaikuttaa siltä, että aineiston nuoret aikuiset olivat sisäistäneet ideaalin pystyvistä, yritteliästä, positiivisesta, resiliensistä ja itsestään vastuun kantavasta nuoresta aikuisesta (mm. Franceschelli & Keating, 2018, 3–4; Parreira do Amaral & Zelinka, 2019, 417–418; Brunila ym., 2020, 149; Kinnari, 2020, 306, 312–314; Valiente ym., 2020, 525; Becker ym., 2021, 947–948; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 827–828). Kuitenkaan varsinkaan haastatteluhetkellä ei ollut juurikaan havaittavissa stressiä, painetta tai muuta pahoinvointia liittyen siihen, että haastateltavien tulisi olla tietynlaisia tai heidän elämänsä mennä tietyllä tavalla, mitä kuitenkin pidetään suhteellisen yleisenä ”sivuoireena” uusliberalismin ja normatiivisen elämänkulun ideaaleille (Franceschelli & Keating, 2018, 3–5; Brunila ym., 2020, 152; Kinnari, 2020, 315; Becker ym., 2021, 947; Piispa ym., 2022, 82). Voi siis olla, että aineiston nuorilla aikuisilla oli aidosti hyvin myönteinen elämänasenne, mutta

myönteisyys on voinut myös olla psykologinen selviytymiskeino pitää ”itsensä kasassa” varsinkin haavoittuvassa asemassa (Franceschelli & Keating, 2018, 3, 5, 12).

Vaikka aineistossa esiintynyt optimistisuus esimerkiksi työllistymisen tai oman jaksamisen suhteen ei vaikuttanut täysin epärealistiselta toiveikkuudelta, niin silti nämä havainnot ovat hieman vastakkaisia riskeihin keskittyvän yhteiskunnallisen ilmapiirin (Bernardi & Oris, 2017, 2; Brown ym., 2017, 501–502) sekä osan haastateltavien elämäntilanteiden kanssa. Esimerkiksi todella vahva luotto omaan työllistymiseen on ristiriidassa yhteiskunnallisen keskustelun ja poliittisten toimien kanssa, joiden motiiveissa on puolestaan korostettu huolta nuorisotyöttömyydestä (Brunila ym., 2020, 150; Mertanen ym., 2020). Myös esimerkiksi optimistinen suhtautuminen omaan terveyteen ja jaksamiseen sellaisten haastateltavien kohdalla, jotka olivat kokeneet haasteita näiden asioiden kanssa, oli hieman yllättävää, koska voisi ajatella, että koetut haasteet olisivat osoittaneet, että oma terveys ja hyvinvointi eivät ole itsestäänselvyys eivätkä aina yksilöstä itsestään riippuvaisia.

Aineistossa kielteisiä tulevaisuusorientaatioita oli myönteisiä tulevaisuusorientaatioita vähemmän kuten esimerkiksi suomalaisissa Nuorisobarometreissakin (Happonen & Kiilakoski, 2025, 61, 80–82). Silti kielteisiä tulevaisuusorientaatioita oli kuitenkin havaittavissa. Eniten niitä ilmeni haasteina luottaa itseensä, ja melkein kaikki haastateltavista kertoivat haasteista luottaa omaan osaamisensa tai jaksamiseensa jossain vaiheessa heidän elämänsä kulkuaan. Tämä oli vaikuttanut siihen, millaisia asioita oli uskallettu oman tulevaisuuden kannalta suunnitella ja tehdä. Vaikka omaan tulevaisuuteen suhtauduttiin tämän takia ajoittain epävarmasti, niin tulevaisuusorientaatiot eivät kuitenkaan näiden haastateltavien kohdalla olleet syvästi toivottomia varsinkaan enää haastatteluhetkellä. Todella pessimistisiä tulevaisuusorientaatioita oli havaittavissa vain kahden haastateltavan kohdalla, ja ne sijoittuvat heidän menneisyytensä haastavimpiin hetkiin. Kielteiset tulevaisuusorientaatiot ajoittuivat muutenkin lähinnä menneisyyteen, ja vain yksi haastateltava koki haastatteluhetkelläkin lievää pessimistisyyttä.

Se, että aineiston nuoret aikuiset olivat päätyneet erilaisten tekijöiden ja elämäntapahtumien kautta haavoittuvaan asemaan, ei siis näkynyt varsinkaan haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioissa kovinkaan kielteisesti. Aineiston nuoret aikuiset olivat erityisesti menneisyydessään kokeneet haasteita, jotka olivat hetkellisesti muuttaneet heidän tulevaisuusorientaatioitansa kielteisemmiksi, mutta tästä ei ollut kuitenkaan muodostunut pysyvämpää asennetta ja narratiivia omaan tulevaisuuteen orientoitumiseen suhteen juuri

kenellekään. Se, miksi kielteisiä tulevaisuusorientaatioita oli vähemmän ja miksi haavoittuva asema ei näyttänyt vaikuttavan tämän aineiston nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioihin pysyvämmin, voi johtua aidosti hyvin myönteisestä elämänsenteesta, mutta sitä voidaan yrittää selittää myös seuraavilla asioilla.

Kuten aikaisemmin todettu, aineiston nuoret aikuiset olivat mahdollisesti sisäistäneet uusliberalistisen ideaalin hyvin pystyvistä, resilienssistä ja positiivisesta yksilöstä, jonka myötä myöskään negatiivisten tunteiden ja asenteiden jakamista ei pidetty yhtä hyväksyttävänä (Nikunen & Korvajärvi, 2022, 828). Kaikki haastateltavat olivat myös haastatteluhetkellä jonkinlaisen tuki- ja ohjaustoimen piirissä, jolloin heillä voidaan ajatella olevan edes hieman enemmän voimavaroja ja resursseja tulevaisuuteen toiveikkaammin suhtautumiseen kuin heidän menneisyytensä haastavimmissa hetkissä. Osalla haastateltavista vaikutti myös olevan hyvä tukiverkosto esimerkiksi perheen muodossa ja esimerkiksi fyysinen sairaus oli ”vain” hieman hidastanut koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä eikä heidän haavoittuva asemansa välttämättä ollut kompleksisimmasta päästä. Voi myös olla, että aineiston nuoret aikuiset olivat oppineet aikaisemmista haastavista kokemuksistaan, että he pystyvät selviytymään vastoinkäymisistä, jonka myötä he pystyivät luottamaan selviytyvänsä tulevaisuudessakin (Furstenberg, 2005, 157–158, 162–164, 169; Brown ym., 2017, 497), jolloin tulevaisuuteen uskallettiin myös suhtautua myönteisemmin ja luottavaisemmin.

Aineiston nuorten aikuisten toiveet ja tavoitteet tulevaisuudelleen olivat hyvin heidän elämänvaiheellensa tyypillisiä. Kaikilla haastateltavilla oli menneisyydessä ja/tai haastatteluhetkellä koulutukseen ja työhön tähtäviä toiveita ja tavoitteita. Koulutukseen liittyvät toiveet ja tavoitteet vaihtelivat tuki- ja ohjaustoimeen säännöllisesti osallistumisesta ja tätä kautta uusien hyödyllisten taitojen oppimisesta korkeakouluopintoihin tähtäämiseen. Työhön ja työllistymiseen liittyviä toiveita ja tavoitteita sanoitettiin niin suoraan kuin epäsuorasti esimerkiksi pohdinnoilla siitä, mitä olisi järkevää tai mieluista opiskella. Koulutukseen ja työhön liittyvät toiveet ja tavoitteet olivat sellaisia, joita haastattelijan ei tarvinnut juurikaan suoraan kysellä, vaan ne olivat olleet aineiston nuorille aikuisille hyvin ilmiselvä osa heidän elämänsä ja tulevaisuutensa. Aineiston nuoret aikuiset olivat siis sisäistäneet normatiivisen elämänsä ideaalia siitä, että heidän tulisi tässä elämänvaiheessa keskittyä tiettyihin asioihin, mutta he eivät kuitenkaan vaikuttaneet ottavan stressiä tai paineita siitä, että olisivat jotenkin jäljessä tai tekemässä asioita ”väärässä järjestyksessä”, vaikka koulutukseen ja työelämään kiinnittyminen oli ollut heille haastavampaa (Elder, 1998, 6; Furstenberg, 2005, 155–157).

Syitä varsinkin koulutuksen ja työllistymisen nousemiseen aineiston nuorten aikuisten tulevaisuuden toiveissa ja tavoitteissa voidaan selittää siis sillä, että ne ovat asioita, joita nuorilta aikuisilta tässä elämänvaiheessa odotetaan (Rambla & Kovacheva, 2023, 46–47; Weiler ym., n.d.), mutta myös haastattelun kontekstilla, jossa korostui koulutukseen ja työhön liittyvät teemat. Haastatteluhetkellä kaikki olivat myös osallistumassa nimenomaan koulutus- ja työllistymismahdollisuuksien kehittämiseen tähtäävään tuki- ja ohjaustoimintaa, mikä on myös voinut ohjata tulevaisuuden pohdintoja juuri näihin teemoihin. Myös haavoittuva asema voi selittää sitä, että aineiston nuorten aikuisten toiveet ja tavoitteet olivat elämän hyvin perustekijöihin liittyviä, koska resursseja ei välttämättä ole ollut hyvin poikkeavien asioiden tavoitteluun ja suunnitteluun (Appadurai, 2004, 64, 66; Walker & Unterhalter, 2007, 15; Spini ym., 2017, 2; Brunila ym., 2020, 151; Zelinka ym., n.d.).

Vaikka aineiston nuorten aikuisten toiveet ja tavoitteet tulevaisuudelleen olivat niin menneisyydessä kuin haastatteluhetkellä varsinkin koulutus- ja työkeskeisyyden myötä hyvin yhteiskunnan asettamien odotusten mukaisia, niin kuitenkin omaa mielenkiintoa ja tahtoa seuraamalla he pyrkivät tekemään itselleen mieluisia ja toimivia valintoja. Tämä näkyi varsinkin siinä, että koulutukseen liittyviä valintoja tehtiin hyvin vahvasti oman mielenkiinnon pohjalta. Osa haastateltavista pohti myös työllistymisen tärkeyttä, mutta sitä ei pidetty omaan mielenkiintoa ja hyvinvointia tärkeämpänä, mikä on vastaava tulos aikaisempienkin tutkimuksien kanssa (Myllyniemi, 2017, 30; Nikunen & Korvajärvi, 2022, 824, 831, 836–838; Happonen & Kiilakoski, 2025, 71).

Tämän analyysin tuloksien myötä voidaan todetta, että aineiston haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset olivat ainakin osittain sisäistäneet normatiivisen elämänkulun sekä uusliberalismin ideaaleja saumattomasta elämänkulusta ja pystyvistä yksilöistä, mikä näkyi myös heidän tulevaisuusorientaatioissaan. He vaikuttivat olettavan itseltään ja tulevaisuudeltaan selkeitä suunnitelmia sekä itse itsestään vastuunkantamista, ja hukassa olemista sekä passiivisuutta oman tulevaisuuden rakentamisen suhteen pidettiin kielteisinä asioina. Tästä huolimatta he eivät kuitenkaan vaikuttaneet ottavan huomattavaa painetta tai stressiä siitä, että heillä ei välttämättä ollut vielä täysin selkeitä suunnitelmia, vaan suhtautuivat silti pääsääntöisesti myönteisesti ja yrittelijäisesti omaan tulevaisuuteensa varsinkin haastatteluhetkellä.

Se, että normatiivisen elämänkulun ideaali olisi hyvin vallitseva tämän aineiston nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioiden kohdalla, ei ole kuitenkaan täysin yksiselitteistä. Nuoren

aikuisuuden elämänvaiheelle tyypillisesti aineiston nuorten aikuisten toiveet ja tavoitteet tulevaisuudelleen liittyivät vahvasti varsinkin koulutukseen ja työhön, mutta huomioitavaa on, miten mainintoja esimerkiksi parisuhteesta tai lapsista ei oikeastaan ollut. Myös vaikka aineiston nuorten aikuisten elämäkulut olivat olleet haasteellisempia ja rikkonaisempia, he eivät kuitenkaan kuvailleet, että olisivat elämässä mistään myöhässä eivätkä kokeneet tulevaisuuden suhteen paineita myöskään siitä, että asioiden pitäisi tapahtua tietyssä järjestyksessä tai tietyn ajan sisällä. Nämä havainnot ovat yhteneväisiä argumentin kanssa siitä, että normatiivisen elämäkulun ideaali olisi osittain destandardisoitumassa (Kohli, 2007).

Mitä tulee kasvavaan epävarmuuden kokemukseen varsinkin nuoren aikuisuuden elämänvaiheessa, aineiston nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioiden perusteella he eivät olleet sisäistäneet riskiyhteiskunnalle tyypillistä huoli- ja riskiajattelua (Bernardi & Oris, 2017, 2; Brown ym., 2017, 501–502). He eivät olleet huolissaan esimerkiksi paljon pinnalla olleesta nuorisotyöttömyydestä (Eurofound, 2012; Brunila ym., 2020, 150; Mertanen ym., 2020) tai muistakaan laajemmista ilmiöistä, jotka voisivat vaikuttaa myös heidän henkilökohtaiseen tulevaisuuteensa. Tekijät, joista aineiston nuoret aikuiset kokivat huolta ja epävarmuutta liittyivät selkeästi heihin itseensä, kuten epävarmuuteen omasta jaksamisestaan tai osaamisestaan. Nämä huolet eivät kuitenkaan vaikuttaneet varsinkaan haastatteluhetkellä ylitsepäsemättömiltä, eikä nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot olleet ollenkaan niin toivottomia kuin mitä yhteiskunnallinen ja poliittinen keskustelu erilaisista nuoriin aikuisiin ja heidän tulevaisuuteensa kohdistuvista riskeistä ja huolista voisi antaa olettaa.

Aineiston nuorten aikuisten haavoittuvan aseman voidaan ajatella näkyvän siinä, miten heidän tulevaisuusorientaationsa eivät olleet kovinkaan pitkäjänteisesti suunnitelmallisia siihen tarvittavien resurssien ollessa mahdollisesti vähäisempiä (Appadurai, 2004, 64, 66; Walker & Unterhalter, 2007, 15; Spini ym., 2017, 2; Brunila ym., 2020, 151; Zelinka ym., n.d.). Toisaalta pitkäjänteisten suunnitelmien uupuminen voi myös olla luonnollinen osa nuorta aikuisuutta ja siihen liittyviä monitahoisia muutoksia ja epävarmuutta (Elder & Giele, 2009, 19; Lindstrom Johnson ym., 2014, 1, 7; Westerback & Rissanen, 2022, 238). Selkeinten haavoittuva asema oli kuitenkin havaittavissa menneisyyden tulevaisuusorientaatioissa, jotka olivat olleet hetkellisesti huomattavasti kielteisempiä ja lyhytjänteisempiä kuin haastatteluhetkellä. Muutaman haastateltavan kohdalla haavoittuva asema oli havaittavissa myös pelokkuutena, turvallisuushakuisuutena sekä pyrkimyksinä mahdollisimman tasapainoiseen arkeen.

Aineiston nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot eivät siis olleet muuttuneet pysyvämmin toivottomiksi haavoittuvan aseman myötä, vaan suurin osa nuorista aikuisista oli haastatteluhetkellä myönteisiä oman tulevaisuutensa suhteen, vaikka pitkäjänteisten suunnitelmien tekeminen oli suurimmalle osalle haastavampaa. Nämä tulokset ovat yhteneväisiä argumenttien kanssa siitä, miten haavoittuva asema ja normatiivisesta elämäntilasta poikkeaminen ei automaattisesti tarkoita vain lisää kumuloituvia negatiivisia seurauksia tai pystymättömyyttä myönteisiin ja suunnitelmallisiin tulevaisuusorientaatioihin. (Furstenberg, 2005, 157–158, 162–164, 169; Brown ym., 2017, 497; Zelinka ym., n.d.)

Aineistossa oli kuitenkin havaittavissa, miten haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten toiveet keskittyivät hyvin vaatimattomasti ja realistisesti perusasioihin eivätkä ne olleet esimerkiksi hyvin rohkealla tavalla poikkeavia, mikä voi kertoa siitä, että heillä kuitenkin on haavoittuvan asemansa puolesta rajallisia resursseja oman tulevaisuutensa suunnitteluun (Appadurai, 2004, 64, 66; Walker & Unterhalter, 2007, 15; Spini ym., 2017, 2; Brunila ym., 2020, 151; Zelinka ym., n.d.). Tästä huolimatta aineiston nuorilla aikuisilla oli niin menneisyydessä kuin varsinkin haastatteluhetkellä toivoa paremmasta ja yritteliäisyyttä tehdä tulevaisuudestaan itselleen mieluisampaa ja omaa hyvinvointia tukevampaa.

6.2 Tuloksien soveltaminen ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli pyrkiä ymmärtämään, miten haavoittuvassa asemassa olevat nuoret aikuiset suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa haavoittuvan asemansa, yhteiskunnallisesti kasvavan epävarmuuden kokemuksen sekä ympärillä muodostuvien odotusten puitteissa. Tavoitteena oli tuottaa uutta tietoa siitä, miten nuoret aikuiset, joiden elämä ei ole mennyt normatiivisten oletusten mukaisesti, suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa sekä oman elämäntilansa mahdollisuuksiin. Ymmärtämällä haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita heille voitaisiin kohdentaa paremmin sellaista tukea, joka myös palvelisi heidän tarpeitaan mahdollisimman hyvin (Lindstrom Johnson ym., 2014, 1–2).

Tämän aineiston nuoret aikuiset vaikuttivat tarvitsevan eniten tukea itseensä sekä omiin orastaviin ideoihin luottamisessa sekä suunnitelmallisuudessa. Nämä havainnot ovat kuitenkin lähinnä haastatteluhetken tulevaisuusorientaatioista. Vaikka analyysissä pystyttiin havaitsemaan, että vahvasti kielteisiä tulevaisuusorientaatioita esiintyi lähinnä menneisyydessä, näiden orientaatioiden sijoittuessa nimenomaan menneisyyteen ja lähes

kaikkien haastateltavien ollessa jo hieman paremmassa elämäntilanteessa, on haastavaa tämän aineiston ja analyysin pohjalta pohtia, millaisia tarpeita heillä olisi juuri näissä haastavimmissa hetkissä ollut toiveikkaampien tulevaisuusorientaatioiden kehittämiseksi ja tukemiseksi. Käytetyn tutkimuskysymyksen myötä analyysistä ei käy ilmi, mitkä asiat olivat auttaneet aineiston nuoria aikuisia näistä kaikista haastavimmista hetkistä eteenpäin ja kohti myönteisempiä tulevaisuusorientaatioita, joten tämän analysoiminen olisi vaatinut hieman erilaisempaa tutkimusasetelmaa sekä mahdollisesti tarkentavia kysymyksiä aiheesta myös haastattelutilanteessa.

Kuitenkin haastatteluhetkellä tuki- ja ohjaustoimeen osallistuminen vaikutti suurimmalle osalle toiveikkaita ja myönteisiä tulevaisuusorientaatioita tukevalta resurssilta. Näiden tuki- ja ohjaustoimien sisällöstä ei kuitenkaan ollut analyysissä tehdessä tarkempaa tietoa. Jos sisältö on ollut hyvin koulutukseen, työllistymiseen ja tietynlaiseen elämäntilanteeseen tähtäävää, niin panostaminen myös nuorten aikuisten itseluottamukseen, tulevaisuususkoon sekä suunnitelmallisuuteen voisi antaa heille sellaisia resursseja (yhdessä muiden tarpeellisten tukikeinojen kanssa), jotka voisivat tukea heitä paljon kokonaisvaltaisemmin ja kestävämmiin pääsemään haavoittuvasta asemastaan eteenpäin sekä unelmoimaan rohkeammin, vaikka jotkin toiveet ja tavoitteet olisivatkin valtavirrasta poikkeavia. Vaikka aineistossa ei ollut havaittavissa huomattavaa ympäröivistä odotuksista tai ilmapiiristä johtuvaa negatiivista oireilua, omanlaisen elämäntilanteen hyväksymistä ja rakentamista yksilön hyvinvoinnin ja elämänlaadun kannalta ei voida korostaa liikaa.

Kuten todettu luvussa 4.4, yksi haaste tämän tutkimuksen tuloksien nykyhetkeen soveltamisessa on aineiston ikä (vuodelta 2017). Tutkimustulos haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioiden myönteisyydestä on yhteneväinen samoihin aikoihin julkaistujen tutkimuksien kanssa (mm. Aapola-Kari & Wrede-Jäntti, 2017, 161; Myllyniemi, 2017, 6, 36; Franceschelli & Keating, 2018, 1, 7). Kuitenkin 2020-luvulla muun muassa koronapandemian, tekoälyn, Ukrainan sodan, muitten kansainvälisten konfliktien sekä kansallisenkin politiikan polarisoituessa nuorten aikuisten kokemukset tulevaisuudesta ovat voineet muuttua paljonkin. Esimerkiksi vuonna 2024 nuorten tulevaisuususkon alhaisuus Nuorisobarometrien mittaushistoriassa (Happonen & Kiilakoski, 2025, 61). Vaikka vielä ei voida puhua nuorten optimistisuuden romahtamisesta (Happonen & Kiilakoski, 2025, 61, 80–82), niin tähän muutokseen tulisi silti reagoida. Tämän melkein kymmenen vuotta vanhemman aineiston tuloksia ei voida kuitenkaan täysin yksiselitteisesti

soveltaa nykyhetkessä mahdollisesti koettuihin haasteisiin nuorten aikuisten tulevaisuuteen orientoitumisessa.

Luonnollisena jatkotutkimusehdotuksena ehdotan ajantasaisemman ja nykyiseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja ilmapiiriin soveltuvan aineiston keruuta, mutta myös spesifimpää aineistoa siitä, miksi haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot ovat sellaisia kuin ne ovat. Tässä tutkimuksessa on pyritty ymmärtämään aineiston nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatioita suhteessa tutkimuksen kontekstiin ja tätä kautta ymmärtämään myös heidän tulevaisuusorientaatioidensa taustasyitä. Koska tutkimuksen aineistoa ei ole kuitenkaan kerätty juuri tätä tutkimusaihetta varten, ja tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksen asettelun muotoutuessa hyvin yleistasoiseksi kysymällä ”vain” *millaisia* haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot ovat, syitä heidän tulevaisuusorientaatioiden muotoutumiselle ei voida analysoida täysin luotettavasti. Tarkempi aiheen rajaaminen, kysymyksen asettelu sekä aineiston kerääminen palvelemaan juuri tätä tutkimusaihetta voisi tarjota syväluotaavampaa ymmärrystä siitä, miksi haavoittuvassa asemassa olevien nuorten aikuisten tulevaisuusorientaatiot ovat heidän elämänsä aikana muotoutuneet sellaisiksi kuin ne ovat, ja näin ollen tarjota tarkempaa tietoa myös siitä, millaisia tuen tarpeita haavoittuvassa asemassa olevilla nuorilla aikuisilla voi olla omaan tulevaisuuteensa orientoitumiselle, jos siinä koetaan haasteita.

Lähteet

- Aalto, I., & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa, & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Aapola-Kari, S., & Wrede-Jäntti, M. (2017). Perinteisiä toiveita, nykyhetken kiinnittyviä pelkoja – nuoret pohtivat tulevaisuutta. Teoksessa S. Myllyniemi (toim.), *Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016* (s. 159–176). Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusverkosto.
- Appadurai, A. (2004). The capacity to aspire: Culture and the terms of recognition. Teoksessa M. Walton, & V. Rao (toim.), *Culture and Public Action: A Cross-Disciplinary Dialogue on Development Policy* (s. 59–84). United States: World Bank Publications.
- Baillergeau, E., & Duyvendak, J. W. (2017). The capability to aspire of young people in disadvantaged circumstances. Teoksessa H-U. Otto, V. Edgell, J-M. Bonvin, & R. Atzmüller (toim.), *Empowering Young People in Disempowering Times* (s. 262–273). United Kingdom: Edward Elgar Publishing.
- Becker, J. C., Hartwich, L., & Haslam, A. (2021). Neoliberalism can reduce well-being by promoting a sense of social disconnection, competition and loneliness. *British Journal of Social Psychology*, 60(3), 947–965. <https://doi.org/10.1111/bjso.12438>
- Benasso, S. (n.d.). *Glossary: De-standardisation (life course)*. Young_AduLLLt. Luettu 17.1.2026, https://www.young-adulllt.eu/glossary/detail.php?we_objectID=191
- Brunila, K., Mertanen, K., & Mononen Batista-Costa, S. (2020). Economic worries – therapeutic solutions? Entrepreneurial and therapeutic governing of transitions of young people. Teoksessa K. Brunila & L. Lundahl (toim.), *Youth on the move. Tendencies and tensions in youth policies and practices* (s. 149–166). Helsinki: Helsinki University Press. <https://doi.org/10.33134/HUP-3-8>
- Brown, K., Ecclestone, K., & Emmel, N. (2017). The Many Faces of Vulnerability. *Social Policy and Society*, 16(3), 497–510. <https://doi.org/10.1017/S1474746416000610>
- Dohmen, D., Karsin, Z., & Yelubayeva, G. (2020). Youth unemployment in times of crises in the EU. *FiBS-Forum No. 72*. Berlin: Research Institute for the Economics of Education and Social Affairs (FiBS).
- Elder, G. H. Jr. (1994). Time, human agency, and social change: Perspectives on the life course. *Social psychology Quarterly*, 57(1), 4–15. <https://doi.org/10.2307/2786971>

- Elder, G. H. Jr. (1998). The Life Course as Developmental Theory. *Child Development*, 69(1), 1–12. <https://doi.org/10.2307/1132065>
- Elder, G. H. Jr., & Giele, J. Z. (2009). Life course studies – An evolving field. Teoksessa G. H., Jr. Elder, & J. Z. Giele (toim.), *The craft of life course research* (s. 1–24). New York: Guilford Publications.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A., & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede*, 34(4), 215–225.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Eurofound. (2012). NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2806/41578>
- Eurostat. (2025). *Young people dropping out of education and labour market participation*. Eurostat. Luettu 17.1.2026, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Young_people_dropping_out_of_education_and_labour_market_participation
- Eurostat. (2026a). *Euro area unemployment at 6,3%*. Eurostat. Luettu 17.1.2026, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/3-08012026-ap#estat-inpage-nav-heading-1>
- Eurostat. (2026b). *Young persons neither in employment nor in education and training (NEET) (2006-2020), by sex and age – annual data*. Eurostat. Luettu 7.2.2026, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsi_neet_a_h/default/line?lang=en&category=labour.employ.lfsi.une_h
- Eurostat. (n.d.). *Children and youth: Overview*. Eurostat. Luettu 17.1.2026, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/children-youth>
- Furstenberg, F. (2005). Non-normative life course transitions: reflections on the significance of demographic events on lives. *Advances in Life Course research*, 10, 155–172. [https://doi.org/10.1016/S1040-2608\(05\)10005-7](https://doi.org/10.1016/S1040-2608(05)10005-7)
- Franceschelli, M., & Keating, A. (2018). Imagining the future in the neoliberal era: young people’s optimism and their faith in hard work. *Young*, 26(4), 1–17. <https://doi.org/10.1177/1103308817742287>
- Hakoköngäs, E., & Tähtinen, U. (2022). Kuviteltu elämänkulku – Nuorten tulevaisuuskäsitykset sosiaalisina representaatioina. *Nuorisotutkimus*, 40(3), 83–87. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9122546>

- Happonen, K., & Kiilakoski, T. (2025). Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura.
- Juuti, P., & Puusa, A. (2020). Johdanto: Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan. Teoksessa A. Puusa, & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Kinnari, H. (2020). Elinikäisestä kasvajasta kykypääomakoneeksi: Elinikäinen oppiminen yrittäjämäisen talouden aikakaudella. *Aikuiskasvatus*, 40(4), 305–319.
<https://doi.org/10.33336/aik.100535>
- Kohli, M. (2007). The Institutionalization of the Life Course: Looking Back to Look Ahead. *Research in Human Development*, 4(3–4), 253–271.
<https://doi.org/10.1080/15427600701663122>
- Kovacheva, S., Verlage, T., & Walther, A. (n.d.). *Glossary: Life Course*. Young_AduLLLt. Luettu 23.1.2026, https://www.young-adullt.eu/glossary/detail.php?we_objectID=201&pid=187
- Lindstrom Johnson, S., Blum, R., & Cheng, T. (2014). Future orientation: a construct with implications for adolescent health and wellbeing. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 26(4), 459–468. <https://doi.org/10.1515/ijamh-2013-0333>
- Mertanen, K., Pashby, K., & Brunila, K. (2020). Governing of young people 'at risk' with the alliance of employability and precariousness in the EU youth policy steering. *Policy Futures in Education*, 18(2), 240–260. <https://doi.org/10.1177/1478210319838666>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. California: Sage.
- Myllyniemi, S. (2017). Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusverkosto.
- Nikunen, M., & Korvajärvi, P. (2022). Being positive, being hopeful, being happy: Young adults reflecting on their future in the times of austerity. *European Journal of Cultural Studies*, 25(3), 824–842. <https://doi.org/10.1177/1367549420935901>
- Nuorisolaki 1285/2016. (2016). Finlex.
- Parreira do Amaral, M., & Zelinka, J. (2019). Lifelong learning policies shaping the life courses of young adults. An interpretative analysis on orientations, objectives and solutions. *Comparative education*, 55(3), 404–421.
<https://doi.org/10.1080/03050068.2019.1619333>

- Piispa, M., Salasuo, M., & Häkkinen, A. (2022). Elämänsiirtymät ja elämänsiirtymäanalyysi nuoruuden tutkimisen menetelmänä. *Nuorisotutkimus*, 40(3), 77–82. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9122545>
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa, & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Puusa, A., & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa A. Puusa, & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus.
- Pyöriä, P., Ojala, S., & Nätti, N. (2019). Työelämän muutokset ajassamme. Teoksessa T. Heiskanen, S. Syvänen, & T. Rissanen (toim.), *Mihin työelämä on menossa? – tutkimuksen näkökulmia* (s. 139–169). Tampere: Tampere University Press.
- Rambla, X., & Kovacheva, S. (2023). Constructing meaningful transitions in a vulnerable situation – The role of lifelong learning policies in European regions. *International Journal of Social Welfare*, 32(1), 45–54. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12505>
- Spini, D., Bernardi, L., & Oris, M. (2017). Vulnerability Across the Life Course. *Research in Human Development*, 14(1), 1–4. <https://doi.org/10.1080/15427609.2016.1268891>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus & sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tilastokeskus. (n.d.). *Työelämä tilastoina: Työttömyyden tilastointi*. Tilastokeskus. Luettu 17.1.2026, <https://guides.stat.fi/tyoelama-tilastoina/tyottomyyden-tilastointi>
- Valiente, O., Capsada-Munsech, Q., & G de Otero, J. P. (2020). Educationalisation of youth unemployment through lifelong learning policies in Europe. *European Education research Journal*, 19(6), 525–543. <https://doi.org/10.1177/1474904120908751>
- Walker, M., & Unterhalter, E. (2007). The Capability Approach: Its Potential for Work in Education. Teoksessa M. Walker, & E. Unterhalter (toim.), *Amartya Sen's Capability Approach and Social Justice in Education* (s. 1–18). New York: Palgrave Macmillan.
- Walther, A. (2006). Regimes of youth transitions. Choice, flexibility and security in young people's experiences across different European contexts. *Young: Nordic Journal of Youth Research*, 14(2), 119–139. <https://doi.org/10.1177/1103308806062737>
- Weiler, A., Wutzkowsky, F., & Parreira do Amaral, M. (n.d.). *Glossary: Young Adult*. Young_AduLLt. Luettu 17.1.2026, https://www.young-adullt.eu/glossary/detail.php?we_objectID=219
- Westerback, F., & Rissanen, H. (2022). Etenevä elämä vai supistuneet suunnitelmat? Työn kynnysellä olevien nuorten aikuisten hyvän tulevaisuuden orientaatiot korona-ajassa.

Teoksessa Kekkonen, M., Gissler, M., Känkänen, P., & Isola, A-M. (toim.),
Poikkeuksellinen nuoruus korona-aikana, Nuorten elinolot -vuosikirja 2022 (s. 237–
247). Vantaa: PunaMusta Oy.

Young_AduLLt. (n.d.). *Project*. Young_AduLLt. Luettu 11.3.2026, <https://www.young-adullt.eu/project/index.php>

Zelinka, J., Barberis, E., & Georgios, K. Z. (n.d.). *Glossary: Vulnerability*. CLEAR. Luettu
31.1.2026, <https://clear-horizon.eu/glossary/>

Liitteet

Liite 1. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä muodostuneet pääluokat, alaluokat sekä esimerkkejä pelkistetyistä ilmauksista

PÄÄLUOKAT	ALALUOKAT	ESIMERKKEJÄ PELKISTETYISTÄ ILMAUKSISTA	ALKUPERÄINEN ILMAUS
tulevaisuuteen orientoituminen ja suunnitelmallisuus	pystytään orientoitumaan	on yrittänyt miettiä, minne hakisi opiskelemaan	<i>-- et se on ollu enemmän ja vähemmän tämmöstä niinku, että on yrittäny just miettiä, että minne, että hakkeeko jonnekin [opiskelemaan] -- (H2)</i>
		tietää, millaisia töitä ei halua tehdä	<i>Ainoo asia, mihin mä en halua mennä, on puhelinhäiriikköhommi. (H7)</i>
	orientoituminen on haastavaa	kuvailee elämän miettimistä 10 vuoden päähän hankalaksi	<i>Joo-o, oon sitä [elämää 10 vuoden päästä] koittanu miettii, mut sitä on vähän niinku hankala -- (H9)</i>
		ei ole jaksanut stressata tulevaisuutta	<i>-- mutta en tiiä, että saatta tapahtuu kyllä vaikka mitä että (hymähtää). Enkä oo jaksanu ressata niin pitkälle, että kyllä sitä aina miettii vähän pitemmälle, mutta päivä kerrallaan etteenpäin. (H1)</i>
		kuvailee aikaisempaa elämänvaihetta sumuiseksi, ja että ei osannut miettiä tulevaisuuttaan silloin pitemmälle	<i>-- en mä, siinä vaiheessa mä olin jotenkin niin vielä sellaisessa usvassa tavallaan, et tota niin kun, en mä osannu yhtään miettiä sillai niin kun pidemmälle, et niin kun mikä on sillain, tota, et olevinaan ehkä mietti, et mikä on kannattavaa tai jotain, -- (H8)</i>

		kuvailee tämänhetkisen elämävaiheen olevan etsimistä	-- et se on ollu enemmän tämmöstä tuota (huokaa) ettimistä, ja ei oo oikein ollu uskallusta hakke mihinkään, eikä oo oikein tienny, että mihin hakis -- (H2)
	suunnitelmallisuus	kuvailee, että itsellä oli jo selkeitä suunnitelmia eikä oman tulevaisuuden suhteen ollut tarvetta ohjaukselle	V: Että mulla se oli tavallaan se selvä kuva tulevaisuus siinä sillä hetkellä, niin se [tuki- ja ohjaustoimi] oli enemmän, että välivaihe. H: Eli sillä tavalla et niinku tarvinnu sitä suunnannäyttöä, mutta et jotain tekemistä sit kuitenkin. V: En. Mm. (H3)
		on ottanut selvää, millaisia järjestelyitä oppisopimus vaatii	No nyt mä oon suunnitellu oppisopimuksessa nuoriso-ohjaajalle nuoriso-ohjaajajuttuu, on jo lupa lupautunu, pitää vaan tehdä vielä pieniä järjestelyjä ja lääkärille pitää varata aika ja yrittää saaha rahoitusjutun ja palkkatukeen tai jotain tällasia. Että pääsisin siihen oppisopimusjuttuun. (H4)
		on käynyt erilaisia koulutuksia, jotka tukisivat uraa itselleen mieluisalla alalla	V: Ja paljon on paljon kans on erilaisia koulutuksia, esimerkiks se [koulutuksen nimi] vertaiskoulutus, sitte oon ollu mukana koulutus mikä on ollu mukana ja. -- H: Mut et se oli sellasta tukee kuitenki niinku tätä ura-ajatusta? V: Mm. -- Nytte ens viikolla alkaa ensiapukoulutus ja. -- Tulevaisuuteen neki on iha hyödyllisiä. (H4)
neutraalit tulevaisuusorientaatiot	vaatimattomuus	opinnoille ei ollut erityisiä odotuksia	H: Minkälaisia odotuksia sulla oli niistä opinnoista siinä kohtaa, ku sä lähdit sinne? V: Mm ei oikeen mitään erityistä. Ihan ajattelin, että tää on minun juttu -- (H4)

		kertoo vaatimattomasti uuden koulutuksen alkamisesta	<i>Maanantaina alkkas kone- ja metallialan moniosaajan koulutus. Eilen kävin haastattelussa, pääsin sinne. Eipä tässä muuta varmaan. (H1)</i>
	realistisuus	valinnut käytännönläheisen opiskelualan, koska se sopii itselle	<i>Kuhan pääsee käsillä tekemään se mua kiinnostaa, että teoria, no amiksessakin teoriassa ei silleen paljon jääny päähän, mut heti ku pääsit käsillä tekemään ite, niin siitä jäi paljon paremmin muistiin. Semmonen tekijätyyppi tai silleen. (H1)</i>
		ei ajatellut keskeytyneiden opintojen jatkamista, koska koki, etteivät ne olisi sujuneet sairastumisen kanssa	<i>No emmä sitä sit ajatellu, ku se ei ollu sillon ajankohtanen ku, eihän siit [opinnoista] ois tullu mittään. -- Emmä ois pystyny, et tota, ku oli niin kipee ja muuta, niin tota, ja sit mulla on nyt vaan tullu semmonen, et haluis vaan niinku töihin, et ei välttämättä ees enää opiskeluukaan. Et ku tässä on jo pari koulutusta (naurahtaa). (H9)</i>
		ei päässyt pääsykokeilla yliopistoon ja päätti yrittää avoimen yliopiston väylän kautta	<i>-- hain uudelleen kauppikseen, en edelleenkään päässy, niin sitten muutin [paikkakunta] ja siellä sitten kävin tota avoimen yliopiston niitä kurseja, kauppiksen -- (H5)</i>
myönteiset tulevaisuusorientaatiot	yritteliäisyys	kuvailee, että itselleen haastavaa matematiikkaa on pitänyt vain harjoitella, vaikka aina ei huvittaisi ja omat haasteet turhauttaisivat	<i>Et voi olla vähän hitaampaa jonkun lasku, laskun suorittaminen sitten mulla, mut kyl seki sitte (naurahtaa) ajallaan tulee sitte selvitettyä, et mikäs sen nyt onkaan se laskutoimituksen öö tota, tulos sitten, et siihen mä oon huomannu ite, et ku vaan sitä harjottelee sitä matikkaa vaik kuin kenkuttais (naurahtaa) sil hetkel, niin on se silleen, kyl mä oon siit kehittyny tosi paljon, mut mä muistan, et se oli koulus tosi kamalaa, ko ei tienny mikä sen aiheutti -- (H9)</i>

	<p>vaikka omasta mielestään epäonnistui ensimmäisissä opinnoissaan, niin haki toiselle alalle opiskelemaan yritteliäällä "ei siinä mitään, uusi yritys" -asenteella</p>	<p><i>H: No, miltä se niin kun, milt se tuntu sitten tai et mitä sä sit sen jälkeen ajattelit, kun se [opinnot] meni vähän?</i></p> <p><i>V: No, ei siin mittään, uus yritys -- (H7)</i></p>
	<p>on haastanut itseään lähtemään ihmisten ilmoille ja kokeilemaan oman jaksamisen rajoja haasteiden jälkeen</p>	<p><i>-- ja kuiteskin minun tilanteessa ei oo hyvä jäähä sinne pelkästään neljän seinän sisälle, koska se niin paljon sitte passivoi. -- ja sitte ehkä niinku haasto itseään niinku silleen. Et mikä oli niinku ehkä niinku auttaa parantumaankin sitte, että ne niinku lähtee ihmisten ilmoille ja sitte testaa niitä omia rajoja. (H5)</i></p>
oma kasvu ja kehitys	<p>kokee, että aikaisemmat kokemukset ovat antaneet suuntaa elämälle</p>	<p><i>Siis mun mielestä se, et mä jouduin [vankeusrangaistus], oli ihan huippu juttu, koska mä en oikeen tiedä missä mä olisin nytten muuten. (H10)</i></p>
	<p>kokee, että armeija kasvatti itsekuria ja -hillintää</p>	<p><i>No itsekuria, kasvo ihan älyttömästi. Pysty sietämään tai silleen niinku, että ei heti hermoo menettänykkään, ja vaikka oli välillä ärsyttäviä jossain lumihangessa möyriä ja kaikkee. Mutta siinä oppi niinku itsehillintää, tai silleen, että. Ja ehkä jollain tavalla arvostamaan silleen joitain asioita. (H1)</i></p>
	<p>kuvailee, että elämä on alkanut sujumaan paremmin</p>	<p><i>-- nyt on alkanu elämä menee hyvin ja asiat alkaa olla hyvällä mallilla. Oon vahvistunu ihmisenä ja paljon on auttanut toi [ohjaus- ja tukitoimi], siellä samanlaisia kokemuksia ni. (H4)</i></p>
usko oman vaivannäön merkitykseen	<p>kuvailee nuorten oman motivaation tärkeyttä</p>	<p><i>-- ihan tosi paljonhan se on kiinni niin kun siis ihan nuorten motivaatiosta, et täälläkin näkee sillai, et toiset tyypit, tääl on vähän niin kun sillai, et on niin kun enempi mun kaltasia, jotka on siis niin kun tosi motivoituneita ja sillei enemmän niin kun, että jes, nyt</i></p>

		<i>tehdään ja niin kun, öö, osaa jo juttuja plus mä oon vähän vanhempi. Ja sit on niin kun näitä sillein nuorempia tuolla, jotka niin kun, joita, satunnaisia, jotka niin kun, tota, sitten taas on vähän sillei niin kun ihan eksyksissä ja niin kun ei hirveesti niin kun sen takia oo motiakaan, et tai et on vähän se niin kun into kaikkeen lopahtanut, niin tota, et onhan se tosi paljon siitäkin kiinni, et jos, ei siellä ketään oikein voi pakottaa sillei, et jos motia ei oo. (H8)</i>
	kuvailee, että nuoren tulee itse olla motivoitunut ja kiinnostunut hakemaan tietoa yhteishausta ja eri vaihtoehtoista	<i>V: Niinku et mitä pitää hakee tai mistä hakee ylipäättään tietoo, et ei kaikki oo yhtä kiinnostuneita ku minä. Tai motivoituneita. H: Eli sä koet, että se on niinku hyvin tärkeitä, just sen oma, kiinnostus ja se kyky selvittää niit asioita, kaivaa sitä tietoa? V: Niin. Kuiteski uskosin, että niinku nuorilla o kyllä taidot siihen, mut ehkä niillä puuttuu halu, ja mä en usko, et holhoaminen on just se juttu, mikä se saa nuoret niin toimimaan. (H5)</i>
	kuvailee, että työ ei tule "nenän eteen", vaan sen eteen täytyy nähdä vaivaa	<i>Kyllä, ei ne välttämättä työkkärin kautta ne hyvät tarjoukset tuu, mutta kyllä silleen, että jos laittaa nimensä [yrityksen nimi], ja [yrityksen nimi] ja [yrityksen nimi]. Kun monia on nähny sitte, että monia ei kiinnosta niinku mikään, että ei se työ tuu sinne nenän etteen että. (H1)</i>
	ajattelee, että jos haluaa pärjätä alalla, on oltava osaava ja opetella taitoja omatoimisesti	<i>V: No-o-o kyllä tuolla tietotekniikka-alalla se aika lailla on, että ite opitaan suurin osa, että kun kumminkin niin paljon sitä uutta tulee joka vuosi, että aika lailla ite oppinu oon tietokonneitten puolelta, että siellä ammattikoulussakaan nyt ihmeellistä uutta ei tullu, että.</i>

			<p><i>H: Jos haluaa pärjätä, niin on oltava niinku [omatoiminen]?</i></p> <p><i>V: Joo. (H3)</i></p>
	optimistisuus	pitää vakituisen työn löytämistä hyvin todennäköisenä	<p><i>H: Pidäksä miten todennäkösenä sitä [vakituinen työ]?</i></p> <p><i>V: Kyl mä aika suoraan sanottuna suurena todennäköisyytenä piän sitä. (H1)</i></p>
		uskoo, että pystyy tekemään työtä, josta tällä hetkellä haaveilee, omista haasteista huolimatta	<p><i>H: Tuntuuks susta, että nuoriso-ohjaajan työ on kuitenkin sellanen että sitä pystyy tekemään niinku?</i></p> <p><i>V: Pystyy ku rajoittaa joitaki asioita ni pystyy varmaanki. (H4)</i></p>
		ei ole miettinyt vaihtoehtoisia suunnitelmia, jos kaikki ei menekään alkuperäisen suunnitelman mukaan	<p><i>H: Onko jotakin sellasta back up plania tai ajatusta, et jos käy niin huonosti, ettei pääse sinne, niin mitä sitten?</i></p> <p><i>V: Sitten vuosi jotakin ja uuestaan, että en oo tarkemmin sitä miettiny, että. (H3)</i></p>
kielteiset tulevaisuusorientaatiot	rajoitteiden näkeminen	näkee ajokortin puuttumisen ja köyhyyden esteenä tulevaisuuden mahdollisuuksille	<p><i>-- mutta sitten on se ajokortti, kun en oo päässy suorittamaan ajokorttia. Se on se köyhyys ollu nuoresta asti -- (H1)</i></p>
		ajatteli, että ei varmasti pääse opiskelemaan itseään kiinnostavaa alaa, koska ei ole opiskellut lukiossa mm. kemiaa	<p><i>-- mä oon pitkään haaveillut tosta elintarvikekemististä, et mä oon tosi niinku kiinnostunu ruoasta ja sen niinku lisäaineista, mitä ne voi vaikuttaa ja kaikesta tällasesta, niin niin mä aattelin, et en mä sinnekään varmasti pääse, koska mä en oo luku kemiaa ja sitä tätä tuota. (H5)</i></p>

	näkee, että mahdollisuus uraan unelma-alallaan vaatisi sitä, että ensin pitäisi olla varakas, jotta ei tarvitsisi tehdä enää muita töitä	<i>Et nyt mä tiedän, et siis en mä niin kun, must ei tuu [ammatti] ennen kun mä oon tosi rikas korkeintaan ja niin kun ei oo pakko tehdä mitään muita töitä -- (H8)</i>
haasteita luottaa itseensä	jätti opinnot kesken, koska hänestä tuntui, että ei pärjää niissä	<i>Mm ne opiskelut jäi kesken sit kesken ku tota tuli sellanen olo ettei pärjää -- (H4)</i>
	kuvailee, että on epävarma siitä, millainen oma jaksaminen on tällä hetkellä tai tulevaisuudessa suuremman työmäärän suhteen	<i>-- et josko se työkokeilu on sitten se viis päivää viikos ja vähintään viis tuntii päivässä, et pystysinks mä oleen sen viis tuntii tai viis päivää siis, mä sanoin tohon tosi vaikee sanoo mitään, koska ei mul oo kokemusta täs monen vuoden ajalta, et ois ollu sitä viittä päivää, et sen takii, ku tähänki [tuki- ja ohjaustoimi] on maksimissaan se neljä päivää. (H9)</i>
	lopetti jalkapallon itse ennen kuin hänet olisi jätetty pois joukkueesta sen takia, että ei olisi ollut enää tarpeeksi hyvä	<i>No, mä pelasin sitä [jalkapalloa] kolme vuot. Mä lopetin ennen kun mut kickataan pois, ni -- Siinä ois nimittäin tullu parin vuoden pääst tämmöttii, et sinne ois niin kun otettu, kattoo, et mihin, mihin tiimiin ois päässy. -- Ja päätin, et mä lopetan nyt jo. (H7)</i>
	on itse yllättynyt, että on valmistumassa opinnoistaan	<i>-- ja ihan hieno juttu, et sitte on valmistumassakin just nyt. -- Pieni yllätys. -- mä luulin, et mä en valmistu, -- (H7)</i>
pessimistisyys	kuvailee, että aikaisemmin asenne on ollut se, että kaikki menee pieleen eikä aio tehdä asialle mitään	<i>-- tai on itelläkin monesti asenne semmonen, joskus oli semmonen, kun tuntu, et mennee kaikki perseelle, että en niinku tee ikinä mitään, että jään vaan -- (H1)</i>
	menneisyudessa pohtinut paljon, mikä kaikki voi mennä pieleen	<i>-- jotenkin sitä aatteli hirveenä, että miten, mikä voi mennä pieleen ja näin, et tämmöset asiat. (H2)</i>

	pelokkuus	aikaisemmat vaikeat kokemukset vaikuttaneet asennoitumiseen ja uskalaisuuteen	<i>Mutta menneisyys vähän kummitteli. (H4)</i>
		aikaisemmat kokemukset ryhmäytymisen haasteista ja yksin jäämisestä opinnoissa aiheuttaa pelkoa, että samat asiat tapahtuvat uudestaan	<i>Et, sekin pelottaa, et tapahtuiks kaikki uudestaan. -- Niin et sitä mä oon tosi paljo just niinku miettiny, silleen et se, ku ryhmäytyminen ku ei oo, ja sitte ku ei oo tukiverkkoa siellä niinku silleen. (H5)</i>
		aikaisempi kokemus jättänyt pelkoja tiettyjä tilanteita kohtaan	<i>-- mulle on jäänyt ilmeisesti ehkä pienet traumat, niin kun tämmöiset, et enhän mä täälläkään oo kertaakaan -- Ja sillai, et kaikki aina ihmettelee, et miks en mä niin kun käy, -- (H6)</i>
elämänvaiheelle tyypilliset toiveet ja tavoitteet	työ	toivoo, että 10 vuoden päästä hänellä olisi vakituinen työ	<i>No mä toivon, että mä olisin niinku vakituisessa työssä [10 vuoden päästä] -- (H2)</i>
		toivoo, että olisi 10 vuoden päästä saanut työpaikan	<i>Mm no, että on valmistunu ammattikorkeasta ja saanu sillä lailla työpaikan, että tarkemmin kyllä ei oo väliä sitten, että tavallaan missä assuu ja niin edelleen, että. (H3)</i>
		kuvailee, millainen olisi hyvä työ	<i>Hyvä työ. No joko alan, oman alan homma tai sitten nuo metallihommat, tai kiinnostus pysyy kumminkin siinä työssä, ja hyvä ilmapiiri, ja tai työyhteisö kiinnostaa, että ei ihan niinku semmosta, joka päivä vituttas mennä sinne duuniin -- työtä löytyy, niin silleen. (H1)</i>
		kuvailee, että tarkoituksena olisi päästä pois erilaisten tuki- ja	<i>-- nyt [tuki- ja ohjaustoimi], mut ois tarkoitus siitä sitte, et jos pääsis pois siit kierteestä, et just jotain työkokeiluu tällasta, et mul on, pitäs huomenna mennä tutustumaan tonne, mikä tää on [yritys], tämmönen</i>

	ohjaustoimien kierteestä ja päästä työkokeiluun	<i>joku, oisko se ny vähä niinku kirpputori, et jos sinne pääsis työkokeiluun. (H9)</i>
koulutus	kävi toisen alan pääsykokeissa, kun sillä hetkellä opiskeltavan alan opinnoissa pärjääminen tuntui haastavalta	<i>H: Mut sit sää kuitenkin keskeytit sen [opinnot]? V: Mm. Mä kävin myös tossa välissä kävin myös tuolla tuolla siellä nuorisoalan pääsykokeissa kävin myös välillä, mutta sinne pisteet ei riittäny sinne. (H4)</i>
	on ajatuksia siitä, mitä haluaisi lähteä jatko-opiskelemaan	<i>H: Mitä sä haluaisit mennä opiskelemaan? V: No, siis, tota, restonomi ainakin tai sit, jos tradenomi puolelta löytyy joku semmoinen sopiva paketti, niin kun, et mis ois semmosii juttui -- (H6)</i>
	uskoo, että 10 vuoden päästä hänellä on korkeakoulututkinto	<i>Jaa-a, 10 vuoden päästä. -- Mitä mä silloin, mä oon [ikä], tota, mm, -- Ja mul ois vielä lisäks joku toinen, ku vähän astetta korkeempi tutkinto, mä uskoisin. (H6)</i>
asumisratkaisut	haluaisi muuttaa pois nykyiseltä paikkakunnalta, koska pitää sitä pienenä paikkana ja näkee muualla enemmän mahdollisuuksia	<i>-- ni ens keväänä, ni mun ois tarkoitus hakee, tota, vähän muualle. Opiskelee, et [paikkakunta] mun ei kannata, kun niin kun tää on kuitenkin pieni paikka ja sillattii, ni moni sitä just ollu kans sitä samaa mieltä, että – mä oon miettiny, et toi [paikkakunta] seutu vois olla sillei niin kun kiva, et kun siin on just ehkä se enemmän on, ku taas sit, kun jos esimerkiks jonnekin [paikkakunta], niin -- (H6)</i>
	päätti etsiä oman asunnon ja näki vaivaa omillaan pärjäämisen suhteen	<i>Sitte mä palasin sinne ryhmäkotiin, sitte mä ajattelin, että nyt mä alan ettiä omaa asuntoa ku oon täysikänen, ni sitte mä etin omaa asuntoa ja ja ja siellä asuinko mä siellä kolme vuotta, oli tuettu asunto ensin, että asumisohjaaja kävi aina kerran viikkoon ja siellä olin kaks kolme vuotta -- (H4)</i>

		toivoo 10 vuoden päästä kumppaninsa kanssa omakotitaloa	-- ehkä sitte ois miehen kansa oma tota omakotitalo ja perunamaa ja mitä kaikkee (nauraa) -- (H9)
	tasapaino ja turvallisuus	on pyrkinyt löytämään omaan arkeensa rytmiä, hyvinvointia ja tasapainoa	-- (tuki- ja ohjaustoimi) niinku rytmittää ja antaa sisältöä, että oonhan mä lukuun pääsykokeisiin ja niinku siis silleen, mutta niinku sitte varsinkin syksypuolella, ku ei ollu silleen, et mitähän tässä tekee, ja kuiteskin minun tilanteessa ei oo hyvä jäähä sinne pelkästään neljän seinän sisälle, koska se niin paljon sitte passivoi. -- ja sitte ehkä niinku haasto itseään niinku silleen. Et mikä oli niinku ehkä niinku auttaa parantumaankin sitte, että ne niinku lähtee ihmisten ilmoille ja sitte testaa niitä omia rajoja. (H5)
		pitää tuki- ja ohjaustoimeen osallistumista hyvänä valmisteluna ja rytmiin totutteluna opintoja varten	Ja sitte tämä paikka [tuki- ja ohjaustoimi] oli kans sen takia, että tavallaan pystyy myös itteensä vähän valmistelemaan siihen, että on niinku päivässä vaikka viitenä päivänä parhaimmillaan sitte hommaa, niin sitte tavallaan valmistautuu siihen, että koulussakin ehkä jaksaa sillon viitenä päivänä olla. (H3)
		toivoo, että eläisi 10 vuoden päästä rauhallista ja tasaista elämää	H: -- minkälaista sun elämä vois olla 10 vuoden kuluttua, mitäs sanoisit? V: Mm, m-mä sanoisin, että mul ois joku työpaikka, missä mä tykkäisin olla. Ja mä eläisin sellaista suht tasaista ja rauhallista elämää. (H10)
		haki lukioon, koska se oli lähellä kotia (asui vanhempien luona)	Ja että kun se [lukio] on siellä lähellä, että voi asua vielä niinku vanhempien luona ja, ja niinku jotenkin se oli vaan, aattelin, että luonnollisesti, että sinne, ettei sitä niin paljon aatellu kuiteskaan. (H2)
oman mielenkiinnon ja tahdon seuraaminen	omien mielenkiintojen seuraaminen	hakeutui tuki- ja ohjaustoimeen oman mielenkiinnon mukaan	Oli tosi paljon tehtiin käsitöitä, et tota, ja sit mulla oli siit, mää jotenki hurahdin siihen ihan (nauraa), sit mä

		<i>aattelin, et jos pääsis jatkaa jottain samankaltasta, niin sit tuli just tää, et [tuki- ja ohjaustoimi]. (H9)</i>
	haki painotettuun lukioon omien mielenkiintojen perusteella	<i>-- mä sit hain tonne [painotettu oppiaine] lukioon, koska mä tykkään noista taideaineista ja kaikista, niin mä pääsinkin sinne sitten ja -- (H10)</i>
	pohtii, että työn on tärkeä olla kiinnostavaa, mutta alan myös työllistävä	<i>-- myös niinku miettii sitä, että miten työllistyy, että toisaalta pitää yrittää miettiä, että ei nyt liikaa mieli sitä, et sitten kun miettii, että ei sitä jaksa sitä opiskella jotakin semmosta, mikä ei kiinnosta ollenkaan -- (H2)</i>
työllistymistä ei ole pohdittu	haki opiskelemaan alaa kiinnostuksen takia eikä ole selvittänyt työllistymismahdollisuuksia	<i>Toivottavasti [työllistyy], en minä oikein tarkemmin kattonu [työllistymismahdollisuuksia], ku se oli vaan semmonen asia, joka kiinnostaa, että sen takia sinne haki. (H3)</i>
	ei ole pohtinut työllistymisen eroja eri aloilla	<i>No en ossaa kyllä yhtään sanna). -- En kyllä ossaa yhtään veikkaisin, että autopuolella on enemmän [työllistymis-mahdollisuuksia] ehkä. (H1)</i>
	saanut idean ja tehnyt päätöksen alanvalinnasta ja kouluun hakemisesta enneunen perusteella, ja kuvailee, ettei päätöksen tarvitse olla sen ihmeempi	<i>-- se tuli hienon enneunen kautta sillein. Mä olin, et mä olin niin kun sillein, et joo hei, must ois hirveen kiva olla [ammatti]. -- Ja sit mä olin vaan sillei, ok. (naurahtaa) Ei sen tarvi olla mun mielestä sen kummempi päätös siinä vaiheessa. (H8)</i>
vahvat omat päätökset	oli tehnyt varman päätöksen siitä, että keskeyttää opinnot, vaikka koulukuraattori suositteli toisin	<i>[koulukuraattori] Ehotti että mä jatkaisin mutta mä olin jo varma, että en. (H4)</i>

		<p>vaihtoi lyhyestä ruotsista pitkään ruotsiin, vaikka opinto-ohjaaja korosti sen vaativuutta</p>	<p><i>Kävin sitä B-ruotsii, ni mä sain siit niin ku seiskan. Ja sit mä sanoin tolle opinto-ohjaajalle, et tota, et mä aattelin, et mä vaihdan ton A-ruotsin. Sit hän oli niin kun mulle niin kun et, et eihän sun nyt kannata sitä vaihtaa, et sehän on paljon niin kun vaativampi. Kun mä menin A-ruotsiin, ni mä sain ysin sieltä. (H6)</i></p>
		<p>äkillinen ja omatoiminen päätös muuttaa äidiltä isän luo, kun äidin kanssa oli todella vaikeaa</p>	<p><i>-- me, mä ja mun sisko lähetettiin kotoo sillain, että äiti oli just poissa sieltä. Ja me soitettiin vaan isälle, et tuu hakee. (H10)</i></p>
		<p>kun ei päässyt ensimmäisellä yrittämällä yliopistoon, haki päähänpistona aupairiksi</p>	<p><i>Sit lukion jälkeen tota öö hain kauppikseen, en päässy niin niin sitten päähänpistona lähin sinne au pairiks [maa] -- (H5)</i></p>